

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOVENSTVO,

KTERÝŽ VYDÁVÁ

PŘISPÍVÁNÍM

MNOHA DUCHOVNÍCH A UČENÝCH MUŽŮ

JAN VALERIAN JIRSÍK;

DOKTOR V BOHOSLOVÍ, KANOVNÍK VŽDY VĚRNÉ KAPITOLY A
METROPOLITNÍHO CHRÁMU U SV. VÍTA NA HRADĚ PRAZSKÉM.
KNÍŽECÍ ARCIBISKUPSKÝ KONSISTORNÍ RADA A VEŘEJNÝ PŘÍ-
SEŽNÝ NOTÁR, SPOLUZAKLADATEL DĚDICTVÍ SVATÉHO JANA
NEP., SPOLUOUD NÁRODNÍHO MUSEUM

atd.

ČTVRTÝ ROČNÍ BĚH DRUHÉHO DVACÍTILETÍ.

Sezrak třetí.

V Praze.

Tiskem c. k. dvorní knihtiskárny synů Bohumila Haase.

1 8 5 1.

In omnibus charitas.

S. Augustinus.

Pojednání.

Naučení o odpustcích.

O odpustcích vůbec, a odpustcích jubilea či milostivého léta zvlášť.

1. *Jmeno odpustků a moc.* Odpustky mají jmeno od odpuštění, a jich moci se odpouštějí či promíjejí časné, za zpáchané hříchy zasloužené pokuty. Hříchy pak samy a za ně zasloužené věčné tresty neshlazují se pouhými odpustky, nýbrž odpouštějí se v svátosti křtu a pokání.

V svátosti křtu bývá člověk zcela ospravedlněn; od všelikých poškvrn hříchů očištěn i všech pokut, jak věčných tak časných zproštěn; tak že kdoby v té první milosti setrval a umřel, přímoby a bez překážky k patření na tvář Boží přišel. Veliká jest tedy ta milost, kteréž se nám na křtu sv. dostalo; a protož bychom jí sami na sobě, i na těch, jenž péči naší světem jsou, se vsí bedlivostí šetřiti měli, abychom ji až dokonce bez ourazu dochovali, a tak někdy rovným krokem skrze bránu smrti z tohoto časného života do života věčně blaženého přejíti mohli. Že pak se s pokřtěnými, bytby se i těžkých hříchů byli přede křtem dopustili, tak milostivě nakládá, že se jim s obmytím hříchů všecky, i věčné i časné pokuty promíjejí, jesti před Bohem i před církví spravedlivo, poněvadž ne-

majíce ještě pravého poznání vůle boží, více z nevědomosti v nevěře zavinili *). Ale kdo po křtu svatém zhřešil, ten zasluhuje přísnější kázně, protože má poznání a zkusiv také již mnohonásobné milosti boží, přec zase v hříchy upadl a sobě Krista jako znova křížoval²⁾.

Kdo tedy po křtu zhřešil, musí v svátosti pokání odpuštění hledati. Ačkoli pak se mu tou svátostí opět milost uděluje a s předešlými hříchy i věčný trest odpouští: nicméně časné pokuty se mu nepromíjejí, nýbrž ty se mu ještě k odbývání zůstávají i ukládají. A to jest nejen spravedlivé, ale i kajícím dobré a potřebné, aby totiž tuzeji držán a pokud možná k vlastnímu živému pocítění následků svého provinění přiveden byl.

2. *Časné pokuty za hříchy nynějšího a prvotního věku církve.* Známo jest, že se kajícím hříšníkům po zkroušené zpovědi časné pokuty za pokání ukládají. Modlitba, půst, almužna aneb nějaký jiný dobrý a kajicný skutek jsou obyčejně ty časné pokuty. Vlažným v službě boží ukládá se více modlitba, tělesně nezdrželivým půst, lakomcům a cizího žádostivým almužna, a tak každému hříšníku, dle miry a způsobu jeho provinění, příhodný kajicný skutek. A však jsou to vůbec jen skrovné a lehké pokuty; slabost, vlažnost, choulostivost nynějšího věku nedopouštějí větší přísady. Za starých časů a v prvotní době církve byly ty pokuty mnohem větší a těžší i trvalejší; záleželyť vůbec z více modlení, tušších postů, hojnějších almužen, a přísnějších duchovních i tělesných trýzní a kajicností; musely se častokrát veřejně před světem s velikým sebe zapíráním a zahanbovaním konati, a trvaly nejen dny a tajdny, ale i léta, a někdy celé ostatní živobytí. Abychom to pobožným čtenářům alespoň poněkud osvětlili, uvádíme zde na příklad jen něco obyčejnějšího. Kdokoli v den nedělní neb sváteční bez potřeby služební práci

*) 1. Tim. 1, 13. 2) Hebr. 6, 5—6.

konal, musel za pokání tři dni při vodě a chlebě se postiti. Kdo v kostele při službách Božích klábosil, musel deset dní v přísném postu pokání činiti. Kdo se byl s osobou druhého pohlaví tělesně prohřešil, býval z církve vyloučen a na více let k veřejnému pokání odsouzen. Kdo pak se tolik opovážil, že křivě přisáhal, musel 11 let, a kdo zabil, 20 let veřejně se kátí, krom toho, co od světského práva utrpěl. Mimo to museli kající hříšníci svá těžká provinění častokráte i veřejně vyanávat, Boha a církev s mnohými slzami zkroušeně odprošovati, i své spolubratry křesťany pokorně za přimluvu žádati. Rozřešení se nedávalo až na konec pokání^{*)}, a někdy, ku př. veřejným cizoložníkům, ne dříve než až v poslední hodinu smrti. Taková byla někdy v církvi přísnost pokání! Ale přitom byla také v křesťanském lidu nemenší ochotnost k podstoupení, a horlivost i vytrvalost u svědomitěm vykonávání jakkoli těžkých za zpáchané hříchy uložených pokut. Co se tedy nyní na zevnitřní přísnosti svatého pokání nedostává, mají kající hříšníci větší vnitřní zkroušeností poněkud doplňovati.

3. *K čemu jsou časné pokuty?* Takovéto časné, více méně přísné pokuty za hříchy měly a mají dosaváde k tomu sloužiti, aby kající hříšník své provinění více pocítil a lépe poznal, za ně Bohu, sobě i lidem dosti učinil, při tom se i v dobrém poevčil, a tak, maje pro budoucnost důstatečnou výstrahu, bedlivěji se ostrihal i snáze v dobrém setrval.

Víme zajisté z mnohé zkušenosti, že člověk oby-

*) Odtud, zdá se nám, přichází, že církevní formule při udělování odpustků dosaváde zní na odpuštění hříchů (venia peccatorum). Můžeme, že tím církev odpuštění hříchů, od kněze v svátosti pokání obdržené, také ze své strany zřejmě a slavně kajícímu hříšníkovi potvrzuje a s tím i ostatní milosti a odpustky, jinače teprve při rozřešování udělované, v jedno spojuje.

čejně teprva věří a poznává, když učil; a protož jest mu citedlného pokání třeba, aby se poznal a napravil. Nezřídka se dává hřichem více méně i jiným lidem pohoršení, a — běda tomu, skrze kohož pohoršení přichází*)! Jest tedy kající hříšník povinen i lidem dostučiniti, zvláště pak má všem těm, ježto byl svým poklesnutím prvé pohoršil, neb zarmoutil, neb urazil, aneb i k skutečnému pádu nakleuil a potrhl, nyní svou kajicností opět ku vzdělání, potěšení, smíření, aneb i ku povstání posloužití. — A však musí hříšník dále i sám sobě, svému vlastnímu svědomí dosti učiniti; nebo svědomí nemá a nedá pokoje, dokad se kleslý také sám důstatečně i citedlně za své viny nepotresce a hryzoucího červa hřichu všemožnými prostředky kajicností neumori. — Nade všecko ale musí uražený Bůh smířen býti. Bůh hledí sice hlavně na srdce, a protož musí kajicnost přede vším uvnitř, v srdci býti. Ale co opravdu v srdci jest a žije, nedá se vnitř ukryti, nýbrž vyráží ven a chce se i patrnými skutky ukazovati. Mimo to mělo s duší a srdcem i tělo na hřichu podíl a uráželo svého stvořitele; a protož slušno i spravedливо, aby i to tělo zevnitřními kajicnými skutky uraženého Boha smířiti se přičinilo. A tak jest na všecken způsob i vzhledem na Boha potřebí nejen vnitřně v srdci se káti, ale i zevnitřními pokutami za zpáchané hříchy dostičiniti. Dobře se tedy to církevní časné pokutování za hříchy i s rozumem i s duchovními potřebami kajícího hříšníka srovnává, a církev v tom nic jiného nečiní, než co sama svrchovaná moudrost božská činiti ráčí, když odpustivši vinníkům tresty věčné, ještě dále časnými pokutami je navštěvuje, jakž toho nejeden příklad v Písmě svatém nalezáme.

4. *Bůh ukládá časné pokuty za hříchy na tomto i na onom světě.* O našich prvoroďících víme, jak v

*) Mat. 18, 7.

ráji zhřěšili, a co za to zasloužili. „V kterýkoli den z toho jísti budeš, umřeš¹⁾. Takové bylo vyřčení Boží, a týkalo se nejen vezdejší časné, ale i druhé — věčné smrti. Nicméně Otec nebeský, pln smilování, nechtěl padlého člověka jako pyšné a zperné anděly na věky zatratiti, nýbrž věda, že Adam ne tak ze své vůle, jako k vůli ženě vzal a jedl, a žena zas, že omámena hadem, více z lehké mysli než ze zlé vůle zhřěšila, zaslíbil vykupitele, kterýžby hada potřel, a odpustil jim pro naději budoucího vykoupění těžkou vinu i věčnou pokutu; neměli na věky zahynouti. Ale časných pokut jim neprominul, nýbrž vyřknuv a uloživ každému jeho díl, vyhnal je z rozkošného ráje na pustou zem, aby tu po čas svého živobyetí vyřčenou pokutu odbyvali²⁾. — Lid vyvolený israelský prohřěsil se též nejednou na poušti, obzvláště nedůvěrou a reptáním proti Bohu³⁾, až naposled i sám Áron a Mojžíš nedůvěrou poklesli. A však bylo tomu lidu jeho těžké provinění zase odpuštěno: nicméně museli za pokutu, kromě mnohých jiných nesnází a utrpení, vsickni na poušti zemřítí, a žádný z nich nedošel do žádoucí země, jim zaslíbené; sám také Mojžíš jen zdaleka, s hory Abarim ji směl zhlídnouti⁴⁾. — Také král David, muž podle srdce Božího, najednou těžce klesl, dopustiv se cizoložství a z toho i vraždy. Když pak se David zpamatoval, a litoval i vyznal, řka: „Zhřěšil jsem Hospodinu!“ zvěstoval mu prorok Náthan ve jmenu Božím odpuštění: „Neumřeš, pravil, Hospodin odňal od tebe hřích tvůj!“ Ale časných pokut neodňal od něho, nýbrž v zápětí mu předpověděl smrt zplozeného dítěte, a oznámil mu i mnoho jiných těžkostí v jeho vlastní rodině, i veřejné zahanbení a pohanění, kteréž jej potkati mělo a původem syna jeho Absolona skutečně potkalo⁵⁾. Tak tedy kárá

1) 1. Mojš. 2, 17. 2) 1. Mojš. 3, 16—23. Moudr. 10, 2. 3) 4. Mojš. 14, 20—23. 4) 5. Mojš. 32, 49—52. 5) 2. Král. 12, 11—14.

Bůh sám po odpuštění hříchů a věčných trestů ještě i časnými pokutami již zde na tomto světě! A což na onom světě? Vímeť zajisté, že nic nečistého, nic nedokonalého do nebe vejíti a Boha viděti nemůže; víme a věříme, že jest očištec a že prvé, nežli k patření na tvář Boží připuštěni budeme, tam se očišťovati a na to dále odbyvati musíme, z čeho jsme se zde neočištili, a zač jsme v tomto životě dosti neudínili. A protož třeba, abychom se již zde horlivě káli a uložené časné pokuty ochotně a úplně podstupovali, bychom jich někdy po smrti, a snad mnohem bolestněji splácti nemuseli.

5. Promíjení časných pokut odpuštěky pňnemocnými a neplnemocnými.

Pověděli jsme již prvé, jak těžké a dlouhé pokuty se kajícím hříšníkům za starých časů ukládaly: a však se jim také někdy z důležitých příčin a při rozličných příležitostech, buď z částky aneb zcela promíjely. Jestliže se hříšník ochotně ku pokání měl, statečně je konal, a všemi způsoby opravdovou zkroušenost a horlivost v dobrém na jevo dával, bývalo mu uložené pokání zkráceno. Dostal tedy ještě před časem rozřešení a byl zase v společenství církve přijat a uveden. Tak jest i Nicejským sněmem (r. 325.) k. 12. ustanoveno, aby se tím způsobem na horlivost kajících ohled bral a pokání jim ukracovalo. — Někdy se také nábožní spolakřesťané o kajícího ujímali, zvláště ti, ježto byl svým přečiněním urazil a pohoršil, a tak býval k vůli jim a jejich přimlavě kající hříšník na milost přijat a ostatní pokuty zbaven. Příklad toho máme v osadě korintské za času apoštola Pavla. Jeden Korintský se osměčil i svou macečku za manželku pojíti, čímž ovšem nemálo zaviňil a spolu celou církev zarmoutil a urazil. Uslyšev o tom sv. Pavel, domluvil proto Korintským důtklivě, hříšníka pak vyloučil z církevního společenství, aby činil pokání. Takto píše o tom sám sv. Pavel:

„Já sice vzdálen tělem, ale přítomen duchem, již jsem usoudil, jakobych přítomen byl, toho, jenž to zpáchal, ve jmenu Pána našeho Ježíše Krista — vydati satanu k zahubení těla, aby duch spasen byl v den Páně“¹⁾. Když ale hříšník do sebe šel a příliš se rmoutil, že i sami Korintští, jež byl urazil a pohoršil, outřpnost nad ním měli a za něj se přimlouvali, odpustil mu apoštol a velel ho zas v společenství přijíti. Dostih má — píše o tom k Korintským — „dostih má ten a takový na tom trestání, kteréž se mu děje od mnohých, tak abyste mu raději zase odpustili a ho potěšili, aby snad přílišným zármutkem nebyl ztráven. Komu pak vy co odpouštíte, i já — odpouštím pro vás v osobě Kristově“²⁾. Zvláště pak mělo místo takové promíjení uloženého pokání, a sice nejen z částky, ale i souplna všech časných pokut, v nebezpečnosti života a v čas ukrutného pronásledování pro víru, jakéž se za první doby cirkve nezřídka křesťanům od pohanské moci dávalo; při kteréžto příležitosti prospěla kajícím k dosažení odpustků i mocná přimlůva těch, kteříž všeliké protivnosti i muky pro víru snášeli, i smrt podstoupili. Když za času sv. Cypriana, biskupa města Karthago v Africe, hrozné pronásledování křesťanům nastalo, nalezali se všickni v ustavičném nebezpečnosti života, a mnoho jich bylo skutečně zjímáno, vězněno, mučeno i posléze umřeno. Tak ku př. byli jen v městě Utice najednou 153 mučenníci odpraveni, a posléze dokonal i sám biskup Cyprian (r. 258.) svůj svatý život mučennickou smrtí. V takovém nebezpečnosti bylo tédy třeba zkroušeným hříšníkům nejen částku a ostatek uloženého pokání, nýbrž všecky časné kajicné pokuty promíjeti, zvláště pak, když se i svatí vyznavači a mučenníci snažně za hříšníky přimlouvali. Ale při této příležitosti se vyskytli také lehkovážní hříšníci, kteří se na při-

1) 1. Kor. 5, 3—5. 2) 2. Kor. 2, 6—7.

mluvy sv. mučenníků příliš spoléhali a pro samu toliko cizí přimluvu, bez vlastní opravdové zkroušenosti, žádoucích odpustků a zproštění všech časných pokut dojíti minili. A však svatý Cyprian odepřel takovým lehkým kajcníkům žádané prominutí, ačkoli se mnohými přimluvami těch, kteříž pro viru trpěli, mučení byli i na smrt šli, vykazovali, a uděloval ho jen opravdově zkroušeným hříšníkům, vzhledem na stále nebezpečnosti života, i na platné přimluvy svatých vyznavačů a mučenníků. Činíme již zde pobožného křesťana na to pozorna, co hlavně k dosažení odpustků náleží — pravá skroušenost; tať má uvnitř doplniti, čehož zevnitř vykonati nelze, a co se promíjí. Ale dopomáhají k odpuštění časných pokut take platné přimluvy, a sice všech spravedlivých, živých i zemřelých, zvláště pak těch, kteří zde pro viru trpěli a nyní u Boha oslaveni jsou. To byly *plnomocné* odpustky, kteréž svatý Cyprian zkroušeným hříšníkům prominutím všech časných za zpáchané hříchy zasloužených pokut uděloval. Kde se pak jen nějaká, větší neb menší část těch časných pokut odpouští, jakž jsme tam o horlivě kajících dle sněmu Nicejského poznamenali, i o hříšniku korintském pověděli, že jim bylo uložené pokání zkráceno a ostatek pokut odpuštěn — kde se jen částka, několik dní neb let časných trestů hříšníkovi promíjí, tu jsou *neplnomocné* odpustky. Obojího způsobu odpustky se i dále při rozličných příležitostech v církvi udělovaly a udělují se dosaváde.

6. *Udělování odpustků za pozdějších i našich časů.* Neplnomocné odpustky 40ti (quadragena) neb více méně dnů, jednoho neb více let udělovaly se kajícím hříšníkům, když ku př. do nějakého kostela putovali, když při svěcení chrámu Páně aneb jiné velké slavnosti přítomni byli, aneb když něco znamenitého ke cti Boží a prospěchu bližních vykonali. Takové nepl-

nomocné odpustky, a částečné prominutí časných pokut udělují se dosaváde za podobnými příčinami, ku př. při svěcení nového kostela odpustky 40ti dní. — K udělování plnomocných odpustků nastaly brzo nové příčiny a příležitosti. Událo se totiž, že nevěřící národové svatou zem vybojovali, křesťany nárámně utiskali a hubili, a posléze i všecko křesťanstvo své moci podmaniti hrozili. Tu podnikala po mnohá léta, zvláště vzbuzováním římských biskupů či papežů, veliká hejna křesťanského lidu na západě, ze všech končin a stavů, mladi a staří, bohati i chudí, sprostí i vznešení, i knížata a králové, válečná tažení na východ proti nepřítelům křesťanstva, aby tu zem, kterouž byl Ježíš Kristus svými kroky posvětil a svou krví skropil, spolu s městem Jerusalemem a Božím hrobem opět vybojovali, nevěřícím odňali a křesťanům navrátili; což se jim potom i na čas podařilo. Na znamení se jim dával na plášť červený kříž, a proto se nazývali křížáci, a ta válečná tažení — křížácká tažení proti nevěřícím. Byly to veliké nesnáze s patrným nebezpečenstvím života, v které si ti Boží bojovníci na daleké cestě, v cizích krajích, uprostřed neznámých lidí i krutých nepřátel, a v krvavých bojech vydávali. Málo který z nich zase svůj domov spatřil, největší díl tam rozličnými nehodami: parnem, žízni i jiným nedostatkem, utmáčením a mdlobou, nemocí a morem, i nepřátelským mečem zahynul a kosti složil. Kdokoli ty nesnáze dobrovolně a kajicně podnikl, aneb radou, prací, nákladem peněz, aneb jinak dle své síly v té věci pomocen byl, tomu se udělovaly plnomocné odpustky či ouplné prominutí všech časných pokut, kteréžby byl jinak za své hříchy odbývatí musel. — Pravili jsme prvé, že se putujícím nábožně k nějakému kostelu neb k slavnosti udělovaly neplnomocné odpustky: ale kteří až do Říma k hrobu svatých apoštolů Petra a Pavla nábožně pu-

tovali, těm se udělovalo úplně odpuštění všech časných za hříchy zasloužených pokut. A to mělo zvláště místo v čas jubilea či milostivého léta, jakž se v Římě r. 1300. ponejprvé slavně pro celý křesťanský svět otevřelo.

Co jest jubileum či milostivé léto, a co se v něm uděluje.

Známo jest ze starého Zákona, že lid israelský s nařízením Božího jako každý sedmý den, tak i každý sedmý rok světil. Ale zvláště zasvěcený byl jim rok, kterýž přicházel po sedmkrát sedmi, t. j. po 49 letech, rok padesátý, a nazýval se rok jubilejní či jubileum *). Byl to rok odpočinutí, a odpuštění, a navracování, a osvobození: rok radosti a milosti. Země odpočívala, dlužník byl prost svého dluhu, zástavy se navracovaly a každý přicházel zase k svému dědičnému majetství, tělesní služebníci či otroci docházeli svobody, a všecko se radovalo.

Když se bylo dle starodávného obyčeje k roku 1300. veliké množství pobožného lidu ze všech končin země do Říma sešlo, otevřel, jakž jsme podotkli, papež Bonifacius VIII. ponejprvé s obzvláštní slavností církevní milostivé léto či jubileum, a ustanovil, aby se potomně každých sto let takové jubileum pro celý křesťanský svět v Římě slavilo. Ale hrzo na to za dobré uznáno každých padesáte let jubileum slaviti, aby se ho každý snáze dočkal, a posléze v ohledu na krátkost lidského živobytí určeno, aby již každý 25. rok jubileum bylo. To se dosaváde tak zachovává, a sice v ten způsob, že se připadajícího roku nejprve v Římě jubileum otvírá a slavi, potom pak, a obyčejně následujícího roku, i všudy jinde po křesťanském katolickém světě podobným způsobem jako v Římě se odbývá; tak že již není potřebí k získání jubilea dalekou cestu

*) 3. Moj. 25, 8. etc.

do Říma vážit, nýbrž každý může jeho milostí ve své zemi i ve své krajině a osadě pohodlně nabyti. Mnozí se budou ještě pamatovati, že bylo poslední milostivé léto v Římě r. 1825. za papeže Lva XII. slavně otevřeno, a že jsme my je na to v Čechách následujícího 1826. drželi. Od té doby pak jsme měli ještě několikrát odpustky na způsob milostivého léta, totiž v té rozsáhlosti a platnosti, jak se obyčejně o jubileum či milostivém létě udělují a získati mohou; a sice: r. 1829. za příležitosti stoleté památky sv. Jana Nepomuckého; r. 1830. při nastoupení papeže Pia VIII. r. 1833. Řehoře XVI. a r. 1847. Pia IX. na stoličce Římskou apoštolskou; a r. 1842. za příčinou politických zmatků a nátisků církve v zemi Španielské, udělením Řehoře XVI. A tak se tedy udělují *odpustky nejen milostivého léta, ale i při jiných příležitostech, zvláště při nastoupení nového papeže, odpustky na způsob milostivého léta.* Roku 1850—1. uběhlo zase 25 let a mělo se v Římě jubileum slaviti; ale pro neutišené ještě nepokoje v lidu nemohl nynější papež, Pius IX. bránu milostivého léta s obyčejnou slavností otevřiti a udělil na ten rok toliko odpustky na způsob milostivého léta (*indulgentiam ad instar jubilaei*). A těchto odpustků v Římě udělených a pak na veškeré katolické křesťanstvo rozšířených, práno jest i nám v naší zemi letos získati.

O jubileum či milostivém létě udělují se tedy odpustky. A ty odpustky milostivého léta, jakož i ty „na způsob milostivého léta,“ jsou stejné moci, stejné velikosti a rozsáhlosti — jsou totiž *placemné* odpustky, jimiž se kajícím hříšníkům všechny za zpáchané hříchy zasloužené a ještě neodbyté časné pokuty promíjejí.

Jsou pak při jubilejních odpustcích ještě zvláštní výhody; a sice předně: že netřeba pro ně daleko choditi a putovati, nýbrž každý jich může snadno na

blízkou a ve své vlastní osadě nabyti. Dále mají v ten jubilejní čas obyčejní kněží zpovědníci právo a moc i ty hříchy přímo odpouštět, kteréž se pro jejich těžkost a hroznost biskupovi aneb i samému papeži zadržují. A tak nalezá každý sebe větší hříšník snadný přístup, nejprve k rozřešení, a potom i k získání odpustků.

Mimo to mohou ti zpovědníci v čas jubilea, z propůjčené sobě moci, neverejně, tiše pro sebe učiněné sliby v jiné dobré skutky proměňovati. Víme zajisté co dí Písmo: „Když učiníš Hospodinu, Bohu svému slib, nebudeš prodlévat ho splnit; nebo vyhledávati bude toho Bůh tvůj, a budešli meškati, bude ti počteno za hřích. Jestli nebudeš chtít slíbiti, budeš bez hříchu: ale co jednou vyšlo z ust tvých, zachováš, a učiníš, jak si slíbil Hospodinu, Bohu svému“ (*). Nemusí člověk slibu učiniti, a nemá také bez dobrého rozvázení ničehož slibovati: ale co jednou slíbil, má skutečně vyplnit, aneb — nemožnoli, má se o to u svého duchovního otce poraditi a tam, kde náleží, ucházeti. Jest to tedy pro kajícího člověka, jenžby nějaký přetěžký aneb nemožný slib na sobě měl, a zvláště pro horlivé a nábožné křesťany, jenž obyčejněji takové sliby dělávají, velmi příhodno, že je o jubileum i obyčejní zpovědníci z toho rozřešiti a jejich snad nemožné aneb příliš těžké sliby v jiné možnější, přiměřenější i pohodlnější dobré skutky proměnití mohou.

Posléze běře se o jubileum i na churavé a neduživé, na nemocné i umírající, na vězné i na všecky, kterikoli z domu vyjítí nemohou aneb nesmějí (jako klášternice) potřebný ohled, a i ti mohou v čas jubilea plnomocných odpustků dojíti, poněvadž tu mají zpovědníci opět moc těm a takovým, místo obyčejných vůbec předepsaných výmínek a skutků, jiné bližší a jejich stavu příhodnější výminky a skutky k dosažení

(*) 5. Mojž. 23, 21—23.

odpuštěk ukládati. Není tedy, kdoby při dobré vůli těch plnomocných odpuštěk, jenž se v čas milostivého léta, aneb na způsob milostivého léta udělují, oučasten býti nemohl.

Srovnáme-li ještě výhody a užitky jubilea v starém Zákoně s tím, co se jubileem či milostivým létem v církvi uděluje, nalezneme nemalý rozdíl. Židovské jubileum přinášelo sice mnoho prospěchů, ale jen samých pozemských, tělesních a pomíjejících, ješto jubileum křesťanské samé vyšší, lepší, duchovní, trvalejší věci poskytuje. Tam se promíjely dluhy peněz, ale zde se uděluje prominutí dluhů a pokut hříchů; tam se propouštěli služebníci na svobodu z poddanosti lidské, zde pak se osvobozují otroci hřicha z poddanosti ďábla; tam se každý navracel k svému na čas zadanému dědictví otcovskému, a tuto se zas navracují k ztracenému dědictví Otce nebeského; tam odpočívala země od vzdělávání, odpočívalo tělo od práce hmotné, ale tuto nalezá duše odpočinutí od trampot obtíženého svědomí: za věci tělesné a pozemské, podávají se tuto duchovní, nebeské. I kdožby tedy nechtěl se přičiniti a příležitosti užítí, aby se těch dobrých věcí, kteréž se za milostivého léta aneb i jindy na způsob milostivého léta udělují, hodna a oučastna učinil?

8. *Kdo má moc udělovati odpuštěky, od koho a z čeho?* Kdo moc má odpouštěti hříchy a s nimi tresty věčné, tomu také náleží udělovati odpuštěky a promíjetí pokuty časné. Když k Pánu Ježíši přinesli na loži šlakem poraženého, a on jemu řekl: „Doufej synu, odpouštějím se tobě hříchové tvoji!“ myslili i pravili přítomní Fariseové a zákonníci: „Tento se rouhá! Kdož může odpouštěti hříchy, leč jediný Bůh?“ Ale Ježíš řekl: „Abyste věděli, že má Syn člověka moc na zemi odpouštěti hříchy, — tedy (di šlakem poraženému) tobě pravím, vstaň, vezmi lože své a jdi do domu

svého¹⁾). Když pak ten Syn člověka, jenž měl moc na zemi odpouštětí hříchů, potom po svém z mrtvých vstání své apoštoly do veškerého světa vysílal, řekl jim: „Jako mne poslal Otec, i já posílám vás“. A dech na ně pravil dále: „Přijměte Ducha sv. Kterýmkoli odpustíte hříchů, odpouštějí se jim, a kterým je zadržíte, zadržáni jsou (jim)²⁾. V tomto se také zavírá, co Ježíš před tím již Petrovi pojistil, rka: „Tobě dám klíče království nebeského; a cokoli svážeš na zemi, svázáno bude i na nebi, a cokoli rozvážeš na zemi, rozvázáno bude i na nebi³⁾. A později osvědčil též i všem učenníkům: „Amen pravím vám, cokoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a co rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi⁴⁾).

Bůh dobrotivý a milosrdný jest ovšem jediný pramen všeho smilování i odpustění, toliko on může hříchů a za ně zasloužené věčné i časné tresty odpustiti, jemuž také jedinému pravá míra provinění i zasloužené pokuty povědoma jest. Ale Bůh dal skrze Syna svého i lidem na zemi, totiž své církvi, a v ní svým apoštolům; a mezi nimi předně Petrovi moc, ve jménu jeho zavazovati a rozvazovati, hříchů zadržovati aneb odpouštětí, za ně pokuty ukládati i zase promíjeti, — slovem církev má od Boha skrze Ježíše Krista moc na zemi jako hříchů a s nimi tresty věčné odpouštětí, tak neméně i pokuty časné promíjeti a odpustky udělovati.⁵⁾ Neboť, jak jsme již prvé podotkli, časné, za hříchů zasloužené a uložené pokuty mělyby se ještě před rozřešením zouplna vykonati a zaplatiti, a tedy náleží promíjení časných pokut či udělování odpustků k úplnosti svátosti pokání a hříchů odpouštění. V církvi pak provazují tu moc udělování odpustků nástupci sv,

1) Mat. 9, 2—6. Mar. 2, 3—11. Luk. 5, 18—24. 2) Jan 20, 21—23. 3) Mat. 16, 19. 4) Mat. 18, 18. 5) Sněm Trident. sez. 25. dekret o opravě.

apoštolů, biskupové, a mezi nimi předně biskup římský či papež, jakož nástupce a dědic moci svatého Petra: onino sice každý pro svůj okršlek, a tento i pro celou církev. A ty odpustky se udělují z pokladu zásluh Ježíše Krista a všech svatých.

Dobrotivost a milosrdnost boží jest vždy nakloněna k odpuštění, ale spravedlnost a moudrost žádá dostiučinění. Člověk sice má a musí se káti, bez vlastního kání nelze mu dojíti odpuštění: ale spravedlnosti boží dosti učiniti a odpuštění zasloužiti jest mu nemožno. Aby tedy padlý člověk na věky nezahynul, seslal Otec nebeský vlastního Syna k lidskému vykoupení a k úplnému dostiučinění za hříchy světa. „Takž Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdo v něj věří, nezahynul, ale měl život věčný.“¹⁾ „V něm máme vykoupení skrze krev jeho, — odpuštění hříchů.“²⁾ „Onť dal sebe samého za vyplatek za všecky.“³⁾ Ježíš Kristus nám to tedy svou smrtí zasloužil, aby nám mohlo býti odpuštěno; z pokladu jeho neskončených zásluh dosahujeme, kromě odpuštění hříchů a trestů věčných, také zvláště i prominutí pokut časných, t. j. docházíme odpustků.

Ale Kristus jest i hlava církve; všickni věřící, i kteří ještě zde bojují neb tam se čistějí, i kteří již zvítězili a s Kristem se radují, všickni jsou vespolek oudové jednoho těla, a hlava toho těla jest — Kristus. Oudové pak těla mají všecko společné: co dobrého činí oud jeden, prospěje i ostatním oudům, prospěje celému tělu; a co činí pojedinní oudové těla, má svůj počátek od myslící, řídící, pečující hlavy; i jest to původně její působení, její oučinek, jest to její vlastní skutek. Tak i v těle, jenž jest církev! Dobré skutky spravedlivých prospějí celému tělu, všem ostatním oudům, jedněm k oslavení, druhým k odpuštění aneb k

1) Jan 3, 16. 2) Efes. 1, 7. 3) 1. Tim. 2, 6.

rozmnožení milosti. Ale ty skutky se dějí a mají svůj oučinek a svou platnost působením hlavy, jenž jest Kristus. Tedy dobří skutkové spravedlivých jsou jen působením Ježíše Krista *dobří* skutkové, a mají toliko v jeho zásluhách před Bohem zásluhu; bez toho by byli zcela jaloví. Zásluhy spravedlivých jsou tedy od zásluh Ježíše Krista nerozlučitedlné; a protož dělají zásluhy všech svatých, zvláště pak těch, kteří boj svůj již dokonali a s Kristem kralují, a nade všecko zásluhy rodičky Boží s zásluhami Ježíše Krista jeden neskončený celek, jeden nesmírný poklad, z něhož ustavičně milosti nad milosti všem oudům plynou, a zvláště kajícím hříšníkům po odpustění hříchů a trestů věčných také prominutí pokut časných či odpustky přicházejí. Rozpomeňme se, jak mnoho pomohla za času sv. Cypriana zásluha a přímluva vyznavačů a mučovníků, a to ještě zde bojujících a pro víru trpících, kajícím hříšníkům k dosažení odpustků: čímž mocnější budou tedy zásluhy a přímluvy oněch vyvolených Božích, kteří již dokonali a v nebi na tvář Boží patří?

Církev tedy má moc udělovati odpustky, a má ji od Krista, a uděluje je z neskončeného pokladu zásluh Ježíše Krista i všech svatých a vyvolených Božích.

9. Kterak lze odpustky získati.

K získání odpustků jest nejprvé třeba míti pevný oumysl. Kající člověk musí upřímně chtít odpustky získati; sic jinak, kdyby jen tak vůbec konal, co se k dosažení odpustků přikazuje, nemaje pravého oumyslu odpustků dojíti, také by jich nedošel. Ano dobře jest, nejen ten oumysl míti, ale i srdečnou žádost po odpustcích v sobě co nejvíce možno vzbuzovati; poněvadž takovou žádostí i sami se té milosti schopnější činíme, i dobrotivost Boží více nakloňujeme, aby nám tu milost udělila.

Potom, kdo chce odpustky získati, musí se v mi-

losti Boží nalezati a všech hříchů prázděn býti; nebo prvé musí odpuštění hříchů a za ně zasloužených věčných trestů předcházeti, nežli může prominutí pokut časných následovati. Hříšník tedy, chtěje odpustky získati, musí dříve skroušenou a dokonalou zpovědí ze všech těžkých provinění s Bohem se smířiti, všední pak hříchy alespoň pravou lítostí shladiti, a tak úplně v milost boží se postaviti: potom teprva se může dosažení odpustků nadíti.

Dále musí kající člověk k dosažení odpustků také sám se své strany všemožně za svá provinění dosti činiti, má se sám dobrovolně kárati, své chyby napravovati, škody nahrazovati, vzatky a nespravedlivé jmění navracovati, hněvu a nepřátelství výhost dáti a s lidmi se smířiti, mimo to i dobrými skutky, modlitbou, postem, almužnou a jinými podobnými milosti Boží hledati. Neboť odpustkami se neosvobozuje hříšník od vlastního možného kání a dostičinění, nýbrž přispívá se toliko ku pomoci jeho slabosti a nedostatečnosti, tak že v čem dostačiti nemůže, to se mu pro jeho ochotnou vůli a dokázanou horlivost promíjí a z onoho nebeského pokladu zásluh Ježíše Krista a jeho svatých spravedlnosti boží za něj nahrazuje. Odpustky tedy neodvzují hříšníka od pokání a dosti učinění, nýbrž vzbuzují ho více ku kajicnosti a podporují jeho dostičinění.

Posléze musí ten, kdo chce nějaké odpustky získati, také všechny k jejich dosažení předepsané výmínky náležitě vyplniti. Předpisuje pak se k získání odpustků nejprvé obyčejně skroušená zpověď a přijímání nejsvětější svátosti k dosažení a rozmnožení milosti boží; potom se někdy ukládá jedno neb více navštívení nějakého kostela neb stace, někdy i více kostelů neb stací; mimo to i pobožné říkání nějaké modlitby, udělení almužny, třeba i vykonání postu, a jiných podobných dobrých skutků. K získání od-

pustků na Jmeno Ježíš ku př. předepsáno i na velké mši svaté přítomnu býti. Ty a takové výmínky se při každých odpustcích zvláště ukládají a oznamují, a jest třeba je dobře věděti i doslova úplně a nábožně vyplniti: sice, kdoby něco z toho opominul aneb jinak, než předepsáno, vykonal, nebylby odpustků oučasten.

Konečně sluší připomenouti, že možno odpustky také za duše v očistci získati. A však ne tak, jakoby církev i zemřelým odpustky udělovala, nad nimiž žádné moci více nemá: nýbrž pokud získání odpustků jest dobrý skutek, mohou se tak jako každý jiný dobrý skutek, jako modlitba, almužna t. d. také za zemřelé obětovati.

10. *Co prospějí lidem odpustky?* Sněm tridentský učí, že jsou odpustky lidu křesťanskému *velice spaslivé* (maxime salutares), a protož nelze katolickému křesťanu o spaslivosti a užitečnosti odpustků pochybovati. Jsouť odpustky spaslivé a užitečné pro tento nynější i pro budoucí život.

Považme předně, jak mnohé, těžké i dlouhé pokuty v staré církvi kajícím hříšníkům k dosti učinění a k dosažení žádoucího rozřešení se ukládaly, a z druhé strany, jak ochotně a horlivě se od kajících křesťanů podnikaly. Což jest proti tomu vše to, co se nynějšího věku obyčejně za pokání ukládá? A přec má býti od hříšníka všemožně dostiučiněno. Kolikž tedy nezůstává kajícímu člověku mimo to ještě odbyvati? A však naše slabost a choulostivost jest nedostatečna k podstoupení takových aneb jinak přísných pokut, a protož jest to žádoucí věc, aby se mohl člověk těch zasloužených a neodhytých pokut jiným způsobem spaslivě i platně zbaviti. A hle, k tomu jsou a prospějí od církve udělované odpustky.

Jest nám dále dobře povědomo, že Bůh hříchů, po odpuštění věčných trestů, ještě časnými pokutami a

již na tomto světě kárá. Všecky bídy a těžkosti ve-
zdejšího života, kteréž kajčího člověka, a někdy hoj-
něji než jiného potkávají, jsou časné pokuty, jež sprá-
vedlnost boží sama za pokání a k dostiučinění ukládá.
Kdo se sám všemožně kaje a kárá, ten nemusí od
Boha kárán býti, ten odnímá tak řka spravedlnosti
boží z ruky metlu. Kdo se tedy udělovaných od církve
odpuštěk hodna činí a prominutí časných pokut zcela
aneb z částky před církví i před Bohem opravdu za-
sluhuje, může doufati, že s ním Bůh již v tomto životě
milostivě nakládati bude a jemu vezdejších těžkostí,
pokud pokutou za hříchy jsou, uleviti aneb i zcela je
sníti ráčí. Arciť nelze smrtelného člověka všech ve-
zdejších bid zprostiti, ani sebe kajicnějšího, čistějšího
a světějšího: ale cokoli obtížného jej dle běhu světa
ještě potkává, již mu ne více za pokání a dostiučinění,
nýbrž k zásluhám a k rozmnožení budoucí odplaty po-
čítáno jest.

Týkaje se časných pokut onoho světa, věříme, že
co si kdo zde odbude, nebude muset tam odbývati, a
co zde spaslivého získá, vezme s sebou i na věčnost.
Protož nelze pochybovati, že církevní odpuštěky, jako
všecky naše skutky až na věčnost dosahují, a že po-
kud někdo opravdu zde prominutí časných pokut za-
sloužil a získal, potud mu i na onom světě ty pokuty
prominuty budou, a to dle vyřčení Ježíše Krista: Kte-
rýmkoli odpustíte, těm bude odpuštěno, a cokoli roz-
vázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

Z toho již také samo vyplývá, jak mnoho poslou-
žití mohou odpuštěky k upokojení mysli člověka pro
tento i pro budoucí život, a zvláště v hodinu smrti;
pro tento, kdež svědomí nepřestává přísného dostiuči-
nění žádati, a pro onen, kdež se mysl neznámých pokut
leká, a duše tím více se hrozí z tohoto světa vykročiti.
Měl bychom se tedy ochotně a horlivě o platné získání

odpuštěním, a zvláště o získání plnomocných odpuštěním, a posléze o získání těch, jenž se od kněze mocí stolice apoštolské na smrtelné posteli udělují, aby chom tak úplně k prvotnímu, na křtu sv. dosaženému ospravedlnění navraceni byvše na onen svět v pokoji se odebrali a přímo k patření na tvář boží přijiti mohli.

Jsou tedy církevní odpuštěním křesťanskému lidu spaslivé, a mohou kajícímu člověku prospěti k usnadnění i doplnění povinného za zpáchané hříchy dosti učinění, k ulevení aneb i sněti vezdejších od Boha naň seslaných pokut, k ukrácení i prominutí pokut časných na onom světě, a tím samým i k upokojení mysli a svědomí pro tento i pro budoucí život, zvláště pak v hodinu smrti.

Ale snad řekneš: Kterakž mohu k svému upokojení věděti, že jsem opravdově odpuštěním oučasten, a že mi skutečně nimi časné pokuty i od Boha na věčnosti prominuty jsou? Odpověz prvé: Odkud víš a kterak poznáváš, že jsou ti v svátosti pokání skrze kněžské rozřešení hříchy odpuštěny a s nimi i tresty věčné? Čiň ty co můžeš, upřímně a věrně, a věř neomylnému slovu Páně: Komukoli odpustíte, bude mu odpuštěno, a cokoli rozvázete na zemi bude rozvázáno i na nebi; neb obé — odpuštění hříchů a věčných trestů skrze rozřešení kněžské, a prominutí pokut časných skrze odpuštěním — zakládá se na tom jednom vyřčení Páně.

11. Zvláštní užitečnost milostivého léta. Odpuštěním milostivého léta, i ty na způsob milostivého léta udělují se od papeže, jako hlavy církve; jsou plnomocné, a vztahují se obyčejně na celý katolicko-křesťanský svět aneb alespoň na celé země; a udělují se výslovně z pokladu zásluh Ježíše Krista a svatých jeho, a lze je také ku prospěchu duši v očistci obrátiti. Každá tato stránka poskytuje pěknou spaslivou myšlenku i mravní prospěch.

Pokud se odpustky milostivého léta od papeže udělují, obracuje se mysl věřících k nejvyšší hlavě církve; tím se každý rozpomína býti oudem jednoho těla pod jednou hlavou, tím se utvrzuje v tom přesvědčení, že náleží k církvi, k té pravé, kterouž sám Kristus vzdělal a na Petrovi, jehožto nástupce jest papež, na věky založil, tak že ani pekelné moci ničehož proti ní nezmohou. A toto rozpomenutí jest zajisté věřícím, po celém světě rozptýleným, velmi spaslivé, ano za tohoto roztržitého, malověrného i netečného věku čas po čase i velmi potřebné.

Plnomocnými odpustky milostivého léta podává se všemu světu obecné odpuštění a ouplné smíření s církví a s Bohem — zvěstuje se jako povšechná amnestie. To vzbuzuje spolu k smíru se všemi lidmi, působí obecnou zblíženost myslí, i volnost a utěšenost srdcí, vede i k veřejnému míru a pokoji. A pokud se to od papeže zvěstované prominutí a smíření, na celý svět vztahuje, aneb alespoň na celé země neb krajiny, rozšiřuje se mysl i srdce věřících k všeobecnosti; každý zvlášť vidí se v svazku s veškerým křesťanským světem, cítí se bratrem všech věřících celé země a krajiny, poznává se býti oudem jediné, po širém světě rozložené rodiny, rodiny jednoho otce, otce všech věřících. Nejsouliž to spaslivé a užitečné pomysly a pocity?

Plnomocné odpustky milostivého léta uděluje papež výslovně — z pokladu zásluh Ježíše Krista a svatých jeho, — a lze je také k užítku duší v očistci obrátiti. Tím spatřuje a cítí se katolický křesťan živě i oučinně v plném *obcování svatých* — ve svazku se svým Spasitelem, jako neviditelnou nejvyšší hlavou; v jednotě s vyvolenými Božími, kteříž se s Kristem radují, na své zdejší bratry pamatují i svými zásluhami jim pomáhají; v spojení i s těmi bratřími, kteříž

na onen svět předešli, tam své očistění dokonávají, a kterýmž i zde dobrými skutky pomáháno býti může. To obracuje pozor na onen svět, to pozdvihuje mysl k nebi, to pojí v jedné víře, naději a lásce smrtedlného člověka s dušemi nesmrtedlnými a na věky blahoslavenými, církev bojující s církví vítěznou, zemi s nebem. Tolikerý jest tedy užitek zvláště odpustků milostivého léta.

K o n e c.

Pověděno tedy, co odpustky jsou, jakou mocí, z čeho a od koho se udělují, kterak jich možno získati, a co komu prospějí. Budiž to pověděno nejprve k osvětlení a rozptýlení rozličných nedorozumění i předsudků, kteréž se o odpustcích v mnohých myslí vloudili, budiž to pověděno i k naučení, kterak se udělováných odpustků opravdu hodna i oučastna učiniti; budiž to řečeno konečně i k pohnutí, zvláště v tento čas, kdežto se plnomocné odpustky na způsob milostivého léta všem kajícím poskytují, aby se věrní katoličtí křesťané upřímně a horlivě o ně ucházeli.

Noc Bartolomějská.

Neprátele svaté katolické církve viní tuto, ale však nepravě, z mnohé strany. Oni praví: „že katolická církev všecky mimo ni žijící křesťany zatracuje, že zavazuje oudy své k pronásledování kacířův, jakož prý se to po všecka století potvrzuje; že katoličtí knězi již ve své při nastupování ouřadu činěné přísaze pronášejí ta slova: Proklínám všecko kacířstvo (anathematizo omnes haereticos); a že papežové sami nad vyhlázením kacířův svou radost projevovali.“

Kdo však nestranně a důvodně ohledá výčitky

tyto, snadno se o nevinosti církve přesvědčí. Budiž mi dovoleno, nějaké slovo zde o tom promluvit.

Katolíci, když vyjmu pokrytce, jsou přesvědčeni, že náboženství jejich jest Bohem zjevené, následovně pravé, a že tedy každé jiné náboženské vyznání, katolickému náboženství odporující, bludné učení do sebe zavírá; taktéž, že sám Bůh skrze Krista katolickou církev štípil, a protož že jen tato pravou, každý pak jiný sbor věřících, s touto v odporu stojící, nepravou jest církví. K této důslednosti nutí zdravý rozum, uče, že pravda jen jedna jest, a písmo svaté, dle kterého jenom jedna víra (Eph. 4, 5.), a jenom jedna církev od Krista zaražená jest. (Math. 16, 18.) —

Katolík dále jest přesvědčen, že, an Bůh všechny poklady pravd k dosažení svrchovaného cíle, a všechny k usnadnění věčného spasení potřebné milosti ve svém zjeveném, katolickém a pravém náboženství složil, také i chce, by lidé k této katolické víře alespoň fide implicita (věrou zajímavající, zahrnující), když nemožno fide explicita (věrou sobě zřejmě povědomou), se přivrhlí a přiznávali, a ku katolické církvi, když nejinak, alespoň v duchu přistoupili a se připojili. Kdyby toho byl Bůh nezamejšlel, proč by byl Apoštolův svých do celého světa vyslal, by církvi té veškeré lidstvo získali? (Math. 28, 19, et Joan. 10, 16.)

Katolík dále ještě jest přesvědčen, že trestu hodná nevěra a svévolné nepřistoupení k církvi katolické člověka kromě cesty spasení Kristem od Boha zřízené postavuje, a tak vlastní jeho vinnou spasení zbavuje.

Na tento základ a na ten smysl podpírá se ona zásada: Mimo církev není spasení, katolická církev jest samospasitelná. Tato zásada v onom právě vyloženém smyslu jest katolické dogma, a kdo je zamítá, přestává býti pravým katolíkem. A na toto dogma zpoléhaje uznává katolík za svou povinnost, nejen pro svou osobu

oudem katolické církve býti a zůstatí, a každému nebezpečí se uhýbatí, v němž by ztrátu víry mohl trpěti, alebrž i o všechny své nynější i budoucí odporučenice, zvláště o své dítky, stejnou péči míti. Toť jsou zásady katolické církve, kteréž vždy a všudy hlásány byly: A jsou snad zásady tyto nesrozumné, nepřátelské aneb nebezpečné? Ti, jenž nás před světem z tohováiní chtějí, nevědí, aneb nechťí věděti, že i sám historicky stávající a právem státním opatřený sbor protestanský sady tyto v svých symbolických knihách a spisech s tím ovšem rozdílem stanoví, že nevyrozumívá pod pravou církví toliko vyhradně církev katolickou. V postille, své epist. káz. D. 18 p. Tr. Lipského vyd. 14, stránka 337. praví Luther: „Jisté jest, že kromě církve Kristovy není žádný Bůh, žádná milost ani žádné spasení.“ Vyznání belgické v článku 28. zřejmě praví: „že kromě církve žádná spása (extra ecclesiam nulla salus)“; a vyznání helvétské II. c. 17. takto se prohlašuje: „Obcování s pravou církví Kristovou tak velice ceníme, že nepřipouštíme, aby ti v Bohu živi býti mohli, kteříž nemají obcování s pravou církví Boží, nýbrž od ní se oddělují; neb jako kromě archy Noemovy nebylo zachování, když všecken svět při potopě hynul, tak i věříme, že mimo Krista, jenž se vyvoleným svým v církvi své k požívání podává, není žádného jistého spasení, a protož učíme, že kdožkoli chťí býti živi, od pravé církve Kristové se nesmějí oddělovati.“ Jaké tedy ještě výčitky může na slovo vzatý protestant, jestli jinak sám sobě odporovati nechce, v dotčeném ohledu katolické církvi činiti? Ostatně není zde záměr můj; doličovati, co již bezpočtukrát nevyvratně jest doličeno, a načítě na jevě leží, že totiž katolická církev jest ona pravá církev Kristova, třebať protestanti omylně svou církev, máli se tak nazývati, za to vydávali.

Činili se nám ale ta výčitka, že katolická církev

zatrácuje kacíře, a že sami biskupové a papežové o pronásledování a hubení jich usilují, kdežto žádná z protestanských církví to nečiní, — odpovídáme: Katolická církev dobře rozděljuje a rozeznává blud od bloudící osoby, a kacířství od kacířstva. Kacířstvím pak nevyrozumívá všeliký naporád blud, nýbrž toliko taký blud, kterýž některému článku víry od církve zřejmě prohlášenému, totiž některému dogma, na odpor stojí. Kacířem opět nevyrozumívá všeobecně každého bloudícího, nýbrž jen toliko takového člověka křtěného, kterýž to neb ono katolické dogma tvrdošíjně zavrhuje. Co se kacířství týče, arcibiskup katolická církev snaží se dovolenými prostředky, cestou totiž vyučování a přesvědčování je zničití a vyhladití. Jestli kacířství dle zásad církevních lež, kteráž nevede k spasení, a s kterouž se pravda nemůže srovnávat; jest falešný peníz, buď s vědomím, aneb bez vědomí, že falešný jest, od toho ražený a v obchod uvedený, kterýž neměl k tomu žádného práva. A když církev takovéto falešné peníze z obchodu vymísiti hledí, kdož ji může z toho kárati? Vždyť pak sám Spasitel vsí péči temnosti zapuzoval a bludy vykořeňoval. K pronásledování a vyhlazování kacířství zavazuje tedy ovšem katolická církev věřících svých, a jmenovitě kněží, kteříž také ve své přízase tato slova pronášejí: *Rejicio, damno et anathematizo omnes hareses* (zavrhují, zatrácují a proklínám všecko kacířství). Zdali ale toto jaké zasluhuje výčitky? Má snad správce duší raději říci: Slibuji a přísahám, že ke všem bludům lhostejný chci býti? Anebo snad má docela říci: Přijímám a schvaluji všeliké kacířství a připovídám mu podporu?

Avšak něco jiného jest *kacířství* a něco jiného *kacířstvo*. Jakkoli vždy a všady církev zatrácuje ono, nezatrácuje však vždy tohoto. Příčinou kacířstva (kacířů) přijde na to, zdali člověk poznaně pravdě odporuje a

v bludu svém tvrdošijně trvá, a neboli bez své viny katolickou pravdu nepoznáváje bona fide (maje to za dobrou víru) bludu se drží. V prvním případě nazývá jej bohoslovecký způsob mluvy formálním (oumyslným), v druhém pak potahu materialním (v předmětu bloudícím) kacířem. Jenom formálního kacíře zavrhuje církev jakožto tvrdošidného odporníka, totiž vyvrhuje ho ze své společnosti (Math. 18, 17.), odjímá mu prostředků k spasení jakožto nehodnému, jimi pohrdajícímu, — zapovídá nám s ním obcovati, (Tit. 3, 10. et II. Joan. 10.), a odpírá mu spasení, pokud v kacírství setrvá; ale pakli se k ní opět navrácuje, lůno své mile ráda mu zase otvírá. Jináč ale vyhlíží to s materialními kacíři. Ty nezatracuje církev, nýbrž počítá je, byť i k jinému vyznání náleželi, ke svým, ačkoli nemocným oudům, a všechny jejich děti uznává za své, učíc, že mohou spasení býti, i děti jejich, když by v tomto věku umřely, že budou spaseny. Spolu jest každý katolík zavázán, za své bloudící bratry se modliti, a všechny povinnosti občanské snášelivosti a křesťanské lásky jim prokazovati. Podobný rozdíl činí lékař mezi nemocí a mezi nemocným; nemoc hledí zničiti, nemocného ale zachovati. Takový též rozdíl činí duch. pastýř mezi hříchem a mezi hříšníkem; dle povinnosti své snaží se hřích vykořeniti, hříšníka pak na dobrou cestu uvésti.

Co se ale zvlášť učení reformátorů dotýká, známo jest, že ono v mnohých částkách katolickým článkům víry odporuje. Z toho však nikolivěk nevyplývá, že by všickni protestanti formální kacíři, a co takoví od církve katolické zatracování byli. Ano katolická církev s jedné strany důvěruje se, že víru svou za pravou pokládajíce, věčné blaženosti dojíti mohou; jakož zase s druhé strany těm katolíkům, jenž k ní toliko jmenem přináležejí, jejího ale učení nezachovávají, nebe neslibuje. Zúmyslným ale a tvrdošijným kacířům, pokud se mezi nimi

nalezají, oděpirá věčné blahoslavenství. — Nenilž to ale největší nesnášlivost, dí snad někdo? Nikoli! Protestanti sami vyřknuli v augsburgském vyznání na více než desíti místech, že zavrhuji kacířství a kacířstvo. Tak čteme výslovně P. 1. art. 1.: „*Damnans omnes haereses, contra hunc articulum exortas, ut Manicheos, Valentinianos, Eunomianos, Muhametistas.*“ Ano sám apoštol Pavel pronáší kletbu na učitele bludů, (Gal. 1. 8, 9.) a slova jeho Luther takto uvádí: „Kdyby pak vám kdo jině evanjelium kázal, nežli to, které jste přijali, prokletý buď.“ A apoštolu Pavlu přece nikdo ducha Kristova a pravé snášlivosti neodepře! Máliž církev snad jednati jináče? Staloť se snad, že jednotlivé církevní aneb světské vlády, theologové a laikové v počinání svém pravidel katolické církve nešetřice, aneb jich docela zle užívajice, mezi bludem a jeho vyznavačem, mezi formálním a materialním kacířem žádného nečmili rozdilu; ano že snad se i chopili zbraně, aneb alespoň k pronásledování zbloudilých bratrův svých hlasu svého pozdvihli. Staloli se to, nechceme toho zastávati; toliko musíme připomenouti, že církev takto nikdy nesmejšlela, toho neřádala a tím méně kdy prikazovala, nýbrž že toliko fanaticismus (slepá a divoká horlivost) mnohé k tomu přivedl. Dále nesmí se zapomenouti, že mnohých, jako Waldenských, Albigenkých a Hugenotů ve Francouzích jen proto tak smutný osud potkal, že se zbraní v ruce proti stanovenému pořádku vzdorovali, proti králi se spikli, a záměry zemi záhubné obmejšleli. Tito byli tedy pronásledováni spíše co odbojníci, a spíše co političti kacíři. A z této strany musí se věc taková, jako jest ku př. ta, že papež králi francouzskému radost svou nad zhoubou nepřátelských Hugenotů projevil, považovati, o čemž vlastně noc Bartolomějská jedná, a o kteréž tuto slovíčko promluvíme.

Událost tato, jenž hrozný příklad náruživosti lid-

ské ukazuje, jest stranností lidskou tolik zpřilíšněna, že skoro nemožno jest z této osnovy lži a nesmyslů pravdu vynalezti.

Obyčejně se vypravuje takto:

„Kalvini (Hugenoti), od francouzských vládců velmi utiskováni, chopili se vedením prince Kondé a admirála Koligni konečně zbraně, a tak se počala krutá domácí válka. Kondé byltě roku 1569. jat a zastřelen, na jehožto místo syn jeho Jindřich a princ Jindřich z Bearn nastoupili. Pokoj u Saint Germain en Laye uzavřený učinil roku 1570. jen na oko válce konec. Aby pak země francouzská byla protestantů zbavena, použilo se lsti. Koligni byl podvodnými slibů přilákán ku dvoru, princovi z Bearn pak sestra krále Karla IX. byla daná za manželku, a vůbec hledělo se protestanty v bezpečnost ukonejšiti. Dne 13. Srpna 1572. slaven byl sňatek králové sestry s princem. Ale již 22. vražda na Koligni nastrojena byla, kdežto z jednoho okna strelmo raněn byl. Karel IX. navštíviv ho za tou příčinou slíbil přísné vyšetřování. Ale však toho samého dne byl od své matky, Kateřiny z Medicis k tomu přemluven, aby dal všechny Hugenyoty zavraždit, a sice tu noc před sv. Bartolomějem. Rozkaz vražednický, jako do Paříže, tak i do všech krajin byl rozeslán a také vykonán, tak že okolo 30,000 lidí žalostnou obětí fanatismu, padlo.“ —

Udávají se ještě některé jiné okolnosti, kteréž v dalším ohledávání této věci seznáme, z nichž však docela jiné přesvědčení nabudeme, než jaká se obyčejně v knihách protestantů i tak nazvaných liberalních katolíků nachází, kteří buďto pro vlastní zisk lhou, aneb po jiných lhou, sami toho lépe nevědouce.

Chcemeli událost tu náležitě vysvětliti, jest nám především vyvrátiti tu bludnou domněnku, jakoby náboženství bylo bývalo hlavní pohnutkou té vražednické

noči; obvinění to, jakéhož více ani sami protestantští historikové, setřice poněkud své cti, tvrditi se neosmělují.

Ale dejmež tomu, že by výčitka tato pravdivá byla, medle zdaž z chování jeduotlivých oudů celá církev se viniti může, kterážto ve svém učení vždy a všudy všelikou nenávist a mstu zřejmě a výslovně ztracovala? Takovým během ovšem již od věků svatá církev hanobena i černěna byla!

Jak se ale z jednoduchého vypravování události a okolností dověsti dá, nebylo nikolivěk náboženství příčinou Bartolomějské noci. Žádný ze služebníků církve neměl účastenství v onom rokování, a též žádný v jeho vykonání. A měli-li kteří jaké účastenství v této strašlivé věci, nebylo zajisté jiné, než že se vztek vražedníků ukrotili a počet obětí zmenšiti snažili.

Známo jest, kterak si kalvinství ve Francouzsku počínalo. Vzdělance učinilo indiferentisty (lhostejníky), sprosté fanatiky (zaslepenými horlivci), a mnohé až i zbůjníky. Mohlo-liž to všemocné Kateriny a její rady zůstati tajno, že se od strany těchto zbůjníků králi a zemi záhubou hrozí. Arciť že v naruživosti srdce svého zvolila zlých prostředkův, a tak sama příčinu zavdala, že tito na mstu mysli. Ona od poslední nebezpečné války (1571.) nepřestala záhubu té strany obmejšleti, vedle kteréž stát a její rodina nemohly ostáti. Co měla ale rychle a odhodlaně jednati, čímž by se bylo snadno cíle dosáhlo, odkládala tak dlouho, až ta strana příliš zrostla a se zmohla. Domnívajíce se, že přívětivostí náčelníky jejich získá, všemožně, ale nadarmo, se o to pokoušela. Z celého jejího jednání zřejmě vysvítá, že tehdaž ni ona, ni král na to ještě ani nepomyslili, čeho později učinili. Po mnohém vynasazení povedlo se jim konečně, že královnu Navarrskou navrženým sňatkem mezi jejím synem a sestrou královou ke dvoru dostali, kdež se k ní velmi vlídně a laskavě chovali. Koligni

ale získati nechtělo se jim poštětiti nikterak, až pak ho konečně jeho vlastní ouskočnost, která ze spojení s vítěznými odbujníky Holandskými mnoho prospěchu jeho straně připovídala, do lečky přivedla, kterouž mu král byl ustrojil, stavě se, jako by s Kolignovým úmyslem souhlasil, ano jako by ho vůdcem válečného tažení do Níozemě učiniti chtěl. Koligni přišel ke dvoru; kdež mu král vše možné dobré prokazoval. Ale ani on ani jeho přívrženci nebyli toho vděčni, nýbrž byli tak opovázliví, že se neostýchali králi říci, že neučiní-li brzy válku ve Flandřích, strhne se válka ve vlastní zemi. Koligni však z tajných příčin upustil od této opovázlivosti, a stal se mírnějším; ano zponenáhla uměl se v přízeň královu tak vlouditi, že král málem by byl ve válečné choutky Kolignovy svolil, a že se již více Hugenotům, než komu koli u svého dvora oddával. Koligni ale prozradil zde zcela svou nepokojnou mysl; podpaloval krále proti jeho bratru a matce, a snažil se ho namluviti, že s ním posud co s dítětem se nakládá, a že královna matka jeho bratru přednost před ním dává, což se mu také povedlo. Ačkoli ale král Kolignovi zcela byl oddán, přec byli Kalvini nedůvěrní, zvláště an náhle královna Navarrská umřela, o níž se pravilo, ač dle vlastního svědectví Voltairova nepravě, že otrávena byla. Z té příčiny měli Koligni, jenž právě u dvora nebyl, k tomu, by se tam více nevracel. On ale, jakož i princ z Bearn patrnými důvody přesvědčení jsouce, že královna Navarrská přirozenou smrtí se světa sešla, neprodlévali v čas ku sňatku určitý ke dvoru přijíti. Koligni se snažil, krále vždy více a více sobě získati, což se mu v takové míře podařilo, že matka jeho Kateřina i bratr jeho počali se toho obávati, a sice ne bez příčiny, jelikož král pokaždé, když byl s Kolignem mluvil, jak ke své matce tak i k bratru velmi chladně se choval, a zvláště na bratra tak

škaredě a jedovatě pohlížel, že tento za dobré uznal, ode dvora se vzdáliti.

Že Koligni símě nosvornosti v královské rodině roztrušoval, byla jistě nepravost; že se ale domníval, všechno působení tak schytralé paní na vrtkavé srdce syna jejího moci tak snadno zmařiti a zničiti, to bylo zpozdilé a zcela nepolitické. Takováto žena vidouc se v nebezpečenství věděla jistě, kterak by se na svém nepříteli, její zkázu zamejšlejícím, mohla pomstíti. A tak se také stalo. Chováním královým zvláště v poslednějším čase, vždy více a více znepokojovaná, a miněním svých nejlepších přátel nabádaná, že buďto nyní, a nebo nikdy musí se státi hlavní rána, nemá-li král tenaty Kalvinů obestřen býti, odhodlala se Kateřina rychle ke skutku, chtějí ukázati, co dovesti umí. Pojistivši se pomoci Guisů a jejich celé strany, počala krále syna svého slovy, prosbami a slzami k své myslí nakloňovati. On boje se jí a svého bratra více, než Hugenotův, ukázal na sobě slabost a vrtkavost. Toho výborně používši Kateřina a stavíc se, jako by ani nedala se více udobřiti, odešla rychle z králova příbytku. Král, jakož se očekávalo, pospíšiv za ni nalezl ji obstoupenou vznešenými pány, což jeho ouzkost tak zvýšilo, že sám žádal, by mu zevrubnější zprávu o Kalviních dali. Na to se čekalo, a nyní se mu proti nim tak mnoho namluvilo, že strachem podtrhnout počal srdce svoje od nich odvracetí. To však mělo býti jenom přípravou k onomu zločinu, kterýž Kateřina a syn její Anjou v srozmnění s mstizádostivou vdovou vévody z Guise, proti Kolignovi obnýtšeli. Usneslíc se, že dají Koligni zprovodit se světa člověkem Maureval nazvaným, kterýž se v takovýchito věcech dobře znal. Jisti pomoci Guisů, jenž se k sňatku s četným právodem sešli u dvora, zpravili o tom těch, na nichž více záleželo, a na jejichž radu se bez rozpaků k tomu skutku

mělo přikročiti. Následkem toho byl Koligni 22. srpna na cestě do svého příbytku raněn z ručnice. Ale zločinec utekl.

Kalviny to hrozně hnulo; jedni hrozili, druzí pak byli smutni; až konečně se usnesli, žádati krále o zadostučinění. On, jakož i královna velmi se nad tím horšili ubezpečující, že takováto ukrutná nepravost nemůž zůstati bez trestu. Vše se činilo, aby se vypátral zločinec. Král doprovázen svou matkou, svým bratrem a mnohými vznešenými pány navštívil Koligni. Outřpost králova byla v skutku upřímná. Koligni hned počal si stěžovati, že se odkládá s válkou ve Flandřích, odvolával se i na dekreta protestantům příznivé, dotud ale ve platnost neuvedené, žádaje konečně krále o soukromné porozmluvení. Kateřina a Anjou syn její, jímž bylo na stranu se odebrati, v nemalé byli ouzkosti, vidouce se od více než od dvou set nepřátelských zemánů s hrozícími obličejmi obstoupené. Z těchto trapných rozpaků pomohla sobě Kateřina, ponavrhnouc králi, což však tento nerad slyšel, by dalším prodléváním nebyli nemocnému k obtížnosti.

Po navrácení se domů nedalo se králi dříve žádného pokoje, pokud nevyjevil, o čem Koligni s ním rozmlouval. Poněvadž celé rozmlouvání, to Kateřiny a jejího na krále působení se týkalo, a král hotov se zděl, admirála, co svého nejvěrnějšího poddaného, uposlechnouti, museloť to arci hněv tak naruživé a mstičádoativé ženy na nejvyš podpáliti. Nebyla však nikdy v podezření, že by o oné střelné ráně na Koligni učiněné, byla dříve věděla, aneb že by z jejího návodu se to bylo stalo, ano ona sama vrhla podezření to na vejvodu z Guise, stavíce se, jako by ho chtěla omlouvat. Poněvadž ale bylo se báti, aby se král ve své zlosti nepřeháhlil, bylo potřebí, jemu se svěřiti. Za tou příčinou byl k němu odeslán maršálek z Becu. Co

zatím tento velmi opatrně rozmlouval s králem, vkročili, jako by byli voláni, Katerina a syn její Anjou s krá-
bětem z Neversu a z Birague a s maršalkem Tavan-
nem do pokoje. Královna ztvrzovala, čeho již maršálek
z Recu králi pověděl, že jen pohružky, ouskočnost a
odbojní záměrové Hugenetů ji k tomu nejodvážlivějšímu
kroku přivádějí. Nad to výše dokazovala kráti, že se
Hugenetí ozbrojují a pomocného vojska z Říše a ze
Švejcar očekávají; že tehdy katolíci sami o sebe se
také musejí starati; když ale král pro ně něčehož ne-
chce učiniti, tu že on samojediný sevřen dvěma stra-
nama, zbaven vsí moci a vážnosti u velikém státi
bude nebezpečnosti. Takoveto veliké neštěstí že se
může několika smrtícími ranami odvrátiti, a že něčehož
není potřebí, než aby Koligni a některé ještě jiné hlavy
tohoto spolku byly zahubeny. Tyto řeči byly podpo-
rovány smělymi výhrůžkami, kteréž Kalvini, nemohouce
od té chvíle, co Koligni raněn byl, zlost svou utajiti,
sem a tamo pronášeli. Král nechť v to svoliti, tázal se,
nebylo-li by prostředků jiných? Poněvadž ale všickni,
až na maršálka z Recu, s královnou srozuměni byli, a
králi pořád většího strachu naháněli, protož král ko-
nečně v tato promluvil slova: že když to uznávají za
dobré, aby admirál byl zabit, že tomu také chce, ale
že ten osud musí potkati všecky Hugenety v celé zemi,
aby ani jeden neostal na živě, kterýž by mu to mohl
potom vyčítati, a aby se to tedy v rychlosti nařídilo a
k místu přivedlo.

Ejhle, tak píší věrohodní svědkové těchto smut-
ných událostí, a někteří z těch, ježto sami měli v tom
účastenství, vydávají svědectví, kleréž tím větší víry
zasluhuje, jelikož se neospravedlňují, ba ani se nezdají,
skutek ten za nějakou ukrutnost pokládati. Povahy
osob těch vyjevují se tak, jak jsou ostatně známy, a
všecky okolnosti dokazují, že brozný čin ten byl toliko

dílo jednoho okamžení, k němuž onyno osoby tím byly dohnány, že první pokus, nepřítele svého zmařití, se nepodařil.

Nyní ale uvidíme, že se ani toho všeho nezamejšlelo, což se stalo.

Jak mile král přivolil, což se s vynucením stalo, musilo se hned ke skutku přikročiti. Hned druhého dne, 24. Srpna 1572, na den svat. Bartoloměje, měl se strašný čin ten vykonati. Dne 23. dělaly se ještě všechny přípravy, král sám se o to přičinil, by admirála a jeho přátely v bezpečnost ukonejšil, i dal mu celou setninu k stráži, jenž se v příbytcích katolíků, blíž domu Kolignova, umístnila. Vévodovi z Guise bylo vykonání rozkazu toho uloženo, což on rád přijal, chtěje se, jakož se již dávno s tím zanášel, pomstili za vraždu na otcí jeho zpáchanou. Ostatně i to jest dokázáno, že on jen v tom domnění na sebe to přijal, že rozkaz králův mu k tomu právo dává a ho v tom ospravedlňuje. Představení obchodnického sboru J. Charron a Marcel obdrželi rozkaz, městské vojsko okolo půlnoci před radním domem shromážditi, k čemuž se po nějakých rozpacích i odhodlali. Na to bylo jim nařizeno, aby všechny ulice a veřejná místa obsadili a pak aby bílými pentlemi na rukách, a takovými též křížky na kloboucích od jiných se rozeznávali. V hradě rokovalo se o to, máli také Jindřich z Navarry, Montmorency a Damville ze země vypovědín býti, v což pak se nešvolilo. Po několika hodinách odpočinutí, před svitáním vstali král, matka a bratr jeho Anjou, a chtěje viděti počátek vraždění, dali se v jednom sálu u portálu Louvreského do hrani s mičem. Tu však nenadálá rána z pistole polekala je tak, že i hned vyslán byl posel k vévodovi z Guise, rozkaz ten, jehož následků se prve dobře neuvážilo, odvolávající. Bylo však již pozdě. Neb hned před půlnoci byl admiral zavražděn a oknem ven vy-

hozen, čímž dáno bylo znamení k vraždění a krve proliti. Až do pokojů mladé královny z Navarry utekli se mnozí pronásledováni; kdež se jich mnoho na životě zachovalo.

Pak se dalo znamení na hodinách hradních, a měšťané i vojáci vyřítili se na své oběti, neohlížejíce se ni na stáří, ni na pohlaví, ni na stav, „k velikému zármutku radních, dí Tavannes, jelikož toliko smrt vůdců umluvena byla.“

Sám protestant jeden (de la Popelinière) dává svědectví, že vůdcové vítězné strany lidskou na sobě ukazovali citelnost, — když praví: „že lid rozliténý tou omylnou zprávou, jako by Hugenoťi byli chtěli krále zavraždit, a dvacet katolických gardistů byli zabili, mnohem více ještě okrutností byl by zpáchal, kdyby ho vůdcové jeho od toho byli nezdržovali.“

Že by král sám na Hugenoťy byl střílel, jest k víře nepodobno, a onen podezřelý spisovatel (Brantôme), kterýž krále z toho viní, sám sebe poráží, když zase praví, že by karabina tak daleko nedonesla. Mimo to jiní spisovatelové, ač náruživostí podtrhnuti, nečiní žádné o tom zmínky; a dle místních okolností byli by královi spíše jeho Švýcaři, ne pak prchající Hugenoťi na rání bývali. Nebyl by toho i vévoda z Anjou zamlčel, aby tak velikou částku hněvu, kterýž na něho samého padl, na krále nevalil. Podobně jest lživé, že vraždění to tři dny trvalo, ježto dle svědectví protestantského spisovatele (de la Popelinière) hned prvního dne královým přičiněním konec vzalo. Jiné lži, jako k. p. že Karel IX., když u šibenice, kamž se druhého dne šel podívat, někteří z jeho komorstva sobě zacpávali nosy, měl říci, že mrtvola nepřítelů voní, nezasluhují ani vyvracování. Dokázáno jest však, že církev a náboženství žádného v tom neměly účastenství, a že toliko vládychtivost jedné ženy, nemající zá-

dného náboženství, msta nad politickými nepřátely, a strach králův, aby o trůn a život nebyl připraven, byly příčinou tohoto zločinu, ku kterému král dle zásad státních a vládních domníval se míti právo. Jestli to óin nekřesťanský a hrozný, ale náboženství a církev neměly žádného v něm podílu.

Že zločin ten dřív v celé své hrůze nebyl umíněn, toho dokazuje onen protestant (de la Popelinière) a mnohá jiná svědectví, jakož i samo vyvedení toho zločinu. Na jiných místech počalo se vraždění, ne na rozkaz králův, nýbrž od měšťanů msty žádostivých, jež prvé mnoho zlého od Kalvinů museli snášeti.

Co se počtu obětí těch týká, pravda jest, že jich mnoho v tu strašnou noc padlo. Než ale počet tento od mnohých nad míru jest zveličen. Tolik jest jisto, že Kalvini nejen sami dříve ukrutnosti páchatí počali, nýbrž že tím i katolíky daleko předčili. Kdo vypočte všecko ukrutenství domácí války, kterouž oni zaoznavše 12 let vedli? Jaké ukrutnosti páchali tam, kde byli silnějšími? Oni hubili role, loupili, zneuctivali a pálili chrámy, vraždili kněze, a vymýšleli nové vždy spůsoby smrti, *) ano ani hrobů nešetřili. Tak ovšem se musely srdce zatvrditi, mravy zdivočiti a fanatismus roznititi; ale na kom vina nežli na tom, kdož počal odboj proti církvi a vládě? Za tou příčinou prohlásil také parlament Koligni za odbojníka proti královské majestátnosti, za rušitele veřejného pokoje, za původce a hlavu spiknutí proti králi a státu, a následkem toho mělo tělo jeho aneb obraz jeho katanu odevzdán, jeho památka proklata, a jeho hrad vyvrácen býti. Konečně mělo se každoročně v Paříži konati procesí na podě-

*) Baron z Adrets, jež děti své v krvi koupával, pobíj sám více lidí, než co jich padlo v noci Bartholomějské, a sice nelsýchavým nelidákvým spůsobem. Briquemaut, vůdce Hugonotů, neohlášeně uší ze zavražděných kněží.

kování Bohu za vyzrazení tohoto spiknutí a za odvrácení jim zamýšleného neštěstí. Odtud dá se také přímým a jednoduchým způsobem vysvětliti, proč římský dvůr, po doslé k němu zprávě o této události, radost svou králi projevil.

Papež obdržel tu zprávu od krále samého, kterýž mu totéž psal, což svému guvernerovi a svému parlamentu oznámil, že totiž strašné spiknutí proti svému a své rodiny životu zmařil. Tattáž zpráva i ke všem velkým dvorům evropským byla zaslána. A jestli se v Římě díky vzdávaly, procesí konato, památní peníz rážen byl, a milostivé léto se ohlásilo; nebylo to nic jiného, než výjev radosti a povděku, že velmi křesťanský král a katolický stát tak velikého šťastně znikl nebezpečnosti. Co soud bozký muset Otec věřících událost tuto považovati; ostatně nad tím co nevázaná naruživost lidská při tom stropila, se nikoli neradoval, nýbrž toliko nad vítězstvím víry. On jednal podle toho, což se mu oznámilo, i nemožl více věděti než to, což se mu oznámilo, a což i Paříži ostatním krajinám a nejvyššímu soudu zemskému řečeno bylo. Nemůže se mu tedy klásti za vinu, že neznal všech těch událostí, kteréž se tři sta mil vzdáli od něho přihodily.

Příčinou počtu zabitých se ani dva spisovatelové neshodují. Perefixe mluví o — 100,000; Süilly o — 70,000; — de Thous o — 30,000; — la Popelinière (protestant) o — 20,000; a kalvínské poznamenání mučedníků o 15,000; Papiér — Masson o — 10,000; a Němci kladou obyčejně 30,000.

Nuže koho se držeti? Žádný nepodává důkazův, nýbrž dost odporův. Poznamenání mučedníků zdá se víry nejhodnější, ježto se dle svého účele nepochybně snažilo, památku všech těch zachovati, kteříž prý „pro neporušené evanjelium“ umřeli. Ono jistě počet tento spíše zvětčilo než zmenšilo. A mnoholi má? Mluvili

vůbec, má 30,000, poušteli se do zevrubnosti, má 15,000; a dle jmen jenom 786. — Nahledněme do následující tabulky:

Počet zabitých.

Jména měst.	Udáno bez jmen		zejména
	vůbec	zevrubněji	
Paříž	10,000	468	152
Meaux	225	—	30
Troyes	37	—	37
Orleans	1,850	—	156
Bourges	23	—	23
La Charité.....	20	—	10
Lyon	1,800	—	144
Saumur u Angers	26	—	8
Romans	7	—	7
Rouen	600	—	212
Toulouse.....	306	—	—
Bordeaux	274	—	7
	15,138	468	786

Jaký to odpor! Ku příkladu na 10,000 v Paříži, kteráž vůbec udává, nemůže, an je zevrubněji má vyčísti, jich více než 468, zejména jenom 152 shledati. O jednu nullu se toto poznamenání zmýlilo, a na to vezmeli se ohled, pak se ovšem toto poznamenání s poznamenáním protestanta de la Popelinière srovnává. Koněčně dokládáme, že Kaveyrák v Paříži i ve veškeré zemi na nejvýše jenom 2000 těch takových obětí klade, což k víře jesti nejpodobnější. —

Obraz dobrého zpovědníka.

*Dentus idonei Confessarii, ecce plena
omnium christianorum reformatio.*

Pius V.

Kterýkoli kněz zpovědník, znaje vůbec svaté povinnosti kněžského povolání — obzvláště celou *šířkost a dlouhost, a vysokost a hlubokost* pastýřské činnosti naši *ve stělicí soudné* bedlivým okem zkoumá a vyšetřuje, kdožkoli, dím spravedlivě na mysl uváží, jakou moc a milost do rukou zpovědníkův položil Kristus Pán ku spasení a blahu milých ovcí svých: ten a takový zvláště nyní, když nám *milostivé léto* nastává, vřejeji než kdy jindy Boha, Otce světél prositi bude, aby nás všech, jenž se za dnů těchto s hojnou a těžkou práci v zpovědnicích setkáme, Duchem svatým osvititi, milostí svou posilniti ráčil, bychom věrně sobě v tomto díle Božím počínajíce — všechněm našim penitentům žádoucího světla a života, míru a milosti u Krista, Spasitele našeho zjednali. — *Dentur idonei Confessarii*, říkával s povzdychnutím sv. papež *Pius V.*, *ecce omnium Christianorum plena reformatio!* — Ano, dokládáme, dejtež církvi zpovědníků, — mužů svatých, jako byli *Filip Nerejský, Karel Boromejský, František Saleský*, — dejte církvi dosti *Xaverův, a Vincenců, Alfonsů a Leonardů*, a zajisté zaplesají nebesa i země, zaplesají anjelé a všickni zborové svatých v nebi, zaplesají ustrašení hříšníci a všechny duše kající zde na zemi; zaplesá i svatá máti naše církev, a zvláště nyní, an milým dítkám svým kol kolem milostiplné poklady otvírá, sladkou nadějí okřeje, že totiž naši penitenti, majíce takových vůdců, *dobrých zpovědníků, svatých* — lékařů nebudou na zmar přijímati obě-

tovaných sobě milostí Božích. Tuť by ovšem posvátné soudné stolice slušného zvelebení nabyly, jakovéhož právě za dnů našich potřeby jest, tuť by naše zpovědnice opět své spravedlivé cti a vážnosti, přízně a důvěry došly, kteréž bohužel i mezi našinci, mezi katolíky zde onde pohřešujeme. Nebo znamenáme všickni bolestně, jak naše zpovědnice nevěrou a náboženskou netečností, jenž se den ke dni strašněji mezi námi rozléhají, — nemalé škody již utrpěly, a snad mnohou ještě ránu v nepříznivých těchto dobách utrpí. Jsouť mezi námi, kteříž toliko ze zvyku, ať ne dim nuceně i lehkovážně, — a snad teprv jednou za několik let k správě Boží přicházejí; a jsou, kteří sice každoročně, ale ne však jinak svou zpověď odbývají, než jakoby Pánu Bohu nějakou daň spláceli, ostatně pak kajicností a milosti hrubě ani potřebni nebyli; — ano jsou mezi námi i zcela nezdární synové, jenž se svátosti pokání naprosto štítí a za ni stydí, máme mezi katolíky zaslepené nevděčníky, kteříž na věc svatou hanu a potupu metajíce s našimi zpovědnicemi takřka na vždy se rozžehnali. Nemáje práva, tázati se, zdali a kterak snad i naší vinou posvátné soudné stolice mnohých penitentů ztratily a u nejednoho v nelibost a nepřízeň upadly; nechci aspoň mlčením pominouti, že i my kněží lidé jsme, jenž i při dobré vůli snadno pochybiti mohou, a protož radostně dokládám, že s tímto milostivým létem i pro nás zpovědníky příhodný čas nastává, v němž každý věrným a svědomitým přísluhováním svátosti pokání napravití může, čehož snad jindy i mimo vůle v zpovědnici prominul. Žeň zajisté bude hojná; nebo že dnové, jakéž se nyní přibližují, v skutku *dnové milosti* bývají, mohou ti z nás, jenž za dnů takovýchto v soudné stolici pracovali, nejednou zkušeností stvrditi. Ti nám mohou dosvědčiti, že v této příležitosti všickni téměř penitenti s dobrou disposicí k zpovědnici přikle-

kají, — že se za dnů těchto mnohý ztracený syn k pokání uvoluje, kterýž snad po mnohá léta na široké cestě bloudil, — že v čas milostivý mnohý hříšník napravuje, z čeho se po celý život svůj ani vyznati nechtěl, — že tu mnohá ztracená ovce nalezena bývá, kteráž by snad jinak byla na věky zahynula. O kéž bychom si tedy nyní zvláště povšímnuli rady a napomenutí ctihodné *synody naší pražské*, jenž pravi: „*Quanto studio ac diligentia Poenitentibus Sacramentum, ministrandum sit: id unum, si recte consideretur, facile ostendere potest, quod post baptismum in peccata lapsis nulla alia prorsus ratione remitti peccata, coelumque aperiri aut in gratiam restitui unquam liceat, quam hujus Sacramenti virtute et ope, si tamen rite susceptum et ministratum fuerit.*“ *) — O kéž bychom zvláště nyní týmž Duchem sv. nadáni a proniknuti byli, jehožto pomocí sv. *Nerius* a *Karel Boromejský*, sv. *Salesius* a *Vincencius*, sv. *Liguori* a *Leonardus* a jiní téhož druhu mužové mnohou ztracenou ovci šťastně našli, mnohých hříšníků s Bohem smířili, a nesčíslným pénitentům k věčnému spasení dopomohli. Kéž bychom všickni tak dobří zpovědaíci byli, jako tito svatí mužové! A to bychom byli, když bychom sobě dle jejich příkladu a návodu v svatém povolání svém v stolici soudně počínali. K tomu cíli, — k našemu povzbuzení i na posilu k svaté práci v tomto milostivém létě podáváme tu malý *obraz dobrého zpovědníka*, sestavený z činů a spisů slavných těchto zpovědníkův — našich vzorů a učitelů. Tolle, lege! Vezmi a čti!

Kdybých svůj obraz takřka jedním tahem zhotoviti a zkrátka naznačiti musel, koho as *dobrým zpovědníkem* nanývám: *toho*, dal bych za odpověď, — *toho*, jehožto *živlem o srchovaným pravidlem jest*, hledati ve *zpovědnici a spasi*, což bylo *zahynulo*.

*) Tract. de poenit.

Vzorem jeho v tomto svatém povolání jestiž Kristus, kterýž jak mile se naplnila hodina jeho, roznicným srdcem mezi pobloudilé ovce vstoupil, a hlavní záměr a úkol svého povolání zřejmě vyličil, volaje a vykládaje, co o něm napsal Isaiáš prorok, rka jmenem jeho: *Duch Páně nademnou; pročeš pomazal mne, kázati Evanjelium, poslal mne uzdravovati skroušených srdcem; zvěstovati jatým propuštění, a slepým vidění; propouštěti soužené na svobodu, zvěstovati léto Páně vzácné a den odplacení.*)*

Vzorem jeho, pravím, Kristus jest, *pastýř dobrý*, jenžto znaje trnivé bludniny ztracených svých ovci, znaje veškeré nedůstatky a duchovní potřeby jejich — s plamenitou horlivostí přes hory a doly chvátal, z místa k místu zpěchal, hledaje, kde by nějakého hříšníka zastihnouti, milostí svou vzkřísiti a k srdci svému radostně přivinouti mohl; — *nebo nepřišel jsem, praví, volati spravedlivých, ale hříšných ku pokání.**)*

Vzorem jeho, díím, jest Kristus, *Samaritán milosrdný*, jenžto znaje rány a choroby lidské, ochotně a dobrotivě slepým zraku, hluchým sluchu dával, a všelíkou nemoc, i všeliký neduh v lidu uzdravoval, aby si tou dobročinnou laskavostí přímou cestu k chorým srdcím, k zraněným duším proklestil; — *nebo když viděl zástupy, slítovalo se mu jich, že byli souženi, a lešící jako ovce, nemajíce pastýře.***)*

Vzorem jeho, pravím, jestiž Kristus, *Pán a Spasitel*, kterýž nedbaje na krivý úsudek lidský milerád se s publikány a s hříšníky obíral; — kterýž nehledě svého pohodlí i při hostině s radostí uvítal a na milost přijal ženu hříšnici; — kterýž nečekaje, až by volán byl, sám se starostlivě k bravnému rybníku odebral, sám se tam neduživce tázal, zdaž by zdráv chtěl býti; kterýž bez ohledu na všelikeré těžkosti k Jakobové

*) Luk. 4, 16—21. **) Mat. 9, 13. ***) Mat. 9, 36.

studánce připutoval, čekaje tam s toužebností na ženu a obyvatele z města Samařského Sychar; kterýž spatřiv Zachea na fíkovém stromu sám se mu milostivě nabídnul, aby se spasení stalo domu jeho; — kterýž až do poslední doby svého života, — i na kříži již umíraje ztracené duše k sobě volal, — *neboť přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo.* — *Venit Filius hominis, quaerere et salvum facere, quod perierat!**)

Takového maje Mistra, takovýto příklad před sebou klade si *dobry zpovědník* za povinnost svatou, za cíl svrchovaný, hledati ve stolici soudné a spasiti, což bylo zahynulo. *Venit quaerere, et salvum facere, quod perierat!*

A) *Venit quaerere!* — Ano tať jest první známka dobrého zpovědníka, že po ztracených ovcích bolestně vzdychá, — že se po nebohém hříšníkovi toužebně ohlídá, — že tou příčinou radostně do stolice soudné spěchá, — že se na posvátném tomto místě jakýmkoli pénitentům beze všeho rozdílu a ohledu s ochotností propůjčuje, — že jich *tou svou apoštolskou horlivostí, tou svou obětivou přístupností* k pokání probuzuje, a k sobě zve a poutá; nejinak, než jakoby živým hlasem do jejich duší volal: *Pojďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás očerstvím.***)

Věda, že to prvním a hlavním úkolem povolání kněžského, směřovati hříšných s Bohem, — věda, že pouhým kázáním a vyučováním nelze vyhojiti hluboké rány pobloudilých ovcí, nelze ukójjiti smutný nářek raněného svědomí, nelze ubohého hříšníka učiniti spravedlivým, a synem Božím: posvátného úřadu svého

*) Luk. 15; — Luk. 7; — Jan 5; — Jan 4; — Luk. 19; — Luk. 23, 39—43; — Luk. 19, 10.

***) Mat. 11, 28.

vysoce si váží, drahou zpovědnici nade všecko ctí a miluje.

Věda, že to ve stolici soudné — ve jmenu a pomoci Páně slepým zraku, hluchým slucha dáti, — že tu všecku chorobu hříšných duší šťastně vyléčiti, všem potřebám lidského srdce dokonale vyhověti, — že tu otcem, bratrem, přítelem, — rádcem, těšitelem, vůdcem, — pastýřem, lékařem a spasitelem kajících duší býti může: s radostí se povždy do své zpovědnice ubírá, za žeň hojnou Bohu vřelých diků vzdává, nikoho z čekajících penitentů nezamítá. —

Věda, že svou práci v zpovědnici Bohu samému se takřka zavděčí, že tou horlivostí vřelou žádost Kristovu vyplní, žeť i anjele v nebi potěší a svatou matku naší církev tichou touto činností svou nemálo zvelebí a oslaví, — věda, že tu v zpovědnici i sebe samého v každém ohledu pozná, vzdělá a oslechťí, — že se modlitbami vděčných penitentův obohatí, — že mzda veliká naň čeká na věčnosti: milerád se celou duší v toto apoštolské dílo uváže, a nedbaje na mdlou a těžkosti, s nimiž se tu často setkává, — zapomena na sebe obětivě ve svých pracích setrvává. —

Věda, že časové již pominuli dávno, kde všickni všudy věřící radostně se často a valem k zpovědníkům utíkali, kdežto se nyní mnozí stolicem soudným vyhýbají, — věda, že dobrý pastýř nemeškaje po ztracené ovci se shání, nečekaje, až by tato sama k stádu naspět doběhla, — věda, že rybáře neomrzí, po celý den čekati, až pak konečně přece jakési ryby uloví: ochotně čas k času, netoliko když ho penitenti povolají, nejen ve svátek, nýbrž i v jiný čas příležitý — byfby i volán nebyl, v stolici soudnou dosedá; — čekaje jako Kristus v Samarii u studnice, až snad touto přístupností svou toho -onoho hříšníka k sobě přivábí.

Hle tak jedná, tak hledá dobrý zpovědník, což bylo zahynulo. Venit quaerere! —

Tak jednal, tak hříšníky hledal svatý Filip Ne-rejský, slavný tento sluha Páně, otec duchovní, v je-
hožto zpovědnici tisícové kajících hříšníků míru a mi-
losti Boží došli, jehožto vedením nejedna duše svrcho-
vané dokonalosti nabyla. Narozen jsa roku 1515 ve
Florencii, dříve již, nežli se na knězstvo dostal, slovem
i životem svým mnohých zatvrzelců Bohu získal. Jak
mile pak se knězem stal: takovou se horlivostí pastýř-
skému úřadování v spovědnici věnoval, že takřka do-
slovně ve dne v noci ve stoličce soudné sedával. Ne-
hledaje ničeho, než hříšných duší, nebylo mu totiž dosti,
teměř po celý den s penitenty zacházeti, nýbrž, pokud
mu možno bylo a potřeba kázala, radostně i kajicníkův
takových přijímal, kteříž jako druhdy ku Kristu Niko-
demus, tak k otci Filipovi přišli, když se již připoz-
dilo. Tak se stalo, že dobrý tento zpovědník nejednou
z rána do večera, a z večera do rána ve stoličce soudné
sedal, plesaje a Bohu díkův čině, že mu dopřáno, *po-
svítiti těm, kteříž v temnostech a v stínu smrti se-
dělí, a spravovati nohy jejich na cestu pokoje.* *) —
Ostatně však den ke dni již před usvitou duchovním
synům svým sloužil, zpovídajícím se jemu obyčejně
v jeho příbytku; sotva se ale po klekání chrám Páně
otevřel: již tu Filip i zpovědnici svou otvíral, s nížto
se jen na krátký čas rozžehnal, když buď ku konání
nejsvětější oběti, neboli snad k jiné důležité práci volán
byl. Neměl-li právě penitentů: zasednul si na blízku
u své zpovědnice, modle se a rozjímaje, čekaje a vzdý-
chaje k Bohu, by mu nové práce naděliti, synů ztra-
cených v jeho náruč uvésti ráčil. Když mu lidé říká-
vali, aby se šetřil, a mu domlouvali, aby nesnadných
těchto obtížností na se nebral: „*Tof mi*, odpovídal, —

*) Luk. 1, 79.

toť mi žádným břemenem, nýbrž naopak nevypašitelným pramenem radosti, jichžto ani nezastuhuji. Duchovním svým synům přísně zakázal, by nikdy pénitenty jej hledající nezamítali, říkáce snad: Otec Filip odpočívá, stoluje, anebo času nemá; a když jednoho dne kněz Gallonio, oud Oratoriánské brátě jeho nedbaje na tento příkaz svého otce, jistému pénitentu žádoucího přístupu k němu nedopřál: Filip dozvědev se o tom, bolestně mu tuto neposlušnou jeho lásku vytýkal, doloživ pak říká: *Což pak nevíte, že ani jedinou hodinu nechci nazývatí svoji?* — Stalo se, že mu jednou synové jeho důtklivěji než kdy jindy představovali, jak že by jeho povinností bylo, na své zdraví slušného ohledu bráti, ježto již po tolika let břímě dne i horka nesl, a s tolikerymi neduhy svého stáří zápasiti musí. Načež ale svatý kmet: *K radosti mé, odpověděl, mohu vám říci a dosvědčiti, že jsem si právě tou mou přístupností nejhorlivějších pénitentův získal, aniž mě Bůh bez odměny ze stolice soudné propustil, kdykoli jsem pro ztracené ovce milerád na sebe samého poněkud zapomínal, a v ouřadu svém obětivě setrval.* Ne však ale toliko ve chrámu Páně sedal Filip, rovněž jako Kristus druhdy u studnice Jakobové: nýbrž věděl-li, že nějaký hříšník v nebezpečenství vězí: nemeškal, a něznaje mdloby a těžkostí šel a hledal a v horlivosti neustál, až jej šťastně naleznuť, a s Bohem smířil. A v těchto pracích setrval až do poslední doby činného života svého. Nebo když pak po 44 letech, jichžto téměř výhradně ve stolici soudné strávil, hodina přišla, kdež jej na odměnu věčnou povolati chtěl Hospodin: Filip, dobrý zpovědník i tuto svou poslední hodinu drahým pénitentům svým obětoval. Dne 25. Května 1595 — den před smrtí svou plně ještě v chrámu Páně sedě zpovídal, — ano zpovídal až do večera, — lehnul si pak, a — minul

den, a život jeho! Hle to zajisté dobrý zpovědník, na jehožto pomník bychom mohli všim právem položití slova Páně: Venit Filius hominis quaerere et salvum facere, quod perierat! *) — —

Dobrý takovýto zpovědník byltě i *svatý František Saleský*, angel strážce nesčíslných duší, ježto požehnanou jeho prací a pečlivostí osvícení a posvěcení svého došly.

Zaaje svrchovanou důležitost pastýřského ouřadování našeho ve stolici soudné: neopominul u žádné příležitosti, vzbuzovati kněžstvo své a snažně ho prositi, by se s celou duší tomuto povolání věnovalo. — Touž příčinou i podobně, jako *svatý Karel Boromejský*, sestavil zvláštní *instrukci pro zpovědníky*, **) stručně jim vykládaje, jakých pravidel by u přísluhování svatosti svatého pokání šetřiti a na zřeteli míti měli, aby co věrní sluhové a rozdavači tajemství Božích nalezení byli. — Napominaje jich k obětivé horlivosti v posvátném jejich ouřadu, praví v jednom svém pastýřském listu k svému duchovenstvu — mezi jiným velmi krásně: „Cui enim ordini et choro Angelorum dictum est aliquando: Accipite Spiritum sanctum; quibus remisistis peccata, remittuntur eis? Hoc tamen dictum est Apostolis et in eorum persona omnibus, qui per legitimam successionem eandem auctoritatem et potestatem accipiunt. Cum ergo ad *admirabile et eximium hoc officium* assumpti sitis: *noctes et dies* eidem impendere, illudque curare debetis, et ideo *non modicam numeris partem* ei curando applicare. *)

*) Viz: Das Leben des heil. Philipus Neries, Stiffters der Kongregation des Oratoriums in Italien. Bearbeitet von Dr. Friedrich Pösl, Pristera der Versammlung des allerheiligsten Erlösers. Regensburg 1847.

**) Viz: Handbuch für Beichtväter. Von J. Gaume, Domherrn zu Nevers. In's Deutsche übersetzt. Aachen 1848. Seite 28.

***) Viz. S. Francisci Salesii, Episcopi Genevensis: Litterae ad Clerum

Co však tuto kněžím na srdce kladl: vlastním příkladem a pastýřským životem svým slavně stvrdil a uskutečnil. I slyšíme jen, co o duchovním otci svém, o dobrém zpovědníku o sv. Františku svědčila a napsala svatá *Františka Fremiot de Chantal*, duše to vzláštní milostí Boží nadaná, kterážto spolu s naším svatým zpovědníkem Kongregací duchovních dezer podě jmenem *Navštívení Panny Marie* založila, jichžto i první vrchní matkou byla. „Vyznati musím, praví svatá tato svědkyně, že nelze bylo zakladateli našemu (totiž svatému Salesiu) v lásce vyrovnati se, kterou on v zpovědnici na jevo dával, aniž v horlivosti, s kterou tento úřad zastával. Onť se z cela kajcníkům obětoval, nežádaje při tom ničeho, než aby veškerým potřebám těch duší vyhověl, kteréžto se důvěrně k němu jsou utíkaly. Za tou příčinou opominul vše, spěchaje do stolice soudné, a trvaje tam na práci svaté, leč byl jinou, pro čest Boží právě snad důležitější úlohou zaměstnán; jelikož ho tajno nebylo, že v této svátosti nemalý prospěch pro život duchovní uschován jest.“ — —

„V neděli a ve svátek přicházivalo k jeho zpovědnici veliké množství osob, pánů a paní, měšťanů a vojínů, služebných a rolníků, žebráků, churavých, svrabovitých, smrdutostí zapáchajících a jiných toho druhu osob; on pak žádného z nich nikdy neodmítnul.“ — —

Byť i mimo jmenované dny žádán byl v kteroukoli hodinu: opustil hned všecko; ano minul i nejednou z té příčiny služby Boží v katedrálím chrámu Páně, — odložil i konání mše sv., třeba byl již v mešní roucha obléknut; — zasedal-li k stolu: nechal všeho, jak mile jej ten onen penitent do stolice soudné volal.“

„Na veliké svátky, při jubileum a jiných podobných slavnostech, sloužil nezřídka v zpovědnici ve

Genevensem. — Appendix ad Instructiones S. Caroli Boromaei. Augusto Vindelicorum 1771.

dne v noci, tak že jsem jej jedenkrát zcela ztrmáčeného shledala. *Takové dni, říkával, jsou mi pro ono množství kajících nade všechno dražší.* —

„Kdyby tělesné síly jeho byly stačily, di kněz Talon jeden z jeho životopisců, byl by zajítes v každém okamžení od jednoho konce světa k druhému chvátal, aby zarmoucených potěšil a Kristu Pánu kajících duší získal; neb on sebe nikdy nešetřival, kdež se o tak svatý účel jednalo. Jednoho času vážil cestu šedesáte hodin, aby vyzpovídal starce, který po něm toužil a jistým přítelem svým ho prositi dal, aby přišel, že jen jemu se chce zpovídati.“

Dle mého úsudku, dokládá sv. Františka Chantalská, zdá se mi, že horlivost v spasení duší nad jiné cnosti v životě našeho otce stkvěla se, a vynikala. — O Bože! jaký to outlocit, jaká uslužnost, jaké namáhání!“ *) —

O Bože! — dokládámeť i my, — jaký to dobrý zpovědník! I jemu bychom na hrobový pomník položili slovo Páně: Venit Filius hominis, quarere, et salvum facere, quod perierat!

Takovýmto dobrým zpovědníkem byl i sv. Jan František Regis, kněz Apoštol, jeden z nejslavnějších missionářů svého století, perla duchovenstva vůbec, a zvláštní okrasa tovaryštva Kristova. Z mládí již netouživ po ničem, než po spasení draze vykoupených duší Kristových, přivtělil se, — osmnáctiletý jinoch — k bratrstvu sv. Ignacia, doufaje a Boha bez ustání prose, by ho k apoštolským pracem missionárním schopna učiniti a milostivě povolati ráčil. I dostalo se mu, po čem tak vroucně toužilo zbožné srdce jeho. Nebo jedva na kněžství povyšného — vyslali duchovní představení

*) Gaume: Handbuch für Beichtväter. Erstes Hauptst. — Geist des h. Franz Sales; 2. Band. Anhang. — Wien im Mechitaristen-Verlag.

roku 1631 do jeho vlasti na domácí missie, na nichžto až do poslední doby svého života, — úplných deset roků — nevidanou horlivostí pracoval. Mččením minouce, co slavný tento sluha Páně vůbec ke cti Boží a k spasení hříšníkův podnikal, — jakou obětivostí po městech a po vesnicích chodě, v chrámech a pod širým nebem den co den třebaš pětkrát slovo Boží hlásal a katechisoval, — jakou laskavostí, kamkoli přišel, přede vším chudých a nemocných hledal, navštěvoval, otcovsky se jich ujímal, — jakou pečlivostí, kdekoli se o nějakém zatyrzelci, o nešťastné ovci ztracené dověděl, za ni spěchal, a hledaje jí neustál, pokud nenašel, což bylo ztraceno: to vše minouce klademe tu toliko, co spisovatel života jeho, stihodný kněz *d'Auberton* o jeho namáhavých pracech v zpovědnici naznačil.

Dle výpisu tohoto svědka považoval sv. Regis zpovědnici takřka za *zřítelnici* apoštolského povolání svého.

Trvaje na missiích sedával již, než se rozednilo, ve stolici soudné, aniž se kdy v tuto dobu s požehnaným lovem minul. Nebo jak mile dobří venkované tuto jeho obětivou uslužnost znamenali: z daleka široka se k němu hrnali; ano nejedni z nich se hned po večerních pracech svých na dalekou cestu vydávali, aby se již před úsvitem s milovaným zpovědníkem svým setkatí mohli.

Poslouživ svým ranním penitentům, rovnou cestou se na kazatelnu odebral, a probudiv tu mocnou řečí svou ducha skroušenosti v shromážděných zástupech: bez oddechu se opět do zpovědnice ubíral, kdež pak až k poslednímu času pilně hledal a sklízel, čeho mu prozřetelnost Boží nadělila. Po této žni šel a sloužil mši sv., nechtě totiž ačkoli toho žádostiv byl, drahou tuto obět dříve konati, až byl, pokud možno, všechněm penitentům náležitě posloužil.

Po krátkém odpočinutí, — nebylo-li právě kajc-
 niků, ježto by se mu byli rádi zpovídali, — odebral
 se obyčejně do školy, navštěvoval chudé a nemoc-
 né, smířoval rozdvojené, hledal zatvrzelých; — k
 večeru pak, sotvy se s kazatelnou rozžehnal, dosednul
 dobrý zpovědník opět do stolice soudné, a milostností
 svou si takové množství skroušených hříšníkův při-
 vábil, že téměř každodenně až do tmavé noci hojně
 práce mival. Snaživ se všechném posloužití, všechném
 státi se samaritánem milosrdným takovou horlivostí sva-
 tému úřadu svému dostával, že jej farářové, jak do-
 slovně d'Auberton vypravuje, *takřka násilím musí-
 vali ze zpovědnice vytahovati*, jinak by byl nejednou
 beze všeho oddechu až do bílého rána zpovídal.

„*Nikdy neviděl jsem*, — slova jsou jednoho fa-
 ráře, kterýž v Římě za příčinou slavné kanonizaci na-
 šeho zpovědníka o něm svědčil, — *nikdy neviděl jsem
 většího horlitele pro čest Boží a pro spasení duší,
 než Františka Regise. Neunavený ve svých pracích
 ve dne, v noci missionárním povolání se oddával.
 Toho času, kdy na mé osadě svatou missii odbýval,
 samojediný výše dvou tisíc generalních zpovědí vy-
 slechnul; bylyť to zpovědi lidí na mnoze chudých a
 opuštěných, ježto vůbec u své zpovědnice tukměř-
 ráději vidíval, než penitenty vzácné a bohaté.*“

„Ano Františkova zpovědnice, dokládá na jiném
 místě svrchu dotčený jeho životopisce, — bývala z
 většího dílu chudým a chorým lidem obklopena. Ne-
 jednou pronesl se dobrý tento zpovědník řka: *Lidé
 vzácní a zámožní snadno se všdy zpovědníkův do-
 volati mohou; protoš chudincové tito nechať jsou a
 zůstanou podílem mým.*

Když rozžehnav se s touto osadou na jinou faru
 putoval, maje tamtéž svatou missii odbývati: lidé, spa-
 třice tohoto apoštolského poutníka ze všech hor a vesnic

se k němu sbíhali, a hrnouce se valem za ním doprovázeli ho, a dříve se ho nespustili, až se mu příležitost byli vyzpovídali. A což divu? vždyť pak takového otce zpovědníka daleko široko nebylo!

Však ale neustalým tímto namáháním nemálo ovšem trpělo i zdraví jeho; zponenáhla klesaly tělesné síly drahého apoštola, a když pak na desátý rok hrdinným tímto způsobem ve vlasti své pracoval: zalíbilo se Pánu Bohu, povolati věrného služebníka svého do vlasti nebeské na mzdu a odpočinutí věčné. Ač ode dne ke dni vůčihledě chřadnul: bolestné zimnici své nikoli se nepoddávaje putoval přede svátky vánočními do *la Louvèse*, kamž i skutečně na štědrý den dorazil. Tu ovšem smrt již chladnou rukou svou mu kynula; rekovný muž však ukřívaje nemoc svou nezvratně se odhodlal i poslední doby života svého spásu duší věnovati.

„Při pohledu na zástupy lidu z okolí shromážděného, — tak vypravuje *d'Auberton*, — vzplanul duch jeho živostí mocnou, a srdce jeho přetýkalo plností lásky, a celé tělo jeho okrálo silou života nového.

I zapomenuv na svou slabost — hned po prvním kázání svém bez odpočinku do stolice soudné spěchá, kdežto téměř po celý den a celou noc s hrdinnou obětivostí vytrval. Milost Boží ho tak posilovala, že s přibývajícím nebezpečím většího se zdál zdraví nabývati. Na hod Boží ovšem ochaboval, nic však méně toho dne třikráte kázal a ostatní čas svatým pracem v zpovědnici věnoval. Na den sv. Štěpana taktéž i kázal i zpovídal; než ale po třetím kázání, chtě opět v zpovědnici zasednouti, zklusnul, tak že jej do fary donésti musili. Tam nabyv tepla přišel k sobě, zotavil se, a jakoby se nic nebylo přihodilo, vyzpovídal ještě několik rolníků, kteří za ním do fary přišli. A tatě byla po-

slední jeho práce, po nížto v několika dnech v Pánu zemřel!“ *) —

Hle dobrý zpevědník! I umíraje hledal ještě, aby spasil, což bylo zahynulo! Tomuto otcí duchovnímu každý z jeho penitentů milerád by byl zajisté na hrobový pomník položil slove Páně: Venit Filius hominis, quarere et salvum facere, quod perierat!

Avšak i mnoho jiných ještě, kdyby času a místa bylo, mohli bychom takových a podobných obrazů sestaviti ze života svatých kněží a služebníkův Páně.

Dobrým zpovědníkem, na příklad, byltě zajisté i *svatý František Xaverský*, o němž životopiscové vypravují, že v zápalu lásky a horlivosti pro spasení drahých duší lehaje vstáváje, chodě a stoje k Bohu Spasiteli volal a jej vzýval: *Da mihi animas; caetera tolle tibi!* Jakých as namáhavých prací v zpovědníci mival: snadno lze se domyslíti, uvážíme-li, že apoštolský tento missionář za dně desetiletého přebývání svého v Indických a Japonských zemích víc než 200,000 pohanův vlastní rukou svou pokřtil, kterýmž nápotom dle potřeby ovšem i svátostí sv. pokání přísluhoval; neřku, žeť mezi novými těmito osadami všude i katolíků krajanův bez počtu naleznu, jejichžto milovaným otcem zpovědním býval. Takové stádo maje dobrý tento pastýř nikdy si oddechu nedopřál; i stalo se nejednou, že pro samou práci dílem kazatelskou, dílem zpovědnickou, po tři a čtyry dny ani nejedl ani nespal. **)

Dobrým zpovědníkem byl zajisté i *svatý Karel*

*) Lebensgeschichte des heil. Johannes Franciscus Regis. In's Deutsche übersetzt von Dominik Schelkle. Augsburg 1846. Obraz tohoto svatého zpovědníka podali jsme tu schválně trochu obšírněji, bychom tím velebné čtenářstvo na apoštolský jeho život i na vzácný tento životopis pozorně učinili.

**) Leben des h. Franz Xaver. Von W. Reithmeier. Schaffhausen 1846. — Vogel's: Heiligenlegende. Der 3. Dezember.

Boromejský. Ač jeho biografové zejména nevypisují, jakým způsobem svatému úřadu ve stolici soudné dostal: vypravují předce, že radost jeho byla, věřícím vůbec, zvláště pak nemocným a opuštěným svátostmi přísluhovati, že se pastýřské jeho srdce nad míru potěšilo, kdykoli mu dopřáno bylo, mnoho komunikantů u stolu Páně uvítati. Touže horlivostí pro spasení duší puzen a roznícen, věrně napomínal kněží svých, by se s radostí věnovali pastýřskému úřadu ve stolici soudné. Sestaviv tou příčinou i krátkou sice, ale výbornou rukověť pro zpovědníky, praví mezi jiným v této své instrukci: „*Quamobrem per viscera misericordiae D. N. Jesu Christi confessarios exhortamur, ut quemadmodum eorum officium et vocatio requirit hac in causa et negotio, quod ad animarum salutem usque adeo pertinet, summa cum diligentia sollicitudini nostrae cooperari velint.*“ — A dále v kapitole druhé napomíná zejména k pilnému zpovídání, říká: „*Prompto et parato animo ad confessiones audiendas accedant; — ex qua eorum alacritate nascetur etiam hoc commodi, ne poenitentes excusationem justam praetexere possint, se non esse confessos.*“ *) — —

Dobrým zpovědníkem byl zajisté i *sv. Vincencius Paula*, kterýžto, jak vůbec známo, missionární svou kongregací zvláště proto založil, aby venkovskému lidu obětivých otců duchovních, dobrých zpovědníků přibylo. Co se svatý tento apoštol od prvního počátku svých missií ve *Follewillu* až do posledních let svého života ve stolici soudné napracoval: nelze vypsati, nelze pověditi. Probudiv, kdekolivěk na missiích pracoval, ducha skroušenosti, připraviv si posluchače k náležitému konání *úplně generální zpovědi*, takou horlivostí

*) S. Caroli Boromaei: *Instrukciones pastorum atque epistolae. Textum recognovit E. W. Westhoff. Monasterii Westphalorum. 1846. P. 2. ep. 1. et 2.*

ve stolici soudné úřadoval, žeť i jemu se nejednou přihodilo, co jsme svrchu o sv. Františku Regisovi vypravovali, — že totiž, — jak český jeho životopisec u jisté příležitosti o něm píše, — Vincencia téměř vyťahovati musivali ze zpovědnice; jinak by byl ani nejedl, ani nespál. — — „Ač ochuravělý 80ník, — dokládá se v tomto životopisu na jiném místě, — přece si ještě oddechu nepřál, nýbrž vycházel hledati a pásti ovečky Kristovy pro život věčný. Posleze, když nucena se viděl, nechati jiným svatých těchto prací: nepřestával aspoň osvědčovati svým milým, že by nejraději na missiích živ byl i umřel. Mámeť posud list psaný sv. Vincenciem k jednomu správci missionářů, kdež píše: „Nelzeť mi zamlčeti, že zpráva o nevyšlovném požehnání, kterého Pán Bůh Vaším pracím uděliti ráčil, tak vroucí touhu vzbudila v srdci mém, abych život svůj zemdený někde za křovím, pracuje po vesnicích, skončiti mohl, že ani vypověditi nemohu. Ó, za jak šťastného bych se pokládal, kdyby mi Bůh milosti této dopřítí ráčil.“ *)

Dobrym zpovědníkem byltě zajisté i sv. *Alfonse Liguori*. Ustrnuv se nad nebohým chudým lidem liboval si hned v prvních letech svého kněžství ve stolici soudné, i ustanoviv se na tom věnovati všecku sílu svou posvátné této správě duchovní, celý život svůj takřka výhradně v zpovědnici ztrávil. Aniž pak se vlastní touto, ač nad míru obětivou prací uspokojil, nýbrž znamená, že dobrých zpovědníků nikdy a nikde na zbytek nebývá, založil vůbec známou kongregaci pode jménem nejsvětějšího Vykupitele, jejížto údové se dle vůle sv. zakladatele přede vším pilným zporidáním obíráti, a touž příčinou i missionárních prací mezi lidem zvláště venkovským, milerádi podstoupiti mají. Žádaje si však

*) Život svatého Vincencia de Paul. Sepsaný od V. Štulce. V Praze 1844.

synů, zpovědníků *schopných a dokonalých*, sepsal k duchovnímu jejich, avšak i k našemu prospěchu obšírné navedení k náležitému úřadování ve stolici soudné, kterýmžto spisem spolu dosvědčil, sám že pilným a svědomitým zpovědníkem býval, složiv totiž ve svou instrukci dlouholeté zkušenosti své, — zkušenosti, kterýchž toliko horliví zpovědníkové nabývají. *)

Než, na tom již dosti budiž; nebo marně bych se zajisté snažil, tuto svou práci ku konci přivésti, kdybych si byl za úlohu vytknul, obrazy všech všudy dobrých, svatých zpovědníků nakresliti.

O což jich as v církvi již bylo; — a jsou zajisté i podnes mezi námi, jichžto sice ani neznáme, ale drahá jména jejich zapsána jsou v knize života věčného. O přijde zajisté doba i jejich oslavení; — přijde hodina, kdež oblažené jejich penitenti před trůnem Božím a celým nebem a světem slavné svědectví vydávati budou drahým otcům, dobrým zpovědníkům svým; — přijde doba, přijde hodina, kdež kajicníci z věčného spasení svého se radující vřelé v nebi budou díky činiti zbožným, obětivým zpovědníkům, jejichžto péči a úslužností šťastně nalezení, očištění, posvěcení, a k věčné blaženosti jsou uvedeni. Pak drahá jména těchto duchovních svých otcův s plesáním jmenovati budou, pak ovšem dovíme se všickni, že ten toliko dobrým byl zpovědníkem, kdož s *neunavenou horlivostí*, kdož s *obětivou*

*) Viz: Homo apostolicus instructus in sua vocatione ad audiendas confessiones. B. Alphonso de Ligorio. — Stručný výtah tohoto spisu podává ve své: Praxis Confessarii ad instructionem tyronum. — Z překladu téhož výtahu a ze spisu sv. Alfonse: „Confessore divetto per la gente di campagna“ povstal německý spisek: Der Beichtvater, angeleitet zur rechten Verwaltung des h. Bußsakramentes durch kurzgefasste Belehrungen über den Dekalog und die hh. Sakramente. Regensburg 1843.

přístupnosti svou ve stolici soudné — volal k sobě, a hledal, co bylo zahynulo. Venit, quaerere!

Protož, kdo před Bohem chceš dobrým zpovědníkem slouiti: otáž se, jak nás všecky k tomu jistý zbožný spisovatel nabízí, — otážme se, pravím, jeden každý svého svědomí: *An libenter et frequenter audis confensiones? — An sanctum confesarii munus magni facis, et multum ad illud affeceris? — Anne potius velut molestum et laboriosum perhorrescis? —*

An ad audiendam confessionem vocatus, monente sic Rituali Romano, promptum facilemque te praebes? — An etiam te ipsum offeres non vocatus, mane, hora populo commoda, et vespere pridie diei dominici vel festi? „Bonus enim pastor non vult, ut ab ovicula perditam quaeratur, sed ipse eam quaerit; nec horret cupidus piscator ultra sedere et expectare, donec pisciculus hamo adnatet.“

An vere indefessus es sacro poenitentiae minister, ut merito cum Apostolo dicere queas: Ego autem libentissime impendam, et superimpendar ipse pro animabus vestris?

An non pessimam sequeris praxin, ut confitentes non audias, nisi certis solennioribus diebus, quibus ob ingentem concursum omnia perfunctorie deproperantur in animarum perniciem? — Annon ex numero illorum es, qui etiam succensent frequenter confitentibus?) —*

O blaze nám, jestliže si na ty a takové otázky radostně odpovědi dáti můžeme. Pak zajisté i jmeno i odměnu dobrých zpovědníků vezmeme; — pak dá Bůh požehnání pracem naším, abychom nehledali, nevolali marně, nýbrž i skutečně *spasili*, což bylo zahynulo.

A to právě *druhé znamení*, že kněz *dobrym* zpovědníkem jest. Venit quaerere —

B) *Et salvare, quod perierat! —*

*) Examen ad usum Cleri. Ratisbonae et Coethenii. 1844.

Jestliže se povolání kněžské vůbec v tom zakládá, bychom takorůzka *spasitelové světa* byli, — *vysvobozující* ve jmenu Páně *lid svůj od hříchův jejich*, *) — k tomu-li směřovati musí všechna naše činnost a veškeré podnikání ve zprávě duchovní: snadno se každý zajisté domyslí, že se s tímto našim *podstatným a hlavním* povoláním *přímo a přede vším* v našich zpovědnicích setkáme, kdežto snímajíce hříchy svých penitentův, uzdravujíce skroušené srdcem, propouštějíce soužené na svobodu dítek Božích — *pravými spasiteli* nebohého lidu slouiti můžeme, ano ovšem *jimi i býti* máme.

Dobry zpovědník znaje a maje před očima velebný tento záměr a úkol duchovní správy své v stolici soudné všemožně k tomu hledí, usiluje o to aby skutečně spasil, což bylo zahynulo; — aby *věrným a svědomitým ostriháním zpovědnických povinností* úřadu svému náležitě dostál duševním potřebám penitentův, seč jest, vyhověl, a tímto způsobem říkáje druhým po Kristu jejich spasitelem byl.

Čehož ovšem s pomocí Boží šťastně dokáže, an pamětliv jsa veškerých svých povinností:

1. *laskavým otcem*

2. *pečlivým lékařem, a*

3. *spravedlivým soudcem* penitentův bývá.

1. Dobry zpovědník, dim, přede vším se snaži, otcem býti všechněm, kdož k němu útočiště berou, — otcem dobrým býti, *otcem laskavým*! —

Avšak tať i v skutku *první* povinnost knězi zpovědníkův, — tať první naše *služba*, kterouž kdo drhým penitentům milerád prokazuje, přímo si k jejich srdcím cestu klesti, ustrašené ovce pojednou získá, a takto si dobře počínaje v úřadu svém, z dobrých a požehnaných výsledkův se radovati bude; — ano tať služba, tať povinnost, na nížto zapomenouti, knězi zpo-

*) Mat. 1, 21. — Jan 20, 21.

vědнику takorůka ani nelze, jeřto téměř kařdý pěnítent svého zpovědnika *otcem* nazývá! — —

O kéř bychom všickni toho jmena hodni, kéř bychom *i skutečně* duchovní otcové svých pěnítentův byli!

Ale sudme sami, otcem-li jest, čili *otčímem*, kdoř požádán jsa k vyslyřhání svatých zpovědí nevrlym pokynutím již prozrazuje, že mu prosba tato hrubě milou věci není; — otcem-li jest čili *otčímem*, kdoř okem počítaje čekající pěnítenty, uchem netrpělivým je vyslyřhaje, jen tak leda bylo, práci tuto svatou odbývá; — otcem-li jest, čili *otčímem*, kdoř pěnítentům na těle snad i na duři zmrzačelým s nelibostí slouři, a právě nevzdělané, pronedbalé, vesměs ochudlé duře chladným slovem přijímá, s nevydatnou posilou propouřtí; — otcem-li jest, čili *otčímem*, kdoř slyře o velikých nepravostech trpkým slovem pěnítenta kárá, a nečekaje, až by se mu z úplna svěřil, přenáhlenou touto přisností nebohému hřiřníkovi srdce i ústa zavírá; — otcem-li jest, čili *otčímem*, kdoř pěnítentům, nevědoucím, jak se připraviti k správě Boři, nikterak nenapomáhá, ano naopak je odmítaje tvrdě na nich řádá, by sami od sebe se lépa připravili?! —

Ach to *otčím*, a ne otec laskavý! — Jinak si počínají Neriové, jinak Frantiřkové, jinak vůbec dobři zpovědníci.

„Nelze ani vypsati, di řivotopisec *sv. Filipa Neria*, s jakou láskou a přívětivostí dobrý tento otec s pěnítenty nakládal. O něm se ovšem směle může říci, že jako Pavel Apořtol *učiněn jest mdlým jako mdlý, aby mdlé získal*; — starcům a lidu mladému, učeným a neučeným, představeným a předřřiženým, kněřim a laikům, — *ano všechněm všecko jest učiněn, aby všecky k spasení přivedl.*“ *)

„Třeba těch, kdoř se k němu utíkali, nikdy byl

*) 1. Kor. 9, 22.

dříve neviděl: takou přece láskou a radostí s nimi jednal, jakoby je byl od jaktěživa znal a miloval.“

„Přišel-li hříšník veliký: pojala ho veliká lítost, tak že nejednou i zpovědník i pénitent drahocenné slzy vylévali. — Když jedenkráté pozoroval, že se mu jistý mládenec upřímně nezpovídá: tu dobrý otec, nemoha lítostí promluvití, hořce aspoň plakal. A hle touto láskou jsa překonán mládenec, ihned se počal s upřímností zpovídati. Na to sv. Filip obejmuv ho propustil šťastného pénitenta, kterýž pak často vypravoval, jakou laskavostí jej dobrý tento zpovědník získal.“

„Pro tuto jeho dobrotivou a přívětivou lásku z daleka široka se k němu pénitenti zbíhali, a kdožkoli se dobrého zpovědníka dovolával: odeslán jest byl k Filipovi“ „*Otci*“.*)

Nejinak i svatý biskup *Genevský*, František *Salesus*, otcovskou svou milostností nejedněch kajcníkův k sobě přivábil. Svrchu jsme již podotknuli, kterakže tento Serafin, nečině rozdíl mezi svými pénitenty, všechny, kdožkoli se k němu utíkali, s toutéž láskou a mírností přijímal a pěstoval. „Nikdy nehleděl minouti člověka, byť i sebe bídnějšího;“ — dí o něm svatá *Františka Chantalská*, dokládajíc: „Přesvědčena jsem, že se náš otec právě k lidem tohož druhu s mnohem větší láskou míval a přívětivěji s nimi nakládal, než s osobami vyššího stavu a šťastnějšího povolání; — „*tu právě*“, říkával, „*kněžskou lásku dlužno osvědčiti*.“ — Když své pénitenty vyslyšal, nikdy na ně nedotíral; všechněm povždy doprával času, by se náležitě vyznati a po libosti a dle potřeby své vyjádřiti mohli. — Chtě jim důvěry dodati, milostně jich povzbuzoval, řka: „*Nečiňte rozdíl mezi srdcem vaším a srdcem mým; považujte mne za vašince, nebo duše naše toušejí jen po jednom*.“

*) lib. cit.

„Znamenali, že buď stydlivost, neboli bázeň překážela penitentu, náležitě se vyjádřiti: snažil se a všemožně usiloval, by srdce jeho otevřel. „*Což nejsem vaším otcem?*“ říkával, — a říkal to tak dlouho, až mu ustrašený penitent v tom přisvědčil. „*Nuže tedy,*“ dí pak dále, — „*proč by jste mi neduhy své nezjevil? Bůh zajisté na to čeká, by jste srdce své otevřel; jeho lokty již jsou pohotově, s radostí vás obejmouti. O vizte, že tu na místě Božím sedím; i proč by jste se ostýchal? — O vizte, šel i já jsem člověk hříšný; i proč by jste se tedy strachoval? — A kdyby jste se jakýchkoliv hříchův byl dopustil: věřte, že se tomu diviti nebudu.*“

„S mnohými z svých penitentův oplakával hříchy jejich, mnohým takou srdečností domlouval, a slovem i slzou k zpevůli a k lítosti napomáhal, že se bezděky musivali slzami zalívat. — „*Měli jsme u nás slavné jubileum,*“ — psal nám jednou drahý tento otec, — *jubileum, kteréžto mne na mnoze zaměstnalo, ovšem ale i nad míru potěšilo; zástupové se valem k zpevůdnicím hrnuli, a z většího dílu k generální zpevůli se uvolili, tak že jsem mezi mými penitenty nejdnech slz radosti a lásky ztěžil.*“ *)

Tak smýšlel, tak mluvil, tak jednal a nakládal dobrý otec *Salesius* s milovanými penitenty.

A dada takovýto příklad podzřízeným kněžím svým, směle ovšem mohl i co vrchní pastýř slovem dokládati: „*Mementote a miseris poenitentibus Patrum nomine vos compellari, quia reipsa animum erga ipsos habere debetis vere paternum, recipiendo ipsos summa cum caritate, sufferendo patienter eorum rusticitatem, ignorantiam, imbecillitatem, tarditatem, aliasque imperfectiones. Tametsi enim filius prodigus, nudus plane, sordidus et foetidus ab hora porcorum redibat: benignus*

*) lib. cit.

tamen pater eum amplectitur, amanter exosculatur, et super collum ejus ruens lacrymatur; eo quod ipsius pater esset, et cor paternum teneriori affectu erga alios solet commoveari.“ *)

V tomtéž duchu napomíná kněží svých i *sv. Kareš Boromejský*, prose jich, by se netoliko s radostí svým pénitentům propůjčovali, kdykoli si tyto duchovní pomoci jejich vyžadují, nýbrž i pilně v zpovědnici nad sebou bděli, aby ni slovem, ni zrakem kajícího hříšníka bezarazili. „Evitent diligenter, dí ve své instrukci pro zpovědníky, non solum ad subterfugiendum laborem, ne submoveant intempestive venientes ad se confitendi gratia; sed *neque signo aut verbis ullis* prae se ferant, aegre se gravatoque animo confessiones eorum excipere; quin potius ita se comparent, ut intelligant poenitentes, eos salutis eorum causa multum solatii et gaudii ex hisce laboribus haurire.“ **)

V tomtéž duchu, — bychom ještě aspoň jednoho svědka uvedli, — v tomtéž duchu i *sv. Alfons* kněžím zpovědníkům na srdce klade, aby se *oblekli jakožto vyvolení Boží v střeva milosrdenství, v dobrotivost a mírnost*; — a věduce, že duchovní otcové jsou, *byl-li by i zachvácen člověk v jakém křichu*: takového aby učili *v duchu tichosti*. ***) Však slyšíme krásná jeho slova: „Confessarius, ut *boni patris partes* adimpleat, debet caritate esse plenus. Et quidem *primo* caritatem adhibeat *in bene excipiendo omnes* sive pauperes, sive rudes, sive peccatores sint. — Propterea caritatis viscera induens, quo magis animas peccatorum multitudine et atrocitate coinquinatas reperiat: eo magis, ut Deo ipsas lucrifaciat, majore caritate eas amplectatur, eisque animum praebeat his aut similibus verbis: *Eja frater bono animo esto, noli timere, peccata tua impavide*

*) Exam. in usum Cleri. pg. 82. — Handbuch für Beichtväter pg. 58. **) l. cit. cp. 2. ***) Ke Kolos. 3, 12. — K Galat. 6 1.

confitere! — *Aperi omnia confidenter, nullus te pudeat. Nihil refert, si in omnes tuae conscientias sinus non introspexeris; sufficit, si ad interrogata respondeas. Age Deo gratias, qui te hucusque ad poenitentiam expectavit. Laetare, quia tibi omnia peccata, quantumvis ingentia remittentur. Itaque hilaris animo dic omnia, nihil involucris tegas.*)* →

Caritatem deia longe majorem ostendere debet in confessione excipienda. Caveat, ne se impatientem, aut laedlo affectum exhibeat; nec ostendat admittatione percelli de peccatis, quae narrantur. —

Deinde in *sine confessionis* oportet, ut vehementiori ardore ac studio incumbat, ut poenitenti percipere faciat gravitatem peccatorum, *sed hoc semper maxima cum caritate fiat.* — Haec est via, qua peccatores salvi fieri possunt: nempe agere cum eis, quanta maxima fieri potest caritate; alioquin si in Confessarium inclunt, qui cum eis inclementer agat, a confessione horrebunt, confiteri negligent, et effraenate in perditionem ibunt. **)

*) Za starých časů se kněžím zpovědníkům nejenom radilo, aby v tentýž smysl svých pénitentův k upřímnému vyznání se a hříchův povzbuzovali, nýbrž i liturgickými formuláry ustanoveno bylo, jakým způsobem se toto vzbuzování díti, i jakých slov ta zpovědník užívati má. Tak na příklad ve sbírce pénitentních předpisů, opatem Reginosem sestavené do slova čtema: *Sacerdos poenitentem affectuose alloqui debet his verbis: „Fratem, noli erubescere confiteri peccata tua. Nam et ego peccator sum et fortasse pejora, quam tu feceris, habeo facta.“* —

Videns autem eum sacerdos verecundantem, rursum prosequatur: *„Fortasse, carissime, non omnia, quae gessisti, ad memoriam veniunt; ego te interrogabo. Tu vero cave, ne diabolo svadente aliquid celare praesumas.“*

Et tum eum interroget blandę leniterque.

Cf. Morini: *Comentarius histor. de disciplina in administratione Sacramenti Poenit.* — Ad finem operis: *Excerpta e libris poenitent.*

**) Praxis Confess. §. 1.

Takové příklady, tak slavných mužů majíce před sebou, tažme se opět, každý svého svědomí, zdaž *co dobří, laskavi otcové* s penitenty svými zacházíme? —

An ut pater, — táže se nás spisovatel svrchu dotčeného zpovědního zrcadla pro !knězstvo, — an ut pater libenter ac benigne magnos etiam peccatores recipient juxta Salvatoris praeceptum et exemplum? Numne paternum gerens affectum poenitentes patienter audis, et mansvete alloqueris? —

An praefers vultum humilem et benignum? — nunquam oculos in poenitentes figis? — non verbis, signis, suspiriis significas, aliquid tibi in poenitente displicere? — an dicentem peccata non interpellas, aut verbum minus gratum ei suggeris, quo cor ejus constringitur, ut reliqua dicere non audeat?

An omni ope juvas poenitentem, ut integre confiteatur sua peccata? *) —

O kéž bychom si na tyto otázky utěšené odpovědi dáti mohli! *Otcem slouti*, hodnost to veliká, ale *otcem i býti*, — zásluha neskončená!

2. Dobrý zpovědník však *za druhé* i k tomu hledí, by něčehož neprominul, čímž by co milosrdný samaritán penitentům posloužiti, duchovní rány a neduhy jejich šťastně vyhojiti a uzdravené při stálém zdraví zachovati mohl; — ontě netoliko laskavý jejich otec, nýbrž spolu i *pečlivý lékař*.

a) Jako dobrý lékař, povolán jsa k nemocnému, přede vším ho šetrně a pilně ohledává, a mimo to se podrobně a starostlivě vypyává, kde a jaké bolesti trpí, — kde a kterak jeho nemoc povstala, — zdali snad hned z mládí, či kdy jindy toutéž neboli podobnou bolestí soužen býval, — zdali snad v té věci dříve cosi pronedbal: tak rovněž i *dobrý zpovědník* se svými penitenty jedná.

*) lib cit.

Nezřídka bývá totiž, jak ze zkušenosti víme, zpověď těch oněch pénitentův velmi nedokonalá a klamná a vůbec mívá do sebe nejednu vadu a nedůstatek. Mnozí, nemajíce náležitě známosti v zákonu Božím a v svatém náboženství hrubě ani nevědí, jak si vlastně při zprávě Boží počínati mají; — jiní pak jen tak ze zvyku a bez náležité přípravy k zpovědnici přiklekají, a tudy obyčejně toliko povrchně a lhostejně udávají, co jim právě na mysl připadá. Lidé toho druhu, ač nezřídka mívají veliké nepravosti na svědomí svém, zapominají zcela ve své lehkovážnosti, že se člověk nejen ohavnými *skutky*, alebrž i *myšlením*, *šádostmi* a *řečmi*, ano i *obmeškáním dobrých skutkův* těžce prohřešiti může, a že každý hříšník povinen, zejména svědomitě udati aspoň *způsob a počet* smrtelných svých hříchův duchovnímu otci; — ti a tací, ač se mnohdy snad ve *zlých příležitostech*, aneb *v hříších z nešťastného náryku pošlých* po dlouhý čas brodili a podnes brodí, o tomto svém nebezpečí ani zmínky nečinívají, a byt by i snad předešle zpovědí jejich pro tuto příčinu jalové, nežli naprosto neplatné bývaly: přece nepoznávají smutnou tuto chorobu a chudobu svých duší. A jsou zas jiní, kteříž sice hlubokou ránu svého svědomí náležitě prohlédli, a snad i nejednou skrytě již oplakali, majíce i pravý úmysl, že se toho onoho hříchu do smrti více nedopustí; žel však Boha! klečíce již ve stolici milosrdenství nemilosrdně si počínají, ježto skrývajíce rány své před duchovním otcem, z nepravého studu těžké hříchy zamlčují, aneb se z nich tak neurčité a dvojsmyslně zpovídají, že pak ovšem knězi lékaři nesnadno bývá, zatajených těchto neduhů náležitě vypátrati.

Nicméně však právě v takovýchto případech nechať se osvědčí, kdo za nás dobrým zpovědníkem, *pečlivým lékařem*, pravým samaritanem jest.

Kdo si totiž těch a podobných nedůstatkův ve zpovědi svých penitentův hrubě ani nevšimá a na jejich povrchním a neúplném vyznání lehkovážně ustává, — kdo nemaje soucitu a milosrdenství jen k tomu hledí, by se, — obzvláště při větším shonu kajícího lidu — nemilých svých hostů brzy zbavil, a tudy rány a neduhy ubohého hříšníka ani povrchně nevyšetruje, a nikterak mu k náležitému napravení svého života nepomáhá, nýbrž s několika planými slovy jej odbyvá a bez vydatné duchovní pomoci nemilosrdně propouští: ten a takový se ovšem onomu knězi a jáhnu podobá, kteřížto uzřevše na cestě z Jerusaléma do Jericha ubohého člověka ohloupného, zraněného a na polo již mrtvého, nikoli se přece nad ním neustrnuli, nýbrž uzřevše jej — pominuli. — Všim právem takovému zpovědníkovi užožný kněz *Arvisenet* předhazuje, řka ve jmenu Páně: „*Numquid istud vocabis misericordiam, si accedat aliquis levissimasque culpas declaret, de caetero se innocuum dicens, dum tamen alii ejusdem status gravibus delictis sunt criminibus: tu vero non interrogas, sed pertranseas et absolvas? Quid; filii! hoc non est animas salvare, sed perdere! Nonne plures sunt in agone aegroti, qui medico dicunt: Bene me habeo. Et si medicus declarationi credat, dicatque: Bene est, amice, manduca et bibet: peribit aegrotus. Et cum perierit: num laudabis istum medicum? Damnabis sane, dicens: Debuisset ulterius inquirere, debuisset interrogare!**)”

Jinak ale si počíná dobrý, miloúdný, pečlivý zpovědník. —

Věda, že nepotřebují zdraví lékaře, ovšem ale nemocní: všemožně se oněch penitentův ujímá, jejichžto zpověď planá, vadná a patrně neúplná bývá. Vidí-li, že se ubohá duše v tomto důležitém díle svého spasení nikterak nezná, a tudy, jak a z čeho se zpo-

*) *Memoriale vitae sacerdotalis. A Claudio Arvisenet. cap. 59. 61*

vidati neví: milostně a trpělivě se jí propůjčuje, a bedlivě i opatrně život a svědomí její v ten způsobí zpytuje, že se i ona zároveň dovídá, čeho k náležitému přijetí svátosti sv. pokání nevyhnutelně potřebí jest, a kterak se ku příští zpovědi rádněji připraviti může. — Známá-li, že se ten onen penitent jen tak ledabylo zpovídá: nerozhorní se; nýbrž lítost máje nad ním, lačného jej nepropustí, aby na této cestě své neztrnul; a tudy mu pomáhá a domlouvá, a tak shovívaje s ním nakládá, až pak tento s radostí se jeho rukověti chopí a k náležité zpovědi se uvoluje. — Pozoruje-li z charakterného vyznání, či z povahy svého penitenta, že snad v strachu a v ostýchavosti nebezpečné neduhy své skrývá: moudře a šetrně, a takovou láskou a dobrotivostí dobývá se k jeho srdci; že mu nelze čini, proť ostau zpěčovati se, a otcí příteli nespěriti, jakého se hřichu dopustil. — Nemůželi se dobrý zpovědník některak dopátrati, zdali se mu jeho penitenti zúplna vyzpovídali: táže se jich aspoň pro jistotu, jakým způsobem své předešlé zpovědi obyčejně konali, zdali povždy upřímně udávali, co jim po pilném zpytování jejich života na paměti bylo, zdali se i nyní tak rádně vyznali, že by hned v tu chvíli před soud Boží vstoupiti mohli. — Vidi-li, že se s penitentem setkal, kterýž pochvili ve zlých příležitostech vězí, anebo zastaralými neduhy zapáchá: hledí pilně vyšetřiti, kdy a kterak duchovní tato choroba jeho povstala, a jak hluboce se potuď do jeho života zaryla; a čím pak nebezpečnější takováto nemoc: tím starostlivěji pátrá, a kajčnicka prosí, budí, napomíná, aby se mu se vším neduhem svým důvěrně svěřil, a neboje se, bez obalu pověděl, čeho se mu jindy k platné a vydatné zpovědi nedostávalo. — Takovýmto jednáním, tou péčí, tímto bedlivým vyšetřováním mnohou duší uchrání, a zamezí, že se neplataou a svatokrádežní zpovědi nezprvní; — tím

způsobem i mnohým penitentům k šťastnému napravení předešlých neúplných zpovědí dopomůže, kdežto by snad tací slabochové jinak v hříšnosti své byli zahynuli; — tak si právě počínaje jako milosrdný samaritan, nejen lásky, vděčnosti a důvěry u svých kajících dojde, alebrž i pojednou hlavní nedostatky a mravní potřeby jejich z úplna sezná a na ten způsob přehledně, že mu pak snadno bude, rány a neduhy tyto přiměřenými léky šťastně a dokonale zhojiti. —

β) Avšak tu se opět v zpovědnickém úřadu našem poněkud s lékaři setkáváme, jejichžto povolání káže, aby se vši snahou a umělostí svou o tělesné uzdravení ubohých svých pacientův pokusili. — Jak mile moudrý a pečlivý takovýto lékař nemocného náležitě ohledal, a dobrou *diagnosi* učinil: nemeškaje nařizuje a připravuje, čeho k uzdravení pacientovu *nutně třeba*, neboli *velmi prospěšně* bývá. Má-li jakou nebezpečnou ránu vyhojiti: pedbaje na slzy a náрек nemocného, šetrně sice ale i odhodlaně řeže a pálí, pokud toho třeba; pak ovšem ránu i vlažným mlékem vymývá, čistým olejem zalévá, a přikládaje hojící balsam znenáhla strápeného pacienta tiší. — Vězi-li nemoc ve vnitřnostech, svírá-li nemocného na příklad nebezpečné zanicení: pouští lékař bez prodlení žilou, sází pijavice, dává ledové obklady, a užívá všelikých takovýchto nemilých prostředků a pokud toho potřebí, i sebe trpčích lékův; pak ovšem, když nemocného z nebezpečí šťastně vyvedl, s radostí mu dává příjemnější lék k posile. — Vidí-li lékař, že se jeho pacient s pomocí Boží zotavuje: dohlídá přísně k tomu, aby ničehož nepožíval a nečinil, čím by si pojednou uškodil a nemoc jedva zahnanou, z nova na se uvalil. — Když mu pak konečně k úplnému zdraví dopomohl: pečlivě mu dává na rozloučenou dobrou radu, a na srdce klade, čeho se nyní chrániti, a čeho šetřiti musí, aby se při stálém zdraví

nachoval; jinak že by snad poslední věci horší býti mohly, nežli první. —

Naopak ale, dejme tomu, že by jistý lékař, maje nebezpečnou ránu vyhojiti, ubohého pacienta jen tak ledabylo odhýval; — dejme tomu, že z nepravé útrpnosti a nemoudré povolnosti ránu sice zavazuje, ale neřeže a nepálí, ač toho k obhájení života nutně potřebí, — a tato-li rána se nyní dál a dále rozežírá tak, že konečně nebohý lazar mimo nadání zahynouti musí: co bychom soudili, táži se, o lékaři takovém? Zdaž by se mu právem nevytýkalo, že vinen jesti smrti svého pacienta? „Muta nomen, fili!“ — dokládá svrchu dotčený spisovatel *Arvisenet*; — „talīs medicus est ille sacerdos, qui vel mollius blandiens, vel laborem fugiens non praecipit peccatori in consuetudine posito, dicens: frater, manus tua scaudalizat te; abscide eam et projice abs te; — alioquin cum illa mittēris in gehennam ignis. Nisi projeceris praeveraricationes, quibus assvetus es, non remittuntur tibi neque in hoc saeculo, neque in futuro. — Numquid istud vocabis misericordiam, si absque congrua probatione et sufficienti emendatione illico pertranseas et absolvas? Quid, fili! hoc non est animas salvare sed *perdere*.“ — „O zajisté, jestliže blaha duší svědomitě hledáš, — napominá tentýž výborný spisovatel, — jestliže jich pravým milosrdenstvím, jakž povinno, oblažiti a spasiti chceš: ta buďiž přede vším tvoje starost a snaha, aby hříchové pénitentův nejen jakoby na oko přikryty, alebrž by i v útrokách srdce vymořeny, odklizeny, a zničeny byly.“ *)

K tomu právě hledí, o to usiluje *zpovědník dobrý*. Jak mile totiž duchovní rány a neduhy svých pénitentův náležitě ohledal, a skrytého pramene jejich hříchův a nepravosti se dopátral: znaje nyní *povahu ne-*

*) Mem. vit. sac. I. cit.

moci přistupuje hned k patřičnému napravování a léčeni poraněných duší. Ačkoli, jsa *dobrotivým otcem*, mírně a laskavě s penitenty nakládá: nicméně přece, jsa spolu i *pečlivým lékařem* přísně umí domlouvati, kde a pokud toho potřeba káže, a vysvětluje, dovozuje, přesvědčuje, — a budi, napomíná, doléhá, — a řeže, páli, tresce, — a prosí a hrozí, varuje a představuje; — a *žehře ve vsi trpělivosti*, ale neustává, byť by i slovo jeho penitentům vhod anebo nevhod bylo, — a zarmucuje sice hříšníka, ale *nelituje toho*, věda, že, kdo se dle Boha zarmoutí, žádné škody nevezme z tohoto počínání jeho; *nebo zámutek, kterýž jest dle Boha: působí pokání stále k spasení*; a protož zarmucuje, pravím, ale raduje se spolu tou nadějí, že se penitenti *zarmucují ku pokání*, — zarmucuje, dokládám, *aby zjevena byla starost jeho, kterouš má o spasení jejich.* *) Tak tomu chce i církev svatá, anaž v *Rímském Rituálu* doslovně nařizuje, říká: „*Demum audita confessione perpendens (confessarius) peccatorum, quae ille (poenitens) admisit, magnitudine et multitudine, pro eorum gravitate et poenitentis conditione opportunas correptiones et monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibebit, et ad dolorem et contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet.*“ **)

Kterak si dobrý zpovědník dle tohoto církevního návodu v *jednotlivých* případech počíná, jaká naučení jednotlivým penitentům dává, ku příkladu, neovičeným a v náboženství vůbec zanedbaným, vzdělaným, ale u víře oslablým, vlažným a netečným; — jak v tom ohledu s lidem mladým, jak se snoubenci, jak s máněly, s rodiči, s lidem sestárým zachází; co chudým,

*) Viz. 2. 1. k Tím. 4, 2. — 2. 1. ke Kor. 7, 8—12.

**) Rit. Bom. De Sac. Poenit.

co zámožným. — co hospodárům a služebníkům, vrchnostem a úředníkům, obchodníkům a řemeslníkům, kněžím a duchovním správcům na srdce klade; — jak oněm penitentům domlouvá, jenž tvrdého srdce jsouce odporují a zdrahají se, škůdcům odpustiti, s nepřáteli se smířiti, odcizený statek navrátiti, a všemožně napravití, kde koho hříchem pohorsili, a komu na cti neb jinak ublížili; — jaké výstrahy těm všem a jiným kajicníkům dává, jakými léky a prostředky o jich uzdravení a zotavení usiluje, — slovem jak se *co pečlivý lékař* o bláha a duchovní prospěch toho onoho penitenta zasazuje: nelze ovšem v podrobnosti doličiti; jinak bychom v tento obraz celou theorii pro zpovědníky vtěsnať museli. Nicméně však aspoň několika slovy podotkne, k čemu dobrý zpovědník, maje rány a neduhy svých penitentův zhojiti, zřetel svůj obzvláště obracuje.

*Předně: Věda, že by na darmo jizvu léčil, paktl by se nakašenina zpodem rozšířala, — ano že by se rána naopak zhoršila, kdyby zevně sice zacelena jsouc, uvnitř se ještě kvasila: *)* usiluje v zpovědnici vůbec o to, aby se *skrytého kořene* domakal, z něhož se bludy a nepravosti kajicníka vyvinuly, a *vnitřní neduhy, či hlavní jeho vady a narušivosti* šťastně zhojil a napravil. „Mos est medicorum, pravi sv. Jan Zlatouřtý, — ut non prius morbos abigant, quam eorum fontes occludant;“ — a trefně dokládá sv. Isidor, řka: „Quemadmodum optimus medicus ad aegrotantis naturae subsidium arte instructus et armatus, cum variis morborum generibus obsidetur, adversus eum, qui acrius urget, in procinctu stat: eodem modo et tu quoque medendarum animarum scientiam prudentia temperans, ad id, quod amplius urget, oculorum aciem intende; nam eo sanato spes est, fore, ut et reliqua

*) Sv. Ambrož v list. 61.

sanentur. *) Mnohým totiž, ach přemnohým penitentům hrubě ani na myslí netane, aby chystajíce se k zprávě Boží, netoliko po zevnějších hříších, nýbrž *po vnitřních jejich pramenech a následcích svědomité pátrali*; ale žel Bohu, též i mnohým *zpovědníkům* na myslí netane, aby svou pečlivostí napravili a doplnili, čeho tito kajicníci u zpytování svědomí pominuli; — a tudy ovšem nedivme se, že mnozí, ačkoli se rok od roku ze svých hříchův vyznávají, nicméně před *sebe samých* náležitě nepoznávají, a žádného ovoce pokání nepřinášejí. O blaze jim, jestliže se řízením Božím dnes neb zítra s pravým samaritanem shledají, jenžto vida rány jejich do vnitř žírající starostlivě se snaží, aby *úplného a vydatného uzdravení* došli; — blaze jim, jestli-že se k *dobrému zpovědníku* dostanou; k zpovědníkovi, kterýž vyšetřiv hlubokou neduživost jejich přímo k tomu hledí, aby *sebe samých* dokonale poznali, *vnitřní prameny* hříchův a nepravosti svých náležitě seznali, a *svrchované potřeby a nedostatky* mravního života svého spravedlivě uznali a všestranně uvážili; — k zpovědníkovi, pravím, kterýž věda dobře, čeho jim *předě vším* potřebí, ne lecjakýms, ovšem ale *přiměřeným* poučením a vzbuzením o to se zasazuje, aby *hlavní hříchy a viny* jejich z *kořene* vyplnil; — k zpovědníkovi, kterýž jim *dle povahy* duchovní nemoci takové léky a spasitelné prostředky podává, jichžto dle jeho návodu užívajíce s pozeňnaným výsledkem minouti se nemohou. — O, kéž by se každý kajicník v každé zpovědnici s takovýmto *dobrým zpovědníkem* setkal! Ó, kéž by zvláště ty nebohé duše, jenž *hříšným návykem, neboli ve zlých příležitostech* ustavičně klesají a hynou, takového pečlivého lékaře, *dobrého zpovědníka* nikde a nikdy nepohřešili! — Nebo právě těchto obloupených, zraněných a polomrtvých duší předě

*) cit. ex Instr. Conf. a Fr. Zenner §. 106.

všim si všimá a hledí, kdo sedě ve stolici soudné, a Duchem Božím jsa veden a proniknut, *nebeského samaritána* Krista Pána svého věrně a svědomitě zastává. Ó popatřte jen na takového dobrého zpovědníka! Hle, s jakou útrpností k těmto chorým duším pohlídá, s jakou laskavostí rány jejich ohledává, s jakou trpělivostí se s nimi obírá! Hle, kterak moudře jich k *Generální zpovědi* přiměl, kterak opatrně hluboké jizvy jejich *řeše a pálí*, kterak i *trpké a ostré léky* přiměřeně oslazuje! Hle jak milostně jich prosí a napomíná, aby předložených léků a prostředků svědomitě užívaly aby svých slibů a předsevzetí pamětlivy byly, aby se u své neduživosti zvláště *častou modlitbou* a prostředkem *častější zpovědi* neustále napomáhaly! Hle tak a nimi dobrý zpovědník nakládá, napravuje spolu, což snad jiní zpovědníci v této věci opominuli. Nebo vy- znejme se, že nejedni toho druhu péntienti neopatrností a nevšímavostí svých zpovědníkův hynou; hynou, pravím, ježto ten onen zpovědník *uzřev je — pomínul*; hynou a zahynou, dokládám, nesetká-li se s nimi *dobrý zpovědník, pravý samaritán*, jenž v takovýchto případech milosrdenstvím hnut k těmto nebohým duším laskavě přistupuje, rány jejich opatrně uvazuje, a nalévaje oleje a vína mnohou péčí o ně má. Protož dobře praví *sv. Alfons*: „Maxima confessarii cura esse debet, bene se gerendi cum iis, qui sunt *in proxima occasione peccandi*, aut in vitiis *consuetudinarii aut recidivi*. Sed hi sunt duo magni scopuli, in quos major confessariorum pars impetunt et deficiunt.*) Tu tedy se dosvědč, kdož dobrým zpovědníkem jsi! — Dobrý zpovědník však hledí dle návodu téhož svatého učitele i k tomu, aby svých kajčnicků *pravou lítostí a skroušeností* opatřil; protož s tímto Svatým díme, že pečlivý lékař, dobrý otec duchovní:

*) Hom. apost. Tract. ult. pot. 1.

Za druhé: uděliv penitentům přiměřeného naučení a napomenutí *ducha skroušenosti* probuzuje ve srdcích jejich. — Sluší totiž považiti, že se velmi málo kajcníkův, obzvláště necvícených o to náležitě stará, aby před zpovědí, netoliko z modlitebni knihy, nýbrž přede vším z hlubokosti svého srdce pravou lítost vzbudili. Avšak jsou i zpovědníci, kteříž se po lítosti kajcníkův ani neohlížejí, ač nezřídka i planá zpověď jejich patrně vyzrazuje, že se jim náležitě lítosti nedostává; a jsou zpovědníci, jenž po zběžné a nevydatné otázce: „*Lituješ-li pak svých hříchův?*“ — bez dalšího vyšetření svátostného rozhřešení udělují. Tak ovšem ale nejedná dobrý zpovědník. Tento věda ze zkušenosti, že mnohé zpovědi nedostatkem pravé lítosti neplatné a bez užitku bývají, vynasnažuje se, probuditi ducha skroušenosti v srdci hříšníkův; a sice zvláště u těch, ježto se až potud zřídka úplně a snad i neplatně zpovídávali, ježto se mnohou a těžkou vinou poškvrnili, ježto zlými návyky ve zlých příležitostech hřešívají, ježto se buď s nepřátele smířiti, neboli odcizený statek navrátiti, a napravití mají, kde komu na cti anebo svým pohoršením ublížili. Ve všech těchto případech, a vůbec čím větší kajcníkovu provinění: tím i pečlivěji se dobrý zpovědník po žádoucí lítosti ohlídá, a pokud možno, budí, představuje, pracuje a usiluje, aby se vinné srdce jeho penitenta spasitelně rozlítlo. K tomu cíli vzbuzuje v něm z počátku *bolest a ošklivost hříchu*, předkládaje mu strašné soudy Boží, hrůznou kletbu, kterouž nepravostmi svými na se uvalil; načež pak, by ho *i pravá lítost z urásky Boží* pronikla, domlouvá mu as takto, řka: *Rozmilý synu, cos to učinil? Tys hříchem svým Boha, Otce nejdobrotivějšího urazil, tys opovrhl milostí tobě podávanou, tys zapomínal na úctu, Tvůrci tvému povinnou; — o plač a lítuj z hlubokosti srdce svého, že jsi tako-*

*vého Otce, Boha nejvyššího nad míru hněval a urazil; a t. d. *)* — Tak a podobně jedná dobrý zpovědník, nebo jinak by milosrdným samaritánem, starostlivým lékařem slouti neměl. Numquid istud vocabis misericordiam, praví nám na výstrahu zbožný *Arviseuet*, si veniat confitens se ulceribus jam inventeratis esse plenum, criminibus assvetum; tu vero dicas: *Doles frater?* et cum, se dolere, responderit: tu absque congrua probatione illico pertranseas et absolvas? — Quid, fili! hoc non est animas salvare, sed perdere! **) Konečně:

Za třetí: Mezi věci, na nichžto si dobrý zpovědník při duchovním léčení svých kajicníků nemálo zakládá, náležel i *slušný* výměr a záměr spasitelného pokání. — Za starých časův byly sice, jak vůbec známo, v církvi *zvláštní předpisy*, jimiž podrobně ustavoveno a vyměřeno bylo, k čemu se penitentí na pokutu za své těžké hříchy uvoliti museli; tak že tudíž i zpovědníci ve věci této takměř ani pochybiti nemohli. Jinak ale za dnů našich; an totiž ne jen stará *kázeň penitenciální* dávno pominula, nýbrž i ani více nevěje mezi námi onen *duch kajicnosti*, jenžto se druhdy v brdinných skutcích starých penitentův ozyval. Jediný, nyní platný *cirkevní kanon*, jehožto obsahem při ukládání kajicích skutkův poněkud vázani jsme, jesti slavné usnešení či napomenutí oteův Tridentských, kteříž nám starostlivě na srdce kladou, abychom *dle podstaty a velikosti hříchův*, jakož pak i *dle povahy a možnosti kajicníkův spasitelné a přiměřené pokání* ukládali „*Debent ergo sacerdotes Domini, napovínají nás titě otcové, quantum spiritus et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum et poenitentium facultate*

*) Sv. Alfons Liguori. Viz: Handbuch für Beichtväter von Gaume pag. 86.

**) lib. cit. ep. 59. N. 7.

salutares et convenientes satisfactiones injungere, ne, si forte peccatis conniveant et indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem prae oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem.)* — Výborné to zajisté měřtko, ale nicméně příliš obecné, tak že tedy nevšední moudrosti a svědomitosti třeba, abychom v praxi nepochybili, a v úradu svém se nespronevěřili. A hle, právě čím méně nás v té věci církev svatá obmezuje, důvěrně se zpoléhajíc na věrnost a opatrnost služebníků svých: tím bedlivěji *dobrý* zpovědník ne jen dotěčného pravidla šetří, alebrž i *k duchu církve a k její tradici* pohlédaje, skutečně spasitelné a přiměřené pokání ukládá. Mnozí zpovědníci, nešetříce ani spravedlnosti, ani lásky *na velikost hříchů* nižádný ohled neberou, a nechť by se jejich kajníci z hrubých a neboli z všedních hříchův byli zpovídali: beze vši úvahy jim pokání ukládají lehounké a nepatrné, a takové, jakéž právě na jazyku mají; — a jsou zas nejedni mezi námi zpovědníci přísní, nepovážliví a přehnaní, kteřížto naopak i menší provinění tuhou pokoutou stíhají, a tudy pak tím více velikým hříšníkům tak neslýchaných kajících skutků ukládají, že se tito následkem toho zpovědi pak hrozí, avšak i uložené pokání ani snad na polo neplní. Tito zpovědníci, nemajíce moudrosti a útrpnosti s hříšníkem ovšem i *na jeho slabost, a na povahu jeho nemoci* slušný ohled ne-

*) Conc. Trid. ss. 14. ep. 8. Skoro týchž slov užívá i *Římské Rituale*, dokládaje toliko, bychom u vyměřování kajících skutkův ohled brali na stav a povolání, na pohlaví a staří a též i na mravní spornost kajících.

berou, a tudy, jsou-li *rigoristé*, vhod i nevhod tak mnohých a rozličných kajících léků při ruce mají a k ranám oslablého pénitenta přikládají, že tento u zpovědi ani utěchy, ani při svém pokání žádoucího oddechu nemá; neřku, že *rigoristé* ve své nepřiatosti nezřídka i ani na domácí okolnosti, na jeho stáří a povolání ohled neberou; — — jsou-li pak *laxisté*: tedy jednon a touž, a snad velmi nevydatnou mastí všelikeré rány a sebe rozličnější neduhy léčí, a třemi nebo pěti otěnáši všecku vinu, všechen neduh vyhladiti se domnívají. Ne tak jedná zpovědník *dobrý*, kněz věrný, lékař pečlivý. Pokuta, kterouž pénitentům ukládá, nebývá ani příliš *lehká* z ohledu na hřích, ani příliš *těžká* z ohledu na vnitřní slabost hříšníka, ani konečně *nepřiměřená* z ohledu na pénitentovy okolnosti zevnější. Jako dobrý lékař dříve náležitě uvažuje, jakých a jak silných lékův dle povahy a těžkosti neduhu potřebí jest, jakých léků i nemocný u své tělesné zřizenosti snese, čili nic; — jako se dobrý lékař, pravím, i s vlastní zkušeností svou, i s moudrými soudruhy o prostředcích radí, jimiž by se ta ona nemoc nejrychleji a dokonale zléciti dala, — jako pak, když obzvláště ostré a nemilé léky předepsati musí, choulostivého pacienta na tuto nepřijemnost šetrně připravuje, anebo s málem počínaje, znenáhla k silnějším prostředkům přistupuje: tak si rovněž i dobrý zpovědník při volení a ukládání kajících skutkův počíná. On maje pénitentům svátostné pokání uložiti svědomitě u sebe uvažuje, netoliko jakými prostředky a kajícími skutky lze bude, neduhy svého pénitenta šťastně zléciti, alebrž i jakou pokutou by hříšník vzhledem na své viny rozhněvanému Bohu zadost učiniti měl. Vida, že by pénitent v křehkosti své k slibu nedostál, a uložené pokání náležitě nesplnil: raději shovívaje, k tužšímu skutku radi sice a nabízí, přeceť ale slabocha jenom s menší a

mírnější pokotou proponští. Věda z nějdné zkušenosti, že neprospívá pokání, kteréž kajcníci, ať tak dím, jedním dechem konati a dokonati mohou, že lépe jesti, tito-li se po nějaký čas ve skuteích kajcnosti náležitě cviči: raději, kde a pokud možná, dlužné pokání v tem způsob vyměřuje a přiměřuje, že pak se pénitenti třeba cely týhodén, třeba cely měsíc s uloženou prací obíratí, ku příkladu na každý den krátkou některou modlitbu, anebo zvláštní zpytování svědomí a podobné duchovní úlohy konati musejí. Věda, že, kde nelze tužší pokání, jak by dlužno bylo, ułožiti, tu že aspoň prospěšno, hříšníkovi ukázati, jaké pokuty by vlastně zasloužil: milerád se v takovýchto případech *starých pénitencíálních předpisův* dovolává, a předkládaje pénitentům, jakou by dle bývalé kázně pokuta zasluhovali, tím snadněji srdce jejich rozníti, a docíli že se bez odporu k té mírné pokutě uvolí, kterouž jim duchovní otec ukládá. Tak si ovšem dobrý zpovědník i v těch případech pomáhá, kde tomu onomu hříšníkovi *velikost a tíž nepravosti jeho* živě dolíčiti k lítosti a k náležitě kajcnosti probuditi, a spolu v tuhé a přísné pokání uváziti chce.*) Věda z vlastní zkušenosti; a

*) Sv. Karel Boromejský důtklivě napomíná svých kněž, aby ně které tyto pénitencíální kanony v paměti měli, a ku prospěchu svých kajcníků v příležitý čas užívali: „Idcirco confessarius, dí ve svém návodu pro zpovědníky, „*canones poenitentiales ad unguem sciat oportet; nam quamvis illi possint et debeant secundam prudentis et morati confessarii arbitrium mitigari, prout poenitentia contrita personarum qualitas, diversaque conditio atque circumstantiae ostendent, utilissimum tamen est, semper ipsos canones praes oculis habere, et ad eos tanquam ad amantissimam respicere, quantum conveniens erit: et quidem confessarius etiam pro modo antiquo canonum poenitentiam non habet sequi, tamen poenitenti nonnunquam articulos in iis explicatos tractabit, ut sic ad majorem dolorem adducatur, poenitentiamque leviusculam, quam ipsi dedit, alacrius exsequatur: et interim haec quoque*

z návodu zpovědníkův svatých, jakého prospěchu kající z častého užívání svátosti dojíti mohou: tohoto

perspicietur utilitas, quae proficietur ex benignitate, quam hodie sacra mater Ecclesia cum poenitentibus observat, quando disciplinae Ecclesiasticae rigorem eis tantopere moderatur.“ (1. cit. cp. 20.)

Pro pohodlí správoú duchovních podáváme tuto canones poenitentiales, vyňaté z Gaumeovy zpovědní rukověti str. 660 :

Praeceptum I.

Qui a fide catholica desciscens, intimo, summoque praeviationis suae dolore affectus ad Ecclesiam redierit: poenitentiam agat annis decem. Quo temporis spatio decurso, ei communio praestari debet.

Si quis sortilegus erit: poenitentiam agat dies quadraginta.

Si quis in codicibus, aut in tabulis sorte ducta res futuras requisierit: poenitens erit dies quadraginta.

Si quis clericus, vel monachus, postquam Deo voverit, ad saeculum redierit: poenitentiam agat annos decem, quorum tres in pane et aqua.

Praeceptum II.

Quicumque sciens pejeraverit: quadraginta dies in pane et aqua, et septem sequentes annos poeniteat, et nunquam sit sine poenitentia, et nunquam in testimonium recipiatur; et post haec communionem percipiat.

Si quis pejeraverit, aliosque in perjurium induxerit: poenitens erit dies quadraginta in pane et aqua, et septem sequentes annos: et tot perjuria jejunabit, quot homines in perjurium induxerit.

Si quis per cupiditatem perjurium fecerit: quadragesimam in pane et aqua jejundet, et quamdiu vivit omnes sextas ferias.

Si quis se jurejurando obstrinxerit, et cum aliquo litiget, nec pacem cum eo reconcillet: poenitentiam agat dies quadraginta in pane et aqua, per annum a sacra communione segregatus: ad charitatem vero celeriter redeat.

Si quis per capillum Dei, aut per caput ejus juraverit, si semel nesciens fecerit: poenitens aqua et pane septem dies vitet; si secundo, ac tertio mentus idem fecerit, dies quindecim.

Si quis blasphemat: tamdiu poenitens erit, quamdiu impoenitens permansit.

Si quis Deum, vel beatam Mariam Virginem, vel aliquem

milostného léku si nade všecko váží a neradí toliko, anobř i mnohým pénitentům naprosto za pokání ukládá,

sanctum publice blasphemaverit: prae foribus ecclesiae diebus dominicis septem, in manifesto, dum missarum solemnia aguntur, stet: ultimoque ex illis die, sine pallio, et calceamentis ligatus corrigia circa collum, septemque praecedentibus feriis sextis in pane et aqua jejunet, ecclesiam nullo modo tunc ingressurus: singulis item septem illis diebus dominicis, tres, aut duos, aut unum pauperem pascat, si potest; alioquin alia poenitentia afficiatur: recusans, ecclesiae ingressu interdicatur; in obitu ecclesiastica sepultura careat.

Praeceptum III.

Qui opus aliquod servile die dominico, festivo fecerit: poenitentiam aget tres dies in pane et aqua.

Qui die dominico opus terrenum fecerit, qui navigarit, aut equitarit: dies septem poenitentiam aget.

Si quis sacram communionem sumpserit post aliquam vel minimam degustationem: poenitentiam aget dies decem in pane et aqua.

Si quis in ecclesia confabuletur, cum divina fiunt: poenitens erit dies decem in pane et aqua.

Si quis jejunia a sancta Ecclesia indicta violarit: poenitentiam aget dies viginti in pane et atqua.

Quadragesima, carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet; ac praeterea carne abstineat.

Qui in quadragesima jejunium violaverit: pro uno die poenitentiam aget dies septem.

Si quis jejunium quatuor temporum non custodierit: poenitens erit dies quadraginta in pane et aqua.

Qui neglexerit in quatuor his solemnitatibus, die Coenae Domini in Pascha, Pentecoste, et in Natali Domini sacram communionem summere: aget poenitentiam in pane et aqua dies viginti.

Praeceptum IV.

Qui parentibus maledixerit: quadraginta dies poenitens sit in pane et aqua.

Qui parentes injuria affecerit: tres annos.

Qui percusserit: annos septem.

Qui expulerit: tamdiu poenitens, quamdiu in impietate permanserit.

aby v určitý čas dle možnosti své opět k zprávě Boží
přišli. Že tohoto léku zvláště užívá, když se o to

Si quis contra episcopum, pastorem et patrem suum insur-
rexerit: uno in loco, monasteriove poenitentiam agat omnibus
diebus vitae suae.

Eadem poenitentia afficiatur, qui contra presbyterium.

Si quis in eo conspiraverit, ut episcopi doctrinam, vel prae-
cepta irrideat, vel subsannet: agat in pane et aqua poeniten-
tiam dies quadraginta.

Qua poenitentia etiam afficietur, si quis ita conspiraverit, ut
ejus ministrorum praecepta contemnat.

Si quis item presbyteri, parochiae sui praecepta irriserit:
poenitens item erit dies quadraginta in pane et aqua.

Praeceptum V.

Qui presbyterum occiderit: poenitentiam agat annos duode-
cim; item:

Qui vel ipse, vel de ejus consilio, aliquem ecclesiastici ordi-
nis hominem; aut psalmistam, aut ostiarium, aut lectorem, aut
exorcistam, aut acolythum, aut subdiaconum, aut diaconum, aut
presbyterum per singulos ordines singulariter poenitentiam agat:
pro psalmista carinam (i. e. quadragenam) unam, nempe qua-
draginta dies in pane et aqua.

Si quis patrem, aut matrem, fratrem, aut sororem occiderit:
toto vitae suae tempore non suscipiat corpus Domini, nisi in
obitu; abtineat a carne et vino dum vixerit; Jejunet secunda,
et quarta, et sexta feria; item:

Quae mulier filios suos necarit; peracta septemali poenitentia,
in monasterium detrusa monasticam vitam perpetuo regulariter agat.

Si quae mulier post partum filium, filiamve, sponte interfe-
cerit: poenitentiam agat annos duodecim, et nunquam erit sine
poenitentia.

Paupercola, si ob difficultatem nutriendi id commiseric, annos
septem.

Si quae mulier sponte abortum fecerit: poenitentiam agat tres
annes; si nolens, quadragenas tres; item:

Mulier partum suum perdens voluntarie ante quadraginta
dies: poenitens erit annum; si vero post quadraginta dies:
annes tres; si vero postquam editus est in lucem, tanquam
homicida.

jedná, zastaralé a nebezpečné rány a neduhy hříšníků
vydatně zléčiti, že toho prostředku poskytuje přede

Cujus parvulus sine baptismo per negligentiam moritur: tres annos poeniteat; unum in pane et aqua.

Cujus filius sine confirmationis sacramento moritur, parentes quorum negligentia id factum est, poenitentiam agent annos tres.

Si quis explendae causa libidinis, vel odii meditatione, ut non ex eo soboles nascatur, homini, aut mulieri aliquid secarit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare, aut concipere, homicida teneatur.

Præceptum VI. et IX.

Si laicus solutus cum foemina concubuerit: poenitens erit annos tres, et quanto saepius: tanto majori poenitentia affiicitur.

Si quis uxorem nolentem adulterium perpetrare coegerit: poenitentiam aget dies 40 in pane et aqua, et septem praeterea annos, e quibus unum in pane et aqua.

Si quis maritus semel lapsus est: poenitentiam aget annos quinque; si saepius moechatus est: in fine mortis si, promiserit se cessaturum, communionem accipiet.

Qui saepe fornicatur laicus cum laica: poenitentiam aget tres annos.

Si quis maritus ancilla concubina utitur: poenitentiam aget annum unum, quadragesimas tres, et legitimas ferias tribus mensibus.

Si quis adolescens cum virgine peccarit: aget annum unum.

Vidua, quae stuprum admisit: poenitentiam aget annum totum, et praeterea in altero anno dies jejuniorum.

Si quis cum uxoris suae sorore fornicationem admisit: poenitentiam sibi indictam aget; qui incestum fecerit: alii ei annorum 12, alii 15, alii decem vel septem annorum poenitentiam constituunt.

Qui cum brutis colerit: poenitentia affiicitur 10 annorum; qui contra naturam 10. 7. annorum; laicus matrimonio junctus, si in consuetudine habet: annos 15; clericus de gradu amotus ut laicus poenitentiam aget.

Qui concupiscit mente, sed non potuit: dies 10 poenitentiam aget.

Qui turpiloquio aspectuque polluitur, negligens, nec tamen voluerit: poenitentiam aget dies 20; si vero impugnatione tentationis et cogitationis inquinatur: poenitebit item dies 20.

vším kajicníkům nevěčným a v náboženství zanedbaným, pénitentům zlými návyky a příležitostmi hynoucím, pak i takovým, jenž po dlouhá léta svatou zpověď proměškali, anebo jenom velmi zřídka k zprávě Boží přicházejí: snadno se každý z nás domyslí. Avšak

Præceptum VII. et X.

Qui furatus est aliquid de ecclesiae suppellectili vel thesauro: quod sustulit, reddet, et tres carinas cum 7 sequentibus annis poenitebit.

Pecuniam ecclesiasticam furatus: quadruplum reddet: si quid de ministerio surripuerit: poenitens erit annos 7.

Si quis ecclesiasticas oblationes rapuerit, vel rapientibus consenserit: quadruplum reddet, et canonicè poenitens erit.

Qui decimam sibi retinuerit aut dare neglexerit: quadruplum restituet, et poenitentiam aget dies 20 in pane et aqua.

Qui pauperem oppresserit, ejusque bona abstulerit: reddet et suum, et poenitens erit dies 30 in pane et aqua.

Si quis malo studio vel odio incendium comiserit: committivo jussu, curaverit, aut incendiario auxilium vel consilium dederit: excommunicabitur; si mortuus erit: sepultura carebit.

Si quis per necessitatem cibum vel vestem furatus sit: in poenitentia erit hebdomadas tres.

Qui rem inventam non reddit: furtum committit; ideoque tanquam de furto poenitentiam agat.

Si quis usuram accipit; rapinam facit, ideoque quicumque illam exegerit: poenitentiam agat annis 3.

Rem aliam nefarie concupiscens avarusque: poenitens annis tribus.

Præceptum VIII.

Si quis affirmaverit verum, quod falsum est: poenitentiam agat et adulter.

Qui falso testimonio assenserit: poenitens erit annis 5.

Qui proximo factam crimen objicit: poenitentia afficietur ut falsus testis.

Si quis contra proximum lingua lascivus erit: tridua poenitentia expiabitur.

Qui falsitatem frandemve in ponderibus et mensuris admisit poenitens erit in pane et aqua dies 20. —

i Římské Rituale zpovědníka na tento spasitelný lék pozorná činí, ježto doslovně praví: *Rarius vel serius confitentibus, vel in peccata facile recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut saepe, puta semel in mense vel certis diebus solemnibus confitentantur, et si expediat communicent.*“

A vše to z lásky a s láskou činí dobrý zpovědník, a ne jakoby panoval nad svědomím ubohého kajicníka, nýbrž naopak prosí ho, a mile mu domlouvá, aby, třebaš i trpké byly poněkud duchovní léky, a nesnadné tyto prostředky, a přísná ta pokuta, kterouž mu ve jmenu Páně ukládá, — aby přijav toto na se duchem poníženým a srdcem skroušeným přijal spolu i milost a milosrdenství k spasení svému.

A táže-li se kdo neboli snad pochybuje, zdaž a kde tak dokonalého zpovědníka, tak milosrdného lékaře zastihne? O vždyť to, což jsme mu tuto líčili, není než slabý ohlas apoštolské lásky a horlivosti, kterouž plápolali svatí oni mužové, o nichžto jsme se v tomto pojednání nejednou zmínili, — ano vše to jesti slabě nakreslený obraz sv. Filipa Neria, sv. Karla Boromejského, sv. Františka Xaveria a Salesia, sv. Vincencia, zbožného Leonarda, a sv. Alfonse. Z jejich spisův vybrav tato pravidla nastínil jsem, pokud tomu výměr tohoto článku dovoľoval, — *obraz dobrého zpovědníka — otce i pečlivého lékaře*. Chce-li se však kdo i zejména o tom onom svatém zpovědníku čehož dočísti: nuže, stůjtez tu přidavkem aspoň některé činy a výroky jejich.

O sv. Filipu Neriovi vůbec známo, že jsa nadán zvláštním darem rozeznání duchův i nejskrytější rány a nedostatky svých kajicníků šťastně vypátrával a přepodivným způsobem takměř srdce i ledví jejich zkoušel a proníkal.*) Nejednou se stalo, jak jeho životopis-

*) *Prophetiae dono illustris fuit, et in animarum sensibus penetrandis mirifico enituit.*“ Breyiar. Rom.

cové vypravují, že svým penitentům, prvé než sami sv. zpověd započali, veškeré jejich chyby a poklesky z takovou jistotou a podrobností doličoval, jakoby to všecko vlastním okem svým byl viděl; nejednou se přihodilo, že kajícníkům, jenž z nepravého studu hříchy zamlčeli, ukryté tyto nepravosti v ten způsob před oči stavěl, že tou věcí překvapeni, jsouce, nejen odolati nemohli, nýbrž i z většího dílu pak s velikou skroušeností zpověd z celého života činili. I zdá se nám, že Bůh svému služebniku sv. Filipovi tohoto zvláštního daru udělil na odměnu za nevyslovnou lásku a pečlivost, s kteroužto se sv. tento zpovědník o pravé pokání a napravení svých penitentův zasazoval. Hlavní jeho starost bývala ta, aby, kdož k němu do zpovědnice přišli, přede vším dokonalou a upřímaou, platnou a vydatnou zpověd konali. Tou příčinou se mezi jiným obzvláště u těch, co se mu ponejprv zpovídali, pilně po *předěšlých zpovědech* dotazoval, a zavíraje své vyšetřování, třebas dvakrát i třikrát se tázal, zdali ničeho v svědomí svém neukrývají, co jich tíží a co by je mnohem více tížilo a svíralo na loži smrtelném. Při samém vyšetřování pak penitentům, pokud možno, nadlehčoval; tak na příklad, tázaje se po počtu těžších hříchův schválně na větší summu hádal, řka as: „*Synu, pověz, mnohokrát jsi se tohoto hříchu dopustil? Snad as 30krát, 50krát, a snad ještě výše?*“ Tim ovšem, kdož tolikrát nehřěšili, poněkud okráli, řkouce pak jaksi utěšeně: *Bůh uchovej! otče, tolikrát se to nestalo; ovšem ale . . .*, a tak se pak rádně zpovídali. — Penitentům radíval, aby zpovídajíce se, hned z počátku zjevili, co je nejvíce tísní; zpovědníkům ale tu radu dával, aby se při svém vyšetřování dříve po menších přestupcích, a pak teprv znenáhla i po hrubých nepravostech tázali. Taktéž i často mladších kněží napomínal, aby penitentům nejen zpověd, nýbrž vůbec i cestu k spasení

neztěžovali, a nesnesitelná břemena jim neukládali. „*My zpovědníci, říkával duchovním synům svým, musíte si láskou a shovíváním penitenty přilákat, a křehkosti jejich po nějaký čas trpělivě snášeti; jak mile se Bohu věrně oddají: znenáhla sami si zoskliví, a od sebe odtrhnou, v čemž si až posud nepravým způsobem líbují.*“ — Věda, že žádnému na škodu nebývá, častěji, než se vůbec stává, k zprávě Boží docházeti: povzbuzoval své penitenty vesměs, aby se tohoto nejvydatnějšího prostředku k napravení svého života radostně chápali; těm však, co se těžkých nepravostí dopustili, hříšným návykům a zlým příležitostem podléhali, naprosto za pokání ukládal, aby se častěji zpovídali. Přišel jednou k němu člověk velikými hříchy stížený, a sv. Filíp. mu ničeho za pokání neuložil, než aby v jistý čas opět k zpovědi přišel. Zvláště pak t u mladého lidu pracoval, by jej posvátným tímto prostředkem proti návalům zlých příležitosti a žádosti tohoto světa ohradil a v nevinnosti srdce šťastně zachoval. I měltě skutečně mezi svými penitenty mnoho jinochův, kteříž dle jeho návodu týhodně k sv. zpovědi chodili; ač jich ostatně moudrý tento lékař k sv. přijímání po každé nepřipustil, žádaje, by se nejen dobrou zpovědí, nýbrž i dobrými skutky k stolu Páně připravovali. — Nemohouce se déle u Neriovy zpovědnice pozdržeti: dokládáme aspoň, že se každý šťastným a blaženým nazýval, kdež se s milosrdným tímto samaritánem na cestě k svému spasení setkal. Nejedni z jeho penitentův, jenžto snahou a pečlivostí tohoto otce a lékaře svého k novému světlu a životu procitli, slzy v očích majíce, radostně vypravovali, kterak se jim v jeho zpovědnici spasení stalo; — nejedni z nich dokládali, řkouce: „Otec Filíp poutá duše k sobě, rovněž jako magnet železo k sobě přitahuje; kdo se jednou k jeho zpovědnici dostal: chtě nechtě i po druhé k otci

Fillipovi se utíká;“ — nejedni konečně i na smrtelném lůžku zvolali radostně: „Požehnaný den, a blahá hodina, v kterouž nás ruka Páně k Filipově zpovědnici dovedla!“ *)

Avšak totéž blaho, štěstí a spasení dostalo se i těm pénitentům, jichžto zpovědníkem sv. *František Saleský* býval. An jsme již na jiném místě pověděli, kterakou láskou se i zatvrzelých srdcí dotýkal, aby skryté rány a neduhy svých pénitentův seznal a z jejich duší vyňal: **) slyšme nyní, jak si dále v svatém úřadu svém počínal. „Když se mu pénitent upřímně vyzpovídal, — píše o něm sv. *Františka Chantalova*, — potěšil ho srdečnými slovy, řka as takto: „*O jak drahá jest mi duše vaše, a vše, což jste mi zjevil; — Angele se nyní nad vámi radují a já vám s nimi štěstí želám; vy však slibte Bohu, slibte i mně, že se s pomocí Boží tohoto hříchu více nedopustíte.*“ —

„Zpозoroval-li, že by pénitent pravou lítostí nad svými hříchy nebyl rozničen: napověděl mu jen málo slov, a tázal se pak: „*Přál by jste si zajisté, kdyby jste byl nikdy Pána Boha neurazil; není-li pravda?*“ — Mnohdy musel kajicník k jeho žádosti některou věc, z nížto se vyznal, opakovati; čímž ovšem sv. zpovědník jen k tomu směřoval, aby v něm udusil tu protivnost, s kterouž člověk vinnu svou vyznává. — Vůbec málo sice v zpovědnici mluvíval, nebylo-li dalšího jednání třeba; — co však řekl, hnulo srdcem více, než dlouhé řeči, a naplnilo kajicníky zvláštní důvěrou a pobožností.“ —

„Velmi si líboval, když si pénitenti při zpovědi zřetelně, jednoduše a srdečně počínali; i říkával jim, aby povždy zpovědníkům zjevíli, co jich k tomu onomu hříchu svedlo; a doložil, že by kajicník duchovnímu otci veškeré hnutí srdce a skryté své náklonnosti udati

*) lib. cit.

**) Cf. *Gaume's Handbuch für Beichtväter*. S. 279 etc.

měl; jinak že nelze, úplně očištěnu býti. Vypátrav svou horlivostí vnitřní zlobu a náruživost kajcníkův: z kořene jich vyvracoval.“ —

„Neobyčejná jasnost a odměřenost provázela jeho slova, a odstranila pojednou veškeré pochybování a rozmýšky svědomí, jelikož v srdcích penitentův úplné upokojení působila. I nelze sčísti to množství osob, kteréž jeho pomocí nejen z hříchu povstaly, nýbrž i ku křesťanské dokonalosti se povznesly; — v skutku, to těm jenom pochopitelné, kdož jej viděli, jako my; — ó viděli jsme mnohé z jeho penitentův plně vroucího přání, život svůj napravití a zdokonaliti. Vůbec kdo se s dobrou vůlí a upřímným srdcem k němu uchýlil: neminul se s požehnaným prospěchem, a zahorel novou toužebností, u něho se brzy opět octnouti.“ —

„Protož ovšem hrnuli se k němu lidé ze všech stavů obého pohlaví. — Přišlo-li v známost, že tou onou krajinou cestovati bude, chystali se všude penitenti, by se mu z celého života zpovídati mohli, a jakž sám říkával, *uschovali proň všecken kal, kterýš se na dně jejich duší usadil*, — vyznali mu, co před jinými zpovědníky ukřývali.“ *) Potud sv. Františka Chantalova; — a blaze vám, dokládáme, blaze vám, penitenti, jenž jste se k takovému anjelu, k takovému otci a znateli duší dostali. Ó setkali jste se zajisté i s pravým samaritanem, s pečlivým lékařem, o němžto lze směle říci a dosvědčiti, že u napravování hříšníků, a u vedení duší vůbec Duchem Božím byl nadán, veden a podporován; blaze vám, jestliže jste k uzdravení a posvěcení svých duší věrně užívali lásky a milosrdenství, péče a ruky jeho! —

Že pak tímtež duchem Božím nadáni a vedeni byli jsou i ti druzí svatí mužové, jichžto se svrchu jmenovitě *co vzorů našich* dovoláváme: mohli bychom,

*) Gaume's Handb. für Beichtv. pg. 60 et seq.

kdyby toho třeba bylo, zvláště v drahocenných spisův jejich podrobně a slavně dovoditi a ztvrdivi.

Jak si na příklad sv. *František Xaverius* při ohledání svých kajicníkův počínal: suďme poněkud z toho, co o této důležité věci v jednom listu k svému spolubratru, knězi *Barzée* píše. „Zpytuj pilně,“ bratrský ho napomíná, — „zpytuj a vyšetřuj, jakého ducha tvoji penitenti jsou. — Strěž se, abys nevhodnou přísností nezarazil ubohého neduživce, jenž tobě rány a neduhy své důvěrně svěřuje. Byť i sebe protivnější, byť jeho zloby sebe strašlivější byly: vyslechni jej trpělivě, a nadlehčuj a pomáhej mu, aby nepravý stud a strach svůj šťastně překonal. Neprozrazuj ani nejmenším hnutím jakési podivení, či úžasnutí nad jeho zločin; ovšem ale povzbuzuj ho k upřímnému vyznání, a dodávej mu myslí, mluvě o milosrdenství Božím, kteréž dosahuje dále, než i sebe větší provinění lidské. — Ano omlouvej ho poněkud, a řci mu, že se smutnému jeho pádu nikterak nedivíš, ježto všickni, slabí jsouce smyslnosti téměř bezděky podléháme, a v prudkém pokušení a v lákavé příležitosti pojednou klesáme. — Těm ale, co se v zastaralé hříšnosti kochají a tvrdého srdce jsou, radno bude, užitečno, ano nutno, představití a živě vylíčiti tresty a soudy Boží, kterýmiž zatyrzelé hříšníky stihá; těm a takovým třeba jesti, přísně domlouvati, a nešťastnou smrtí a věčným trestem pohroziti, aby se zachvěla hříšná duše jejich a k pravé kajicnosti procitla.“ *)

Jakým asi lékařem byl a milosrdným samaritánem svatý *Vincencius de Paul*, jak as moudře a pečlivě zejména rány a neduhy penitentův ohledával, a že v spovědnici obzvláště ony kajicníky na zřeteli míval, jenž buď z nepravého studu hříchy zamlčevše, neplatně

*) S. Franc. Epist. 73; — viz: Der Priester als Richter und Seelenarzt im Bassgerichte. Aachén 1847. — Str. 3.

se zpovídávali, anebo hříšnými návyky a zlými příležitostmi ubohou duší svou na smrt zranili: sudmež poněkud, — nerku z *původu a záměru, z ovoce a pokroku missonárního jeho povolání*, nýbrž toliko z toho, co duchovním synům svým, kdež je na missie vysílal, ohledně zповědnice přede všim na srdce kladl. „Napominal je, di jeho životopisec, aby se kajicníkům s velikou trpělivostí propůjčovali, aby jim s otcovskou láskou duchovní svou péči obětovali, avšak ale i v udělování svátostního rozhřešení nikdá si lehkovážně nepočínali. Chtě missiemi docílití, aby se hříšníci ne jenom tak ledabylo, nýbrž v pravém pokání s Bohem smířili, radil těmto apoštolským dělníkům, aby se mezi sebou uamluvili, kterakým způsobem s penitenty vůbec; zvláště pak s těmi nakládati budou, kteříž *hříšným návykům a zlým příležitostem* podléhají; nebo *pokud se těmto zlobám, dokládal sv. Vincencius, náležitě přitřís neucíni: není se nadíti, že by kajicník právě ovoce pokání přinesl.*“ *)

Jak as *sv. Alfonsus Liguori* o náložité uzdravení a napravení svých kajicníkův pečoval: sudmež poněkud, — na příklad, z jeho návodu ohledně *povinného naučení*, kteréhož dobrý zpovědník svým penitentům poskytuje. „Abys kajicaika náležitě poučiti mohl: di tento Svatý, — snaž se přede všim vypátrati prameny a příčiny neduhův a křehkostí jeho. Někteří zpovědníci spokojují se tím, že druh a počet hříchův vyšetřili; než dobrý zpovědník hledá i kořen a těžkost hříchův, tázaje se *těž, jakých zvyků, jakých příležitostí ku hříchu penitentův mívají, — v který čas a v jakých okolnostech obyčejně hřešívají, aby napotom i kajicaika lépe poučiti, a přiměřených léků a prostředků mu přiřkládati mohl.*“

„Jak mile ale pramen a příčinu, povahu a tíž

*) Der h. Vincentius von Paul. Wien 1835. 1. Bd. p. 180.

brichův náležitě seznal: nechať k potřebnému napravování přistoupí. A tu sluší uvážit, že zpovědník, jsa lékařem pénitentův, povinen jest, *napominati a káratí*, jak a pokud toho třeba, *nechať by i vyššího stavu, vrchnosti a knížata, kněží a přeláti byli.*"

„*Napomenutí zpovědníkovo, di Benedikt XIV, bývá užitečnější, než kázání; — i neohlížeť se tedy na ostatní pénitenty, kteříž právě u tvé zpovědnice čekají, nebo lépe jesti, říkával sv. Xaverius, málo zpovědi ale dobře vyslechnouti, než mnoho a špatně.*)*

Tohoť ducha byl i slavný missionář vlašský, neunavný zpovědník *Leonardus a Porto Mauritto*. Srdce mu bolestí plakalo, an se při svých apoštolských pracích dovidal, že nejedna duše nevěrností a lehkovážností mnohých zpovědníkův takměř v zahynatí přichází. Vida mezi jiným, že jmenovitě *křtění návyky a zlé přiležitosti*, ať tak dím, jakási nebezpečná skalina jsou, o nížto se bohažel, již mnozí i pénitenti i zpovědníci ztroskotali: sepsal ve své horlivosti *svláštní rukověť*, stručný návod pro zpovědníky, v kterémžto nám ukazuje, jak bychom si v těžkých těchto případech počínati měli, aby ani naše ani našich pénitentův duše nezahynuly.

Tu právě lze seznati, že sám dobrým zpovědníkem, pečlivým lékařem byl. — Mluvě mezi jiným i v příslušném vyšetřování zraněných duší: ličí i špatného, i dobrého zpovědníka, řka takto: „*Mnoho, ach*

*) Ganmo's Handbuch S. 83. — Viz i Homo apost. Tract. XXI. N. 4. — Mluvě tu spolu i o *prostředcích*, jichžto zpovědníci díle potřeby pénitentův při ruce utiti mají, zejména i mezi jiným udává *častější udávat sedátnost*. Inter genera etia remedia, omnibus insinuanda numeratur: *frequentia Sacramentorum, et si (penitens) unquam in aliquod peccatum mortale incidit, ut statim confiteatur.* — — Potissimum autem curet confessarius, ut (qui habitum primum contraxit) *frequentiter communicet, cum Eucharistia dicatur vinum germinans Virgines.* N. 5. 6.

velmi mnoho zlého způsobila, a způsobuje podnes ne-svědomitost zpovědníka. Neb mnohý kvapný a lehko-vážný zpovědník, buď že rozmrzelý jest, buď že mnoho penitentův za krátký čas odbývati chce, nedopřeje jim ani času, aby stav svědomí svého náležitě udali. Pln netrpělivosti táže se takovýto zpovědník svých kajic-níků: „*Máte ještě něco? Nejste ještě u konce?*“ Tím ovšem stane se, že hříšník polovici svých hříchů zamlčí! — Jiný zpovědník zas, jedva že se penitent z ja-kéhosi hnusného hřichu vyznal, zaráží jej, volaje s užas-nutím: „*Jaký to pekelný hřích!*“ Tím způsobem si ovšem cestu k srdci kajicníkovu neklestí, ano sám toho pak příčinou bývá, že ustrašený penitent všecku jedovatinu svých hříchův nevydává. — Mnohem ne-opatrněji jedná pak onen zpovědník, kterýž hříšníka u vyznání svých hříchův ani dost málo nepodporuje. — Jeden služebník Boží pravil mi, že *jedinou otázkou Bohu získal více duší, nežli na hlavě své vlasů čítá*. Když před sebou spatřil kajicníky, ježto známky jistého hřichu takorka v tváři nosí, a když se pak i z osnovy jejich zpovědí, aneb jinak všim právem domýšlel, že jejich svědomí tajným hřichem obtíženo jest: tu se tázal kajicníka takto: „*Nezamlčel jste nikdy ze studu nějaké hřichy? — Snad v onom outlém věku, kdež jste ještě dítětem byl? — Pamatujte se! — Povězte jen směle, neváhejte; já vám pomohu, já vás upokojím!* a t. d.“ — Tímto krásným způsobem vyvábil mnohého pekelného hada, kterýž dlouho řadu neplatných zpovědí měl v zápětí svém. Takto se uká-zalo, jakou pravdu ono slovo Boží do sebe má: „*Po-maháním ruky jeho vyveden jest had zavilý!*“ — O jaké to následování hodné jednání; o jednež i ty tím způsobem, kdykoli to péčlivost velí, a velikého zajisté i pro svou duši, jakož i pro tvé penitenty dojdeš prospěchu a poklidu Páně!“

Jakých pravidel ctihodný náš Leonardus *při ukládání kajicích skutků* šetřival: viděti též z dotčeného návodu, kdež o té věci takto píše: „*Při vyměřování spasitelného pokání dohlédej předně k tomu, aby, jak tomu sněm Tridentský chce, ani příliš lehké nebylo ohledem na hříchy, ani příliš těžké ohledem na penitenta. Z toho patrně jde, že zpovědník, maje pokání uložití, dobře obsah jeho rozvážití má, a nikdy je na zdařbůh dáti nesmí; též nemá všechněm stejné pokání ukládati, jako i lékař všechněm nemocným stejného léku dáti nemůže. Svati otcové Tridentští zejména dí, že se při ukládání kajicích skutkův s duchem Božím poraditi máme. Těžkým ale, a přehnaným pokáním bylo by dle mého rozumu ono, kteréž by se s praxí sv. církve a dobrých i učených zpovědníkův nesrovnávalo. — Nenalezám v té věci jistějšího pravidla, než toho, aby se totiž zpovědníci po příkladu sv. Penitenciarié zpravovali, jejížto obyčejným rozsudkem za skryté hříchy jiné pokání ukládáno nebývá, než aby penitent jistých modliteb konal, v jisté dny se postil, jistou almužnu rozdal a v ustanovený čas opět k sv. zpovědi a k stolu Páně přišel. Tato praxí apoštolské soudní stolice budiž i měřidlem našeho jednání a nakládání s kajicníkem.“*

„*Varuj se však za druhé, bys neprozřetelného pokání nikomu neuložil. Této chyby se dopouštějí, kdož ku příkladu, služebným ukládají, aby tolik a tolik mší sv. slyšeli, neb jiné skutky konali, kteréž vykonati služba lidská jim zbraňuje, — anebo kdož od těhotných a kojných žen žádají, aby několik postů na se vzaly, a t. d.“ —*

„*Jestliže penitent zlým návykem častěji klesá: nebude bez prospěchu, pakli se mu pokání uloží, na němžto po delší čas trvati musí, by se tím způsobem, jak sv. Jan Zlatoustý pravi: nejen rána zhojila, ný-*

brš pokud možno, i jizva ztratila. Toho pravidla, jak pozorujeme, šetriva i dotčená *sv. Penitenciarie*. Ač vyjímaje některé pády, pokání *mnoholeté* neukládá: ukládá přec aspoň takové, že se penitent s kajicní svou úlohou nejméně několik dní, avšak nezřídka i několik měsíců obirati musí.“ *) —

Uvážíme-li nyní, jakých pravidel tento *Leonardus*, a všickni svrchu dotčení mužové při léčení zraněných duší šetrili: nelze jinak, než vyznati radostně, tito že v skutku byli jsou *zpovědníci dobří, lékařové pečliví, samaritáné milosrdní*; — tito že Duchem *sv.* jsouce osvíceni a vedeni, velebnému povolání svému věrně dostáli; — tito že zajisté nehledali toliko, nýbrž *i k spasení přiváděli, což bylo zahynulo!*

Ó kěz by se i o nás všechněch říci a dosvědčiti dalo, že tímže duchem vedeni, *dobří a pečliví lékařové* našich penitentův jsme. Toho jsa žádostiv, ale znaje spolu i křehkost svou, ohledává kněz dobrý a zbožný *přede vším vlastní svědomí své* tázaje sebe samého čas od času:

„An ut pius medicus nihil negligis, ut poenitentem sanitati restituas? — An quantum oportet, inquiris in peccatorum speciem, numerum et circumstantias explicatu necessarias?“

„An quasi Samaritanus Evangelicus oleum et vinum, pro ratione mali, sauciati vulneribus infundis, ita ut poenitens dicere possit: *Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt?* — An pro indole et necessitate poenitentis correptiones et consolationes adhibes? An peccandi occasiones ac radices prudenter et efficaciter removes? — An animas bene dispositas suaviter ad christianam perfectionem dirigis, ut vitam habeant, et abundantius habeant? — Annon erga omnes poe-

*) Unterweisungen für Beichtväter, von dem seligen Leonard von Porto Mauritio. — Regensburg 1956.

nitentes eadem fere adhortatiuncula uteris? Vel an longiori exhortatione fatigas et obruis? —

„An ut peritus medicus *distinguis inter lepram et lepram*, inter humana fragilitate et vera malitia peccantes, inter *mere* recidivos et inveteratos consuetudinarios?“ —

„An ardenti zelo et efficacibus verbis singulos ad dolorem et contritionem adducere conaris et ad vitam melius instituendam?“ —

„An remedia tradis, vitandi peccata et superandi tentationes, qualia sunt: *fuga occasionum, frequentatio Sacramentorum, lectio libri spiritualis, meditatio passionis Dominicae aut mortis, iudicii etc., propositum matutinum, examen vespertinum, frequens oratio et invocatio Nominis Jesu et Mariae etc.*“

„An non recusas, confessioni etiam *generali* aures praebere, ni tamen cuiquam vere nocivam judicares? — An, ubi *opportuna aut necessaria* est, eam quoque praescribis? — An idcirco inquiris nonnunquam *de confessionibus praeteritis*, utrum validae fuerint?“ —

„An propter confitentium multitudinem non citius festinas, quam expedit? — An salutarem et convenientem satisfactionem imponis, *habita ratione status, conditionis, sexus et aetatis, et item dispositionis poenitentium*?“ *) —

3) Dobrý zpovědník, totiž ten, kdož se věrně vynasnažuje, *pravým býti otcem a lékařem* penitentův: bude nepochybně i *spravedlivým soudcem* jejich.

An konečně i o této věci aspoň v krátkosti promluvíti chceme: na myslí nám tanou slova sv. Bonaventury, kteráž by nám jmenovitě při udělování svátostného rozhřešení svrchovaným pravidlem býti měla. *Carenda est, di svatý tento učitel, — conscientia nimis larga et nimis stricta; nam prima generat*

*) Exam. in usum Cleri. l. c.

praesumptionem, secunda desperationem; prima saepe salvat damnandum, altera contra damnat salvandum.)*

Avšak máme za to, že snad zřídka zpovědníka nalezneme, kterýž by se přehnanou úzkostlivostí a nespravedlivou přísností při udělování svaté absoluce proti Kristu a kajcníkovi prohřešoval; naopak si ale nejedni mužové svatí nařikají na zpovědníky, jejichžto záhubným shovíváním a lehkovážným rozhřešováním mnohá duše přímo v zkázu věčnou uvozena bývá. Takové zpovědníky nazývá sv. Tomáš de Villanova „*impie pios*“; jelikož prý *nespravedlivým svým rozhřešováním ztracují, kdežto by příhodným zadržováním spasiti mohli*; a známo vůbec, kterak zbožný a učený *Bellarminus*, vida tuto zkázu duší bolestně zvolal: *Non esset tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi!* —

Toto vše na mysli máje dobrý zpovědník ve stolici soudné, nepovažuje se nikoli za pána, nýbrž toliko za služebníka, jenžto se v úradě svém vůli Kristovou spravovati musí, aby mezi rozdaovací nalezen byl věrným.**)

Věda, že Kristus, uděliv nám *pravomocnosti* nad svědomím věřících, ač ovšem i *práva k zadržení hříčův* udělil, nicméně předc vlastně k tomu směřoval, a podnes směřuje, aby se nebozí hříšníci, ztraceni synové ve stolici soudné s Otcem setkali, a nikdy se, možno-li, s jeho milosrdenstvím neminuli, — věda, že se kajcníci všim právem svátostného rozhřešení dovolávají, pakli k tomu cíli učinili všecko seč jsou, čehož Kristus hlasem své církve od nich požaduje, — věda konečně, že i zpovědník dosedaje na stolicí soudnou, rovněž jako Kristus, *nepřišel ztracovati duši lid-*

*) Comment. Theol. verit. L. 2. cp. 32.

**) I. k Kor. I. 4, 1—2.

*ských, ale spasiti: *)* všemožně se snaží, pracuje a usiluje, aby, pokud možná, žádného pénitenta bez rozhršení propustiti nemusel. Avšak i toť jest svatou povinností jeho, jak *sv. Alfonsus* zejména dokládá, řka: „*Audita confessione debet confessarius procedere ad disponendum per actus doloris et boni propositi poenitentem ad absolutionem. Iterum hic advertendum, quod si poenitens esset indispositus, tenetur confessarius pro viribus efficere, ut disponatur, nil curans, quod alii expectent et abeant.*“ **)

Však i věda, že, jak Kristus v podobenství pravi a napominá, neslušno jest, *dávati svatého psům a měci perel svých před svině, alby snad nepošlapaly jich nohama svýma, a obrátice se neroztrkali vás, ***)* věda, že by neprospělo, ano lživé a hříšné bylo, volati: *Pokoj, pokoj, kdešto by pokoje nebylo †)*: nezahodí dobrý zpovědník, a byť by při tom i srdce jeho krvácelo, — nezahodí, pravím, drahý poklad svátostného rozhršení v oněch smutných případech, kdež i spravedlnost i láska káže a přikazuje, aby nekajícího kajícího nerozhřešil.

Táže-li se kdo zejména po smutných těchto případech: odpoví dobrý zpovědník slovy *Rímského Rituálu*, kteréž takto ustanovuje: „*Videat autem diligenter sacerdos, quando et quibus conferenda vel neganda vel differenda sit absolutio; ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces; quales sunt, qui nulla dant signa doloris, qui odio et inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere et vitam in melius emendare nolunt;*

*) Luk 9, 56.

**) Homo apost. Tot. XXI. N. 4.

***) Mat. 7, 6.

†) Jerem. 6. 14.

*aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfactant et scandalum tollant; neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt Superioribus reservata. *)*

V týž smysl se i naše *Synoda Pražská* o té věci pronesla; avšak vyloživši věc i v podrobnosti doložila takto: *Concubinariis, atque iis etiam, qui pessimum blasphemandi usum plures annos retinuerunt, atque se emendare nunquam studuerunt, et quos praeterea in quasvis alia graviora crimina frequenter ex prava consuetudine incidisse animadverterit: iis ad aliquot dies atque adeo menses, prouti morbi gravitas exigere videbitur, absolutionem differat; ita tamen, ut illos sanare, non autem in desperationem aut confusio-nem inducere, pie prudenterque procuret. — By však zpovědníci v užívání těchto pravidel nepochybili, napomínají se, aby se o té věci s takými spisovateli poradili, jichžto učení a navedení schválené jest. *Quae de re doctrinas probatas studeant recte cognoscere et secundum eas sese gerere. **)**

A hle, takovito dobří rádcové, na jichžto učení se dojistá zpoléhnouti, dle jejichžto praxí se bezpečně řídití můžeme, jsou právě oni svatí zpovědníci, ku kterýmž jsme v tomto pojednání nejednou s velikou úctou a radostí pohlédli.

Spěchaje nedostatkem času, bych toto pojednání skončil, uvedu ze zboru svatých těchto mužův toliko ctihodného *Leonarda a sv. Alfonsa*, jenžto z nich nejmladší, však ale věrní *jejich učenníci a následovníci* byli. — Mezi smutnými případy, ve kterých do-bří zpovědník svého penitenta obyčejně bez rozhlřešení

*) De Sacram. Poenit.

**) Tract. de poenit. — Sluší podotknouti, že celé toto naše pojednání není než výkladem toho, což o slavném přisluhování svátosti sv. pokání v *Rituale Romanum*, a v *Synodě Pražské* značeno jest.

propustiti musí, udávají se nejčastěji ty, kdež se s kajícníky setkáváme, jenžto ve zlych příležitostech a zastaralými návyky hřešívají. Vizme tedy, kterak ší v těch případech dotčení naši vůdcové počínali, slyšme radu a učení jejich, — slyšme z nich staršího, totiž ctihodného *Leonarda*.

Mluvě o způsobu, jakýmž s penitenty nakládati dlužno, klesají-li ve zlych příležitostech, velmi důtklivou výstrahu nám dává, an takto dí: „Slyš z úst zkušeného, jak bídě si v těchto případech mnozí zpovědníci počínají. Na jistém místě započala sv. Missie; množství lidí hrne se k zpovědi; jsou mezi nimi, jenž dlouhá léta v hříšném obcování strávili, jsou mnozí, jenž zastaralých neduhův v srdci skrývají.

„Jak dlouho jesti tomu,“ ptá se jednoho z nich zpovědník, „jak dlouho tomu, co jste v onu hříšnou společnost zapleten?“

Penitent odpovídá: „Osm nebo snad i deset let.“

Zpov. Hřešíváte často v té příležitosti?

Pénit. Každodenně, neb aspoň kolikrát za týden.“

Zpov. Zpovídal jste se z každého pádu svého?“

Pénit. Zpovídal, otče duchovní.

Zpov. Chodíval jste často k zpovědi?

Pénit. Několikrát do roka.

Zpov. Chodíte stále k jednomu zpovědníku?

Pénit. Ne; chodívám jednou k tomu, a zas pak k onomu.

Zpov. A nač vás tito zpovědníci pozorna činili?

Pénit. Abych se toho hříchu více nedopustil.

Zpov. Dostal jste po každé svaté rozhřešení?

Pénit. Ano, po každé. —

„Ach jaká to zrada, jaká pustota! — bolestně tu v srdci svém vzdychne dobrý zpovědník, an tu vidí duši, již již v záhubě hynoucí; — ona bochužel, nenalezla posud pomocníka věrného. Ubohá duše! nena-

lezší takového přítele, zpovědníka, jenž by jí byl laskavě vybidnul, aby se platnou zpovědí očistila, padá co obět nesvědomitosti kněžské!“

„Bratři! odpusťte, pakli v horlivosti své snad míry nešetřte, přisvědčuji výroku jistého kněze, jenž vida, že tak mnozí zpovědníci bez ohledu na příkazy církve všechny vsudy pénitenty slepě rozhřešují, a bolestným úžasem zvolal: *„Buď v bludu jesti církev anebo se hrne veliký počet zpovědníků u věčnou záhubu. Církve ale nemůž nikterak poblouditi, tedy ach mnozí, mnozí zpovědníci zahynou.* Nebo mnozí nechť slyšeti církve, anaf příkazuje, aby se hříšníkům *ve zlé příležitosti* klesajícím rozhřešení nedávalo.“ — A slovům těmto každý přisvědčí, kdož svému úradu svědomitě dostává, hledaje pilně duši bloudících. Ach kdožby nestrnul nad nebohými pénitenty, jenžto vinou zpovědníkův hynou, — zpovědníků, pravím, kterýž bez rozdílu a bez úvahy, a beze všeho vyšetřování každého kajčnicka rozhřešují, nechť by svatým byl, neboli: hříšníkem, v zlé příležitosti jsoucím, — a z hříchů v hříchy klesajícím; čímž pak ovšem, tuhé vazby jeho nerozvazují, nýbrž naopak rozmnožují, rány jeho neléčí, nýbrž kazí a dráždí, a takto i jeho i sebe v záhubu uvozují.“

„Ale odkud pomoci? — Prostředek proti tomu všemu máme ve svých rukou. Sjednoňme se totiž u své praxi, a ustanovme se vsichni na tom, že pravidel církve svědomitě šetřiti budeme. Přijde-li pénitent, jenž *ve zlych příležitostech* hřešivá, a je-li příležitost, jak se říká *„in esse“*: nerozhřešujeme ho, pokud, možná-li mu, zlou příležitost neodstraní, řkouce mu: „jdi, a odstraň zlou příležitost, a přijda pak svátostného rozhřešení dojdeš.“ *) — Avšak, byť by i ne-

*) Nerozhřešujeme ho, leč bychom se z vlastní křivosti jeho nadíti mohli, že po zpovědi, jak mile s to bude, příležitost k hříchu odstraní, — nerozhřešujeme ho, leč by svaté absoluci nutně po-

byla ta příležitost „*in esse*“, pakli ale pozorujeme, že pénitent rady jiných zpovědníkův neuposlechl: odložme i v tomto případě rozhřešení, čekajíce, ažby odstraniv zlou příležitost znamení pravého se polepšení ukázal. Toť jediný, ale vydatný lék pro takové choré duše.“ *)

Co dále o též věci *Leonardus* ponavrhuje a v dotčenném návodu podrobněji vykládá: totéž vysvětluje, i *sv. Alfons* velmi jasně, říká: „*In occasione proxima certo versatur: 1. Ille, qui retinet in propria domo aliquam foeminam, cum qua saepe rem habuit. 2. Ille, qui in ludo frequenter prorumpit in blasphemias aut fraudes. 3. Ille, qui in aliqua caupona aut domo saepe se inebriaverit aut ceriderit in rixas, vel actus, verba, aut cogitationes obscenas.*“

„*Omnes isti absolvi nequeunt, nisi postquam occasionem abstulerint, aut saltem nisi auferre promittant, juxta distinctionem, quae fiet serius.*“ **)

třebeň byl, a snad i též ani po dlouhý čas k zprávě Boží přijíti nemohl. Sluší poznamenati, že v ten smysl ctilhodný *Leonardus* věc svou na jiném místě vykládá. —

*) *Unterweisungen für Beichtväter. S. 88 etc.*

**) *Addunt aliqui doctores, negandam quoque absolutionem illis, qui occasionem externam non remouent, si cum occasione conjungitur habitus vitiosus aut magna tentatio, etiamsi usque tunc in ea occasione non peccauerint; quia facile peccare possunt, si occasionem non amoverint. Hinc dicunt, quod si unquam aliqua formula tentaretur ab hero, et ipsa se noverit facilem ad labendum, ab eo discere teneatur, si commodo potest. -- Et hic caveant confessarii a permittendo sponsis domos sponsarum adire, et puellis earumque parentibus sponso in domos admittere. — Generaliter loquendo de adolescentibus et puellis, qui se invicem adamanant, non sunt isti indistincte de gravi culpa damnandi, sed ordinarie puto, ipsos difficultur esse extra occasionem, lethaliter peccandi. — Hinc *Cardinalis Pius de Mirandola* in sua dioecesi per edictam admonuit confessarios, ne tales adamanantes absolverent, si postquam ter ab aliis jam admoniti fuerint, ab hujusmodi amore sectando non abstinuissent, praesertim tempore*

„Plures doctores censent, prima aut secunda vice absolvi posse, qui est in occasione proxima, licet voluntaria, etiam antequam occasi auferatur; modo firmum habet propositum et promittat illam statim remove. Sed hic oportet distinguere cum *s. Carolo Boromaeo* occasiones, quae sunt „*in esse*“, et occasiones, quae sunt „*in fieri*“. Occasio, quae est „*in esse*“, est exempli gratia, cum aliquis concubinam domi retinet, vel cum aliqua famula consentit, quoties a domino tentatur, et similia. Occasio, quae est „*in fieri*“, est, ex. gr., cum quis in ludo prorumpit in blasphemias, aut versando in cauponis prolabitur in rixas et ebrietates, aut accedendo ad convivia incidit in verba et cogitationes turpes. His positis dicendum, quod in occasionibus, quae sunt „*in fieri*“, poenitenti, *firme* permittenti, se ab eis velle abstinere, *semel, bis et etiam ter absolutio* dari possit; quod si deinde occasionem non auferat, et eodem modo peccat, non potest absolvi, nisi prius occasionem removeat. — In occasionibus autem, quae sunt „*in esse*“, omnino *neganda est absolutio*, nisi occasio prius auferatur.“

„Plures autem casus excipiuntur, in quibus poenitens *absolvit potest, antequam* occasionem removerit. Excipiuntur nempe: 1. casus, in quo poenitens talia afferret *extraordinaria* signa doloris, ut prudenter judicari possit, non esse amplius in proximo periculo frangendi propositum de tollenda occasione; verumtamen semper ac absolutio commode differri possit, tunc illam differrem. 2. casus, in quo poenitens non possit redire (ad confessarium) vel nonnisi post multum tempus; — quia tunc in quadam necessitate morali est, recipiendi absolutionem. Sed hoc non est admittendum, si jam ab

nocturno, aut diu sed clam aut contra parentum praeceptum, aut cum altera persona prorumpit in verba obscena. — Praxis Conf. N. 65.

alio confessario alias admonitus fuerit de occasione removenda et non impleverit.“

„Si occasio est *necessaria*, — ex. gr. si non possit auferri sine scandalo aut gravi damno vitae, famae aut bonorum: eo casu poenitens *absolvi potest, quin occasionem auferat*; modo promittat exequi *media necessaria, ut occasio ex proxima evadat remota*, prout sunt, ex. gr. in occasione peccati turpis *fugere familiaritatem complicis* et etiam *aspectum* si fieri potest, *frequentare Sacramenta* et saepe *se commendare Deo*, renovando *quotidie* ante imaginem Crucifixi propositum, non amplius peccandi et quantum possibile est, *vitandi occasionem.*“*) —

Zbývá nyní toliko, bychom se i o oněch smutných, avšak bohužel neřidkých případech zmínili, kdež si časem téměř ani rady, ani pomoci nevíme, majíce totiž penitenty před sebou, jenžto se v *obvyklých neřestech* brodí, a po zpovědi jako před zpovědi *zlym návykům svým* podléhají. Slušno a rádn-li, těm a takovým svátostného rozhřešení uděliti?

Ti hodný *Leonardus* radí takto: Pakli takový hříšník posud od žádného zpovědníka *náležitěho poučení a vydatného napomenutí* vzhledem toho neduhu neobdržel, nyní pak přičiněním tvým jsa osvěcen a pravou lítostí proniknut, upřímně slibuje, že se o napravení svého života mužně zasadí, a všechněch příkazův a prostředkův šetřiti bude, jichžto mu i k zadosučinění i k vyléčení jeho choroby ukládáš: neodepři mu, zač tě prosil, — rozhřeš jej. — A pakli by po druhé přišel, a byt by i byl klesnul, ty však znamenáš, že se o napravení své chyby *poněkud aspoň* pokusil, — že, což mu uloženo bylo, z *částky aspoň* plnil, — že se počet jeho pokleskův *zmenšil*: neodepři mu, zač

*) S. Alphonsi de Liguori: *Praxis Confess.* cap. 4. — Cf. Homo apost. Tract. ultim. pot. 1.

tě prosí, — rozhřeš jej. — Ano dejme tomu, že by se i takový hříšník ne po *prvním*, ne po *druhém* tvém napomenutí ani málem nebyl nepolepšil: avšak nyní přijda po *třetí*, s *neobyčejnou skroušeností* na sebe žaluje, a *patrnou milostí Boží* veden a pohnut, tak si při zpovědi počíná, že o *nynější jeho dispositi*, a zejména o *pravém jeho úmyslu* pochybnosti nemáš: smiluj se nad ním, — uděl mu i po *třetí* svatého rozhřešení; ač jinak v tomto případě na škodu nebývá, penitenta přiměti, aby se po *několik dní* v dobrém úmyslu svém zkoušel, a kajícími skutky k přijetí svátostného rozhřešení a k stolu Páně připravoval. — Z toho všeho pak se snadno domyslíš, v jakých případech by nelze bylo, takových penitentů rozhřešiti.*)

Podobně jako *Leonardus* mluví o též věci druhý rádce náš *sv. Alfons*. „Distinguendi sunt, pravi, — *habituati* a *recidivi*. *Habituati* sunt, qui habitum contraxerunt in aliquo peccato, de quo [adhuc non sunt confessi. **]) Isti bene absolvi possunt prima vice, qua confitentur, dummodo dispositi sunt per verum dolorem et firmum propositum, adhibendi media efficaciac ad emendationem; — verum si habitus sit *valde radicans*: potest etiam Confessarius ei *differre absolutionem*, ut poenitens de suo vitio majorem concipiat horrorem. — *Recidivi* sunt, qui post confessionem eodem, vel quasi eodem modo sunt relapsi absque emendatione; — ad hoc absolvendos non sufficiunt *ordinaria* signa doloris et propositi, sed requiruntur *extraordinaria*.“ ***)

*) lib. cit. pag. 36—41.

**) To jest, nevyznali aspoň, že *jistým hříchům navyklí*, a tudy i ohledně toho neduhu nebyli jsou patřičně posavad poučeni a napomenuti.

***) Plura sunt, dokládá *sv. Alfons*, haec signa scilicet *extraordinaria*, et quidem:

1. Major dolor, manifestatus per *lacrymas* (modo sicut verae

Dicitur est, confessarium posse absolutionem impertiri recidivo, quando ille per signum extraordinarium dispositus apparet; sed non dicitur teneri, quia

compunctionis), aut per verba ex corde procedentia, quae aliquando certiora signa, quam lacrymae esse possunt.

2. *Minor numerus peccatorum* (intellige cum poenitens fuerit in eisdem occasionebus et tentationibus peccandi); aut si poenitens post ultimam confessionem perseveraverit in gratia per notabile tempus, puta per 20 aut 25 dies, ipse qui prius pluries in hebdomada prolabi solebat; aut vero si lapsus fuerit post magnam resistantiam; aut etiam si antequam ad confessionem accederet, die se abstinuerit a culpis mortalibus.

3. *Diligentia* adhibita pro emendatione; ut esset, si poenitens diligenter occasionem vitaverit, media praescripta a confessario executioni mandaverit, aut si adhibuerit jejunia, preces, elemosinas, etc. ad vitium extirpandum.

4. Si ipse petit a Confessario remedia, aut nova media ad emendationem; item si promittit implere media, quae tunc ei suggerit Confessarius; maxime si nunquam monitus fuerit ad illa adhibenda; sed his promissionibus censeo non omnino fidentium, si alia signa desint; cum poenitentes, ut absolutionem carpant, facile promittant, sed postea difficulter attendant.

5. *Spontanea confessio*, nempe si poenitens accedit non jam ad implendum praeceptum paschale, neque ex quodam usu pio confitendi in aliquibus temporibus, prout die *Natiuitatis* Domini, in *Festivitatibus* *Deiparae*, et similibus; neque accedit impulsus a parentibus, a domino, aut magistro; sed venit omnino sponte, et vere inspiratus a divino lumine, ad solum finem, ut divinam gratiam recipiat. Praesertim si ad se confitendum longum iter aggressus fuerit, abstinuerit a lucro notabili, grave substituerit incommodum, aut magnum conflictum internum vel externum superavit.

6. Si venit motus ab aliquo *extraordinario impulsu*, puta ob concionem auditam, aut mortem amici, obve metum alicujus imminentis flagelli, prout terraemotus, pestis etc.

7. Si poenitens confiteatur peccata antea per *verecundiam tacita*.

8. Si poenitens, antequam accedat, restituerit rem, vel famam ablatam.

9. Si propter monitionem Confessarii ostendit apprehendisse

potest etiam absolutionem ei differre, si hoc censeat expedire. — An autem *ordinarie expediat, hoc remedio uti?* Ego ita censeo: Si poenitens relapsus est ex fragilitate *intrinseca*, prout accidit in peccatis irae, odii, blasphemiarum, mollitiei aut delectationis morosae: dico cum sententia communissima Doctorum, quod *raro expediat, differre absolutionem recidivo, dummodo sit dispositus*, nam sperari debet magis gratiam Sacramenti, quam dilationem Absolutionis illi prodesse posse. — Aliter agendum cum eo, qui relapsus est ob *occasionem extrinsecam*, nam occasio peccandi vivaciorem excitat concupiscentiam, et complicitis praesentia vehementius sensus commovet, et ideo poenitens in occasione extrinseca magnam sibi vim inferre debet, non tantum ad superandam tentationem, sed etiam ad se removendum a familiaritate et praesentia complicitis. — Ceterum quisque se dirigere debet juxta lumen, quo donatur a Deo. Hoc autem certum est, quod in hac materia tam ii errant, qui plus justo sunt faciles, quam ii, qui sunt ad absolvendum nimis difficiles.*)

Avšak na tom dosti budiž, ježto se každý z nás z těchto pravidel a příkladů snadno domyslí, kterak si *dobrý zpovědník* v tom i onom případě počíná, aby mezi rozdaovací *věrný* nalezen, aby byl i *spravedlivým soudcem* svých penitentův. Dokládáme totiž, že ovšem v smutných těch případech, kdež, kajcníka bez rozhršení propustiti musí, s *obzvláštní* šetrností, láskou a útrpností a nim nákládá, aby se i tu ukázalo, že se jeho přičiněním *milosrdenství s pravdou* potkalo, že se *spravedlnost a pokoj* políbily; — že nepřišel zatratiti duši lidských, ovšem ale spasiti.**)

novam cognitionem et horrorem sui peccati, periculique suae damnationis.

*) Prax. Conf. ep. 5.

**) Řádn. 84. 11. — Luk. 9, 56.

A nyní tažme se jak napominá zbožný spisovatel zpovědního našeho zrcadla, — tažme se svědomí svého;

„An ut *Judex* meministi, te non hominis exercere judicium, sed domini et quodcunque judicaveris, in te redundare?“

„An ergo cum animi pace, mentis libertate et sine acceptione personarum illud Domini judicium exerces?“

„An severior, an laxior es? — An ita agis, ut *amor sit, sed non emolians; ut rigor sit, sed non exasperans; ut zelus sit, sed non saeviens; ut pietas sit, sed non plus, quam expediat parcens?*“ (S. Greg. M.)

„An diligenter consideras, quando et quibus conferenda vel *neganda* vel *differenda* sit absolutio?“

„An non temerarie et quasi ex tripode resolvis quaestiones et casus difficillimos? — Ubi incertus es, num quantum prudenter et sine minima fractione sigilli fieri potest, *aliorum sententiam* exquiris, vel *auctores* consulis?“

„An attendis, ut qui peccata *etiam mere venialia*, sed semper eadem confitentur, verum dolorem, ac propositum saltem de uno aliquo habeant?“

„Ubi cogeris imparatum remittere: an *ea benignitate* remedia praescribis, ut cordi poenitentis desiderium inhaereat, redeundi ad patrem? — Sive, ut *Leo XII.* scribit in Encycl. Jubil., — an *blandissime allicis ad redeundum, verbis humanissimis utens?* et an tibi persvasum est, *ex imparatis ad absolutionem paratos saepe fieri posse, si confessarius sciat studiose, mansvete et patienter cum iis agere?**)

Nakresliv obraz *dobrého* *spovědníka*, ač bych milerád zde onde několik tahů přidal, pro nedostatek času práci svou již končím. I táži se *Vás Důstojní,*

*) Exam. in us. Cleri.

zbošňní a zkušeni mužové! jenžto strávivše nejedinou dobu života svého v posvátné stolici soudné s mnohou radostí a však i s mnohou nepochybně žalostí jste se setkali, — táži se i *Vás ctíhodní bratři!* s nimižto zároveň Bůh milosrdný i mne k stavu kněžskému připustiti, neboli v tomž povolání milostivě seznámiti ráčil, — táži se pak i *mladších spolubratři v Kristu*, a mezi nimiž *Vás obzvláště, drazí bratři!* kterýmžto jsem v nynějším povolání svém *obraz dobrého zpovědníka* nejednou doličoval: o rcete, kdožkoli kněží jste, zdaliž s pomocí Boží v skutku nebudeme *praví spasitelové našeho lidu*, pakli si vroucími modlitbami ducha *Nerů a Františků, Karlů a Vincenciů, Leonardů a Alfonsů* na Bohu vyprosíme, pakli svatou jejich horlivostí nadání a rozžati, *po příkladu a návodu drahocenných těchto zpovědníkův v úradu svém pracovatí budeme?* — Rcete, zdaliž hlubokou pravdu do sebe nezavírá ono zbožné vzdechnutí *svatého Pia: „Dentur idonei Confessarii, et ecce omnium Christianorum plena reformatio!“* — O kolik ztracených duší může *dobrý zpovědník v tomto milostivém létě* naleznouti a spasiti! A zdaž toho na smrtelném loži oželi, že sedě ve stolici soudné, *laskavým otcem, pečlivým lékařem, spravedlivým soudcem* ubohých penitentův býval, že *přišel aby hledal, a spasil, coš bylo zahynulo?* —

Jedva sv. *František Regis* v Pánu zesnul: valem hrnuli se jeho penitenti — ne ani tak do fary, by milou tváří jeho ještě jednou spatřili, nýbrž hrnuli se — hrnuli se do kostela, *k jeho zpovědníci*, a klečíce tu na kolenou Bohu vřelé díky činili, že je v této posvátné stolici soudné *Regisovým přičiněním* k novému životu probudil. *)

I buďme *Regisové*, zpovědníci dobří; a když pak již odpočívati budem: mnohý snad z penitentův našich

*) Lebensgesch. des h. Johannes Franz Regis. S. 158.

přistupuje k hrobu našemu, a kleče za nás se pomodlí. A bude-li tážán, za koho tu slzy vylévá, za koho se modlí, kdo tu odpočívá, odpoví: „*Tutě odpočívá duchovní můj otec; — byltě to dobrý zpovědník!*“ —
Venit quaerere et saluum facere, quod perierat!

Spiritual Prucha.

Něco o illuminatismu.

Tajné společnosti i řády v osmnáctém století vzniklé počátek svůj v Angličanech vzaly, kdež z lůna církevního i politického rozbrojnictví se vyvinuly, a vyvinuvše s částí — božnickým (deistickým), z části pamystěrným čili zástěrným směřem od sebe se odchyľují.

Nabyli božnický směr již v ložích svobodných zednářů (Freimaurer) v osmnáctém století platnosti, tedy tato platnost ještě na vyšší stupeň v řádu illuminátů (světlozvěstců) vystoupila, kterýžto řád v jižním katolickém Německu, kdež tak nazvaná „osvěta“ dosavad na nižším stupni stála, nevšedním podnětem k rozmnožení tak řečeného náboženského i politického vyotročení čili svržení tak řečeného náboženského i politického jarma býti měl. Nemalý vplyv na založení řádu illuminátů měly idey, jenž z Angličan, z Francouz a ze Severoněmecka v Jihoněmecko se vetřely, jakož pak i také zvláštní okolnosti k založení, vzniku a k rozšíření illuminatismu přispěly, n. p. nenávisť všeho, cokoli od Jesuitů pocházelo, anebo cokoli jen jesuitského sloulo, mimo to ospalost církevních, zvláště vyšších sluh, spustlost života klášterního, a zneužívání v mnohém ohledu v církvi panující, konečně netečnost, jako druhdy za dob neblahé vybuchlé reformace, mnohých oudů řádu kněžského, a pak hanebné v některých královských

hradech hospodaření nevěstek královských a mrzkých těchto Herodiad řádění. *)

Myslénka, rád illuminatů jakožto tajný spolek založiti tanula původem dotčených okolností zakladateli na mysl, jakož pak i příkladem svobodných zednářů k tomu v mnohém ohledu povzbuzen byl, an svobodné zednářstvo tajemstvíplným působením svým k sobě vábilo, a tudy i illuminatism dle jeho příkladu v temnostech mnohem bezpečněji nežli veřejně pro sebe jednati a působiti mohl. Jinak se vidí, že zakladateli illuminatismu způsob katolického řeholnictví, a to zvlášť rád jesuitský od něho až k smrti nenáviděný na mysl tanul, ovšem jen v tom ohledu, kterak by se dle příkladu tohoto nenáviděného řádu spojenými silami a mocnou jednotou v daleko široko rozšířeném oboru působiti dalo. —

Adam Veishaupt, professor práv na universitě Ingolstadtské byl roku 1776 zakladatelem tohoto, jakž brzy uslyšíme, církvi, i státu, i veškeré lidské pospolitosti nebezpečného, tajného náboženskopolitického spolku. Veishaupt naplněn jedovatou hořkostí pekelného francouzského trojhlahvu, totiž: Voltaire-a, Dalemberta a Diderota, všech a všudy náboženství za podvod a za klam měl, a křesťanské víry, zvlášť pak katolické z celé své ohavné duše nenáviděl. Nenávist tedy všelikého náboženství vsudy a vesměs vzbuditi byl ouhlavní záměr řádu Veishauptova. Kdož pak nepoznává v této sadě zásadu nejnovnějších kommunistů! Aby pak se žádaného účelu došlo, mělo se vsi opatrnosti a obezřetnosti užívati, totiž jméno náboženství a křesťanství se mělo podržeti, a na místo jádra křesťanství jenom rozum lidský postaviti, a co nejvyšší sudí na trůn posaditi. Ouměr politický řádu Veishauptova z jeho mravoučení poznati lze, jenž zní: „Mravo-učení jest umění,

*) Viz: Přehled dějů francouzské revoluce od Prokopa z Háje.

dle kteréhož člověk dospěl a tak daleko to pokrokem přivedl, že žádného pána nad sebou nepotřebuje;“ t. j. nepotřebuje žádného krále, císaře, slovem žádného vládaře nepotřebuje. Dle těchto sad nepotřebuje člověk v náboženském ohledu ničeho, a proto také žádného boha, protože dle svého rozumu sám sobě bohem jest, a v mravním ohledu nepotřebuje žádného pána nad sebou, protože opět dle svého rozumu sám svým pánem, zákonodárcem, vůdcem a králem jest. Tento ďábelský, protože, na přepychu založený úměr splyval v jeden hlavní účel, aby totiž všem světským i duchovním mocnárům vládařství odjato a na řád illuminátů vznešeno bylo, aby všechna všudy mocnost i odvislost mezi lidmi zrušena byla, a aby národové v původní prvopočáteční stav (!) zase přivedeni byli, aby v něm jako druhy židovšti patriarchové, každý hospodář, (otec rodiny), každý občan, měšťan, i rolník knězem (!), i samostatným pánem (králem!) své rodiny, rozum pak aby jediným a nejvyšším zákonodárcem lidstva byl. Hlas to v politických klubbech novějších komunistů sem tam proskakující a v pusté demokracii se ozývající!

Aby pak se illuminatismem tohoto účelu došlo, měly přede vším všechny všudy vtipné anebo jak se říká otevřené hlavy přivábeny, podtaji, všickni duchovní i světští mocnářové i knížata podmaněni, a pak všickni spoluúrodové řádu tajnou a neobmezeně panující rádovou hierarchií spravováni býti; při čemž illuminatism všechny násilné revoluce a jednotlivé změny své ústavy navrhoval, protože by prý tím pokaždé jenom zase noví týráni se objevovali: nébrž dle soustavy rádové musela: *víra, smýšlení, veřejné učení národů změněno býti; to prý vede k cíli.*

Dle těchto zásad bylo na spoluoudech řádu úplně bezvymínečné sebe odevzdání spolku, úplné propůjčení všech sil, vloh, schopností bez dbý na svobodu, čest,

dobrou pověst, vlastnictví, život, církev a vlast, jakož i nejnepřístupnější mlčení s nejpřísnější a slepou poslušností k představeným řádu požadováno; od jejich moci v jistých případech také právo nad životem i nad smrtí rozhodnouti, a jestliže by toho blaho řádu požadovalo, také ke všelikým nespravedlivým činům a skutkům zavazovati, záviselo.

Není tedy divu, že mezi jiným i to spoluoudům řádu kázáno bylo, aby se upřímně zpovědi podrobili, v kteréž by se ze všech svých předsudků, bludů (?), vad, křehkostí, nákloností, ze všech skutků i z všelikého zanedbání řádových povinností vyznávali, jakož pak aby také cizí tajemství i domácí a jiné okolnosti vyzrazovali; „nebo tím,“ pravil Veishaupt, „poznán, kdo by nakloněn byl jisté zvláštní poroučení o církvi a o státu přijímati, víru a náboženství dle okoličností a dle běhu časů změňovati.“ Zásady to, které sám satan v temnostech věčných vymyslel a nastraženým svým zločinným přívržencům na zemi světa hlásati rozkázal.

Veishaupt tedy dle těchto zásad všechno vsudý věděti chtěl, aby všeho nadužívati mohl. Mimo to se našly u představených řádu pravidla a navedení, kterak by spoluoudové pokrytstvím, licoměrností a převrátilivostí vesměs prospívati mohli, a pak aby listi obvykali, dle kteréžto by listiny v spisovných opisovali, rukopisy sobě zjednali, pečeti otiskovali, psaní odpečetovali, stroje k rozhlašování a rozmnožování láživých pověstí dělali, a ženské pohlaví k vilnosti, k mrzkosti a k sodomským neprayostem sváděli, aby se přivábené vilné ženštiny v nezřízených a oplzých těla rozkoších kochaly, a aby potom životní zárodek čili plod v hovadské mrzkosti počatý vypuzovaly (1). — Veliký ouměr ten posvěcoval každý i ten nejhanebnější a nejohavnější prostředek!

Představení řádu sebe ke všemu za oprávněné

měli. Jejich zpráva sestávala z nepřetrženého soustavného klamu, podvodu a mámení podaných a podřízených, jejichžto lehkověrnosti se napotom tajně vysmáli. Aby pak hanebné podvodnictví ukryli, poddaným namluviti se snažili, že představení řádu brzy tak brzy jinak mluví, aby podřízené skoumali!

Každý sobě snadno pomyslí, jakými prostředky svůdnictví, lsti, klamu a podvodu toto na novou víru obracování se dalo. Časné výhody, zisky, užítky, ochranu velmožů, obranu dvorů královských, spojení s nejvýtečnějšími, nejslechetnějšími, nejvznešenějšími a nejvyvícenějšími hlavami, skryté i tajné umění a pravdy, původní křesťanství (?), zdokonalení člověka — všechno toto i jiné měl rád tomu, kdo do něho vstoupil v přeplněné míře poskytovat.

Nejhlavnější povinnost oudů byla řádu nové spolouhy získati a přiváděti, a tito měli z rozličných tříd a stavů lidských, dle okolností také z řemeselníků vybírání a přijímání býti; jenom řeholníci, zvlášť pak z řádu bývalých Jesuitů přijímání se neměli; nebo dle zásad illuminatismu se všemožně o to pečovatí mělo, aby všichni vsudy kláštery zrušeny a vyzdvíženy byly, a aby se jejich příjmů a užitků k vychovavcím úměrům použilo. — Hlas to i za dnů našich zvlášť u prostřed kommunistických demokratů proskakující.

Aby jmění, příjmy a nábytky klášterní a kostelní kommunistickým ovšem ne příliš křesťanským mládeže vychováváním promarněny a prohýřeny byly, žádný rozumný a spravedlivý člověk žádati si nebude. — Co z toho má chudina (proletariát), a co aristokracie, že n. p. u nás časové josefinští klášterní s z části i kostelní jmění pohltili? Co? Jen „osvětu“! A vedle osvěty? Hojnost ústavů pro chudé, přibývající chudiny, více porodnic a více — káznic! —

Také velmožové mohli do řádu illuminátů přijímání

býti; než těmto nenáviděným aristokratům se řeči i spisy dokazovati musilo, že toliko umluvní, t. j. jenom na čas trpené pokolení jsou. A j hlas dnů našich! Nechcemeť se ovšem ani do vychvalování ani do hanění aristokracie pouštěti; známe její dobrou i zlou stranu; než kdo v časech novodobných v trojici, kterou zvlášť *pustá* demokracie vyznává, totiž *v svobodu, v rovnost a v bratrstvo* více než v božskou trojici, v Otce, Syna a Ducha svatého nevěří, kdo o této demokratické trojici nehlásá, jest šílenec a ultramontan, a dělají se na něho — epistoly. — A komu u nás dle smýšlení jistých o blaho našeho národu až příliš pečlivých (?) hlav Hus a Žižka není víc než všickni svatí, a kdo husitským mlatem nehrozí, ten není vlastenec, nenáleží k illuminátům vlasti — pryč na kolo s ním, vždyť jest konservativní reakcionář a odrodilec!

Jinak se illumináti všemožně snažili, aby v úřadech i v radách knížecích na stolicích horliví jejich spoluoudové seděli, aby se veškerých veřejných úradů zmocnili a aby těmto svým spoluoudům k výnosným, mnohopůsobným službám dopomáhali, aby jim školy a vychovávání mládeže zcela připadlo, a aby kazatelské úřady, fary, představené semeníšť i veškeré kanovnické kapitoly osazovali, slovem „všechna i vše snažení k tomu směřovalo, aby církev duchovníky, velmože radními, prince pěstouny, university professory, ano také říšské tvrže a pevnosti veliteli opatřili.“ — Také po paních a po dívkách se ohlíželi, a na ně zvláštní zřetel brali, spoluoudy poučující, aby se pro jich znamenitý vplyv na mnohé jisté záležitosti jejich marnivosti i zvědavosti pochlebovalo a milkování, i rozkoši strídavě vyhovělo, a tak se v spisech řáda illuminátů také návrhy k založení a k zřízení illuminátek nalezaly. Tím se dle mínění společníka Veishauptova jmenem Zvaekh-a peněz, tajných zpráv i ochrany nabývati a povahám

i žádostem rozkošečtivých paní i panen zadost učiniti mohli.

Toto převracování a zbornictví na tak řečené vzdělanější třídy lidstva v Němcích nemálo působilo, a tudíž mnoho přívrženců illuminátům přivábilo a přivedlo, z nichžto ovšem jedna strana o posledním a svrchovaném tajemství zlovolnosti, sesnovaných lží a hanebností ohavných rádu představených toho nejmenšího netušila.

A tak nabýval rád illuminátů, kterýžto Veishaupt s třemi studenty Massenhauser-em, Zvackh-em a Merzem založil a začal, víc a více přívrženců a spoluoudů v Němcích, zvlášť pak v Jihoněmecku a jmenovitě v Bavořích, rozlévajíce se veškerým Německem až do Nizozemska, Danska, Švédska ano až do Španěl. Ze Severoněmecka mu pověstný hannovránský šlechtic von Knigge 500 zasvěcenců přivedl, a o to se pokusil, rád illuminátů do forem svobodného zednářstva vliíti a svobodné zednářství podřízenými nástrojem illuminatismu učiniti. Řád illuminátů se tak zmohl, že na tisíce lidí všelikého druhu čítal, ano také stav říšských protestantských velmožů jedním protestantským knížetem v tomto rádu zastupován byl, a tento urozený pán co spoluoud odesílal se vši pokorou zprávy stranu svých nejvroucenějších myšlének a stranu schvalování tohoto na lži a podvodem založeného rádu! Patrný to důkaz, že ani stav ani učenost před bludem nechrání. — A mohl Veishaupt v přepychu svého vítězství jednomu ze svých přátel směle psáti: Vida, co všeho se z lidí udělati dá!

Ze všeho, cokoli dosud o illuminatismu povědíno bylo, vysvítá, že to nejhorší propaganda byla učení církvi, státu, i všemu pořádku nejnebezpečnější, mocný podnět k rozšiřování jedem bohaprázdnosti a zločinství překypujících, a k potlačení zbožnosti a enosti vydávaných spisů a kněh, hrozný stroj k podkopání všech životných lidské pospolitosti zásad, aby v krátkém čase

všechno všudy, a kdy by možná bylo i celý svět v opak drtem obrácen byl.

Než na základu pekelného trojhlavu, na lži, podvodu a despotismu — na žádosti očí, žádosti těla a pejše života — založené klubbo-panství ani dlouho trvati, ani dlouho skryté byti nemohlo. Ohavní představení, jenž ani v Boha, ani v nesmrtelnost duše, ani v pravdu, v mravopůčestnost ani v právo nevěřili, ačkoli nezasvěceným blahojímavě o všem tom mluvili, z nichžto jeden (Veishaupt) svou svatku (ženu svého bratra) obtěžkal, a pak vypuzení plodu obmýšlel, druhý kapesní hodinky ukradl a třetí pokladnici řádu oloupil, kteřížto vesměs všickni soběctvím překypovali, žádosti despotického panování hořeli a sebe obapalně přelhávali a jedni proti druhým s urputností se zasazovali, co mezi tím na svých podrízených samou upřímaost, podrízenost a obětivost požadovali — takoví přednostové nebyli s to, aby jednotu v řádu ani spoluoudy v poslušnosti, ani věrnost a šlechetnomyslnost udrželi a zachovali, a to tím méně, protože také mnoho jiných spoluoudů co rota pekelníků z náhoženství, z mravnosti a ze vsí počestnosti i poctivosti jedovatý ďábelský pesměch sobě dělalo. — Tuf někteří oudové poznenáhla oči otvíratí začali. Tak ku konci roku 1783 jistý Josef Utzschneider z řádu illuminátů vystoupil, když rád na něm žádal, aby listy, jež pruský král Bedřich a hrabě Herzberg Marii Anně, bavorské vévodkyni odeslali, vydal; v témž čase vystoupili také jiní oudové z řádu, totiž dva katoličtí kněží Cossandey a Renner. K tomu všemu vypukli roku 1784 mezi Veishauptem jinak „Spartaeus“ řečeným a mezi Knigge-em, jenž jinak Pylades sloul, rozepře, a ty byly příčinou, že Knigge-Pylades s pochvalným listem za služby řádu prokázané propuštěn byl, při kteréžto příležitosti se illumináti tištěnými spisy vespolek hádající neopatr-

ností se vyzradili, tak že bavorská vláda pozorná učiněná dne 22. ledna 1784 rozkaz vydala, dle kteréhož se všechny tajné společnosti zapovídaly. Utzschneidrem a jinými z řádu vystoupivšími oudy poučená i neposlušnosti a odporem illuminátů proti vydanému zákazu povzbuzená rozkázala tatáž vláda dne 2. března 1785 s pohrůzkami, aby oba řády: svobodných zednářů i illuminátů vyzdviženy a na vždycky zrušeny byly. A když brzy potom u illumináta Lanze, katolického kněze, jehož na cestě do Slezka v záležitostech řádu putujícího hrom zabil, pravidla řádu sepsaná se našly, započalo se přísné vyšetřování.

Než Spartacus Veishaupt již roku 1783 z Bavor prehl, když již před tím professury zbaven byl, a pak roku 1830 kdesi v Gothě, kdež mnoho lidí k ospravedlnění illuminatizmu byl sepsal, bídně zahynul. Mimo Veishaupta prechlo také mnohých illuminátů. Mezi tím bez ustání trvalo vyšetřování těchto piklokujců, čímž zvlášť když potom původní a prvotní spisy u barona Bessa a Zvackha nalezeny byly, veškeré tajemství nepravosti i vši ohavnosti odhaleno bylo.

Potom rozkázala vláda bavorská všechny nalezené spisy illuminátů vytisknouti a vytištěné v spisovně uložit, aby každý, komukoli libo o řádění illuminátů z rukopisů jejich nejznamenitějších hlav se přesvědčil. Tím byl řád sám sebou soužen, a nikdo, komukoli zachování křesťanství i státu na srdci leželo, o ouhlavním ouměru této tajné společnosti nepochyboval, v kteréž všechno vsudy sestředěno bylo, cokoli kdy pekelný trojhlah: Voitaire, Dalembert a Diderot původem a návodem vraha od počátku k vyvrácení a rozmetání trúnů a k zboření oltářů vychrlili. —

÷

Drobnůstky z úřadu a života pastýřského.

Může-li a má-li se duchovní na úmysl ptáti, když se mu na dobrý úmysl na mši svatou dává? Nejednou se přihází, že bývá pastýř duchovní o to požádán, by na dobrý úmysl mši svatou sloužil. To zvláště na poutních místech udává se, kde katolický křesťan ve všelikých potřebách k Bohu rád se utíká, a nevšední důvěrou k novozákonné oběti útočiště bere. Poněvadž ale každému knězi, dostává-li častější stipendia na ruku, jest dlužno, do zvláštní knížky intencí i peněžitou částku zaznamenati, rád jest zajisté tomu, když darce stipendia svůj úmysl stručně vysloví. A taková krátká a proto vítaná intencí jest *na dobrý úmysl*. By úmysl ten věděl kněz mši svatou obětující, není sice potřebí, pokud předpokládati může, že jest skutečně dobrý, je-li totiž přesvědčen, že darce stipendia k takové vzdělanosti u věcech sv. náboženství dospěl, že s to jest, aby dobrý úmysl od nedobrého náležitě rozeznal a věci vezdější duchovním a nadpřirozeným slušně podřadil. Neboť nehyl-liby úmysl dobrý a snad i dokonce zlý, nejen že by ta svatá obět k ničemu neprospěla, ale i na nejvýš zlehčilo by se toto svatosvaté tajemství, a ten takový darce stipendia by na záhubu své duše ve tmách tápal, a snad v svém bludu zahynul; platilo by o něm slovo Isaiáše, rkokoucího: „Běda, kteříž říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmy za světlo a světlo za tmy.“ (Isai. 5, 20.)

A protož *nezná-li* duchovní toho, kdo na dobrý úmysl na mši svatou dává, jak to na poutních místech bývá, netoliko může se na ten úmysl pozeptati, ale jest i také k tomu ve svědomí zavázán, byť i takový darce dle zevnějška do třídy vzdělanější zdál se náležeti.

Neboť nebývá vždy u víře vzdělaným, kdož na oko vzdělaným býti se vidí, neb dle stavu svého vzdělaným býti by mohl. Ano zkušenost učí, že ne jeden dosti sprostý a neopatrný venkovan o Boha a sv. náboženství více ví, než leckterý úředník neb měšťák. A koho není tajno, jakým způsobem větší částku naší honorace své dítky odchovává, ani za mák nebude se tomu diviti. Platíť podnes u věcech sv. náboženství slovo Ježíše Krista, řkoucího: „Chválím tě Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrymi a opatrnými a zjevil jsi je maličkým.“ (Mat. 11, 25; Luk. 10, 21.) Toho jen šetriti třeba, by duchovní neznámého dárce, jenž dle zevnějška vzdělaným býti by mohl, opatrně a moudře na jeho dobrý úmysl pozeptal se, aby snad proti slušnosti nepochybil, aniž dotěrným a zvědavým býti se zdál. Ostýchal-li by se pak neznámý objeviti úmysl svůj, dodá se mu chuti laskavým a přívětivým slovem, pakli by však úmysl pověditi zhola odepřel, rovněž i kněz svědomitý stipendium, byť i dosti výnosné bylo, přijmouti dokonce odepři. Nebo jisto jest, že není a nemůže dobré býti, co se kdo pověditi ostýchá neb stydí, čímž se i dobrému příteli svěriti váhá. Není-liž to známkou odsuzujícího svědomí? — Shledá-li pak duchovní, že objevený úmysl není úplně vůli Boží přiměřen, aneb že bahnem tohoto světa příliš páchne, přičiní se očistiti jej od všelikého méně chvalného přívěsku, a poučí neznámého dárce, že na křesťana náleží, by především o věci duchovní Boha prosil dle slov Ježíše Krista, řkoucího: „Hleďte nejprv království Božího a jeho spravedlnosti, a toto vše bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.) A proto také ani za mák nehojím se námitky, že na místech poutních tolik času duchovnímu nezbyvá, by po úmyslu bádati mohl, a proto že *bona fide* předpokládá, že úmysl jest ten dobrý; aneb že není povinen na úmysl se

ptáti, proto že o těch věcech lid vyučovati na vlastní jejich duchovní pastýře náleží. Neboť dobře znám horlivost a svědomitost velebného duchovenstva na poutních místech na vinnici Páně pracujícího.

Je-li však dárce stipendia na „dobrý úmysl“ farní osadaik, a proto duchovnímu pastýři *dobře znám*, není sice potřebí, by se ho na jeho úmysl tázal, je-li ostatek o jeho nelícené pobožnosti a náboženské vzdělanosti dokonale přesvědčen, postačí toliko, když mimochodem podotkne, že se do jeho vzdělaného rozumu a nábožného srdce všecek důvěruje, že zajisté úmysl jeho ve všem všudy dobrý jest a chvalný. Neboť lze jest se nadíti, že by ani okamžik neváhal svému duchovnímu pastýři se svěřiti, kdyby o čistotě úmyslu ta nejmenší pochybnost v něm se urodila. Nic však méně na osadách venkovských nikdy na škodu nebývá, když se pastýř duchovní pokaždé dobrým způsobem na ten dobrý úmysl pozeptá. Neboť jak snadno může i nej-pobožnější a u víře nejvzdělanější venkovan v sprostnosti srdce svého v té tak subtilné věci v omyl zaběhnouti, buď v cíli neb prostředku, buď v způsobu neb pohnutkách pochybiti a jedno s druhým pomíchat? *) — A byť i v ničemž nechyboval, bývá přece ve svém dobrém úmyslu posilněn, u víře potvrzen a v srdci nad míru potěšen, když s ním pastýř duchovní u té příležitosti rozmluvu zapřádá a se všelikými méně chvalnými úmysly ho seznamuje. Mimo to dobře také při takových rozmluvách bývá, že pak ten a takový osadník jak v domácnosti tak i v sousedstvu vypravuje, co

*) Redaktora tohoto Časopisu žádal jednou před lety, an ještě kaplanem byl, jeden dosti hodný ouředaik, by nazejtří na jeho úmysl mši svatou sloužil. Nemaje žádného podezření učinil jsem to, ač mi žádného stipendium obětováno nebylo. Téhož dne večer mi pravil: Jak to asi dnes ve Vídni vypadlo, kdo asi vyhrál panství N.? To vačte dostat stipendium, byl-li jsem šťasten a t. d.

byl od svého pastýře zvěděl. Tím mimovolně stává se učitelem svých bratří v té tak důležité stránce. A kdo ví, jak mocně na venkovana poučné slovo sobě rovného působí, jak rád svého souseda poslouchá, jak snadno slovům jeho porozumívá, jak dobře do paměti vštěpuje, co se byl kdo z mládež z úst otcových neb matčiných dověděl; kdo ví, jak nesnadno jest na kázání neb na křesťanském cvičení při každé náboženské pravdě o všech podrobnostech a výsledcích se zmíniti, a všechny možné neb již se přihodilé případy na příklady uváděti; kdo ví, jak u veřejném vyučování ten onen posluchač pro nepozornost neb myslí roztrázenost ledaco přeslychá, aneb pro hojnost přednesené látky také zapomíná; kdo ví, jak při veřejném vyučování nesnadnou jest duchovnímu úlohou, vždy tak srozumitelně se vyjádřiti, by každý všelikého různého věku a stavu posluchač slova jeho jak náležitě mysli pojal; kdo ví, jak tu dosti často potřeba káže, nejednu věc jen tak jako povrchně a běžně nastíniti a o mnohém raději pomlčeti, nechce-li toho onoho buď věkem neb duchem maličkého pohoršiti: dáť mi zajisté za pravdu, že soukromné a příležitostné vyučování o tom dobrém úmyslu, na kterýž má a může se máe svatá sloužití, před veřejným vyučováním přednost zaslukuje, na úrodnější roli padá, snáze se ujímá a většího užítka přináší. A pak kdyby duchovní častěji o tom veřejně jednal, že z dobrého a pravého úmyslu má se na mái svatou dávatí a zevrubně ukazoval; který úmysl pravý a který nepravý jest, nemohl-liby snadno v podezření zistnosti zaběhnouti? —

Bych ale také skutkem ukázal, jak toho na venku nutná potřeba jest, by se duchovní pastýř na úmysl pozeptati neopomijel, kolikrát se mu koli stipendium na dobrý úmysl podává, z vlastní zkušenosti několik příkladů zde položím.

a) Přišlat ke mně asi před rokem avobodná ženština, kterouž jsem velmi dobře znal, asi 26 let stará, snažně žádajíc, bych na zejtrek na dobrý úmysl mši svatou sloužil. Bylať mi tato její žádost ku podivu, ne proto že se pořidku udává, by osoby jejího stáří na mše svaté dávaly, ale že jsem ji co chudou a potřebnou znal a dobře věděl, že na mše svaté dávati v obyčeji nemá. Odkud jí tedy tak nenadále tato spasitelná myšlénka byla v mysl vauknuta? pomyslím sobě; snad vyhledává pokoj pobouřenému svědomí? neb byla rok před tím nemanželské dítě porodila. Byvši vlídaě na ten svůj dobrý úmysl tázána, zapýřila se jako krev, byloť patrně viděti, že jsem ji do nenilého rozpaku přivedl. Protož jeatě vlídněji jí přimlouvám; o věci poučuji a k upřimnému svěření-se vybízím. Než nie na plat, nechtěla se svým dobrým úmyslem na světlo. Až když viděla, že stipendium přijmouti nechci a jí s pánebohem dávám, s pláčem jala se mlaviti: „Zejtra budou toho mého nápadníka na vojnu odvádět, co s nim děcko mám, tak jsem si umínila, že dám na mši svatou, by mi ho na vojnu neodvedli.“ Poučiv ji, že to není úmysl dobrý, že stav vojenský jest povinností každého občana k vojsku způsobilého, a že Bůh, je-li nápadník její k vojenskému stavu schopen, nízádných názraků konati nebude, byť i 10 mši svatých sloužiti dala, a proto že na takový úmysl mši svatou čísti nemohu a nesmím, an to proti vůli Boží běží; žádala mne, bych jí poradil, na jaký asi úmysl by se ta mše svatá konati mohla, by se to s zákonem Božím srovnávalo. Na ten úmysl řku jí, by vám i tomu vašemu dal Bůh dar Ducha svatého, byste ze svého provinění pravé pokání činili, před opětným pádem se chránili, k čemuž ale přede všim vašeho spolupůsobení a bedlivého se varování všech blízkých příležitostí neuchylně potřebí, a potom by Bůh jak se mu libiti bude s nápad-

nikem vašim naložil, a jestliže ho odvedou, by mu Báh v nebezpečnosti přispěl a od všelikého úrasu ho zachránil. Bylať spokojena a poděkovavši odešla. Žel ale nápadník její za vojáka se nehodí, bylo na jeho křivolakých nohách patrně viděti. Na to pak ji pozorou učiniti a s nepořízenou odbyti, nevidělo se mi ani rádně ani místno býti, jednak proto že by se nebylo mohlo použití nahodilé příležitosti osobu tu ku pokání vybídnouti a Ducha svatého při oběti mešní za její osvícení vzývati, a pak proto, že právě tou dobou všeobecná mezi lidem běžela pověst, že všecko šmahem i méně schopné mužstvo, kteráž posud třicátý rok věku svého nepřechala, k vojsku bráti budou.

b) Jindy zase byv požádán od jedné ženy, bych na dobrý úmysl mái svatou sloužil, dostal jsem na otázku, v čemže asi ten dobrý úmysl záleží, za odpověď toto: „Milý drahý volebný panánku, vždyť víte, že Báh můj stav manželský čtenu rodinou ohmýšleti nepřestává; chci tedy Boha prositi, by mi již další plodnosti nepopřával.“ — „Milá matko,“ řku já, „tento váš úmysl není dobrý a chvalitebný, neboť žádáte o věc, kteráž přímo proti cíli stavu manželského čelí a přemoudrým soudům prozřetelnosti Boží se protiví. Když jste byla do stavu manželského vstupovala, ten závazek jate učinila, že chcete, jak tomu dobře říkáte, kúry angelské rozmnožovati, dítky totiž roditi a pro království nebeské odchovávat, a to sice ne jedno nebo dvě, ale kolik vám jich koli Báh přisoudí; slíbila jste zároveň před oltářem Páně, že dobré i zlé toho stavu až do své smrti snášeti budete. A protož mějte tuto a třebať ještě hojnější plodnost za jedno z těch břemen, kteráž až do své smrti snášeti byla jste se podvolila, zlým pak jí nenazývejte, ale za veliké dobré považujte, an vám tak Báh vhodně příležitosti poskytuje, byste sežeh jak o církev Boží tak i společnost lidskou čtých

zásluh nashromáždila. A protože budete vůli Boží a moudrému jeho řízení všechna oddána, neboť maceen jest Pán, jenž vašemu manželství požehává, i vašemu statku požehnati aneb jiným způsobem o vaší rodinu se postarati; chraňte se toliko proti Bohu reptati aneb dokonce sama jakýmkoli způsobem další své plodnosti překážeti, neboť tím byste se těžce proti Bohu prohřešila a byly by tyto poslední věci horší než první, než tento váš dnešní nevinný omyl, kterýmž ku mši svaté berete útočiště. Kdyby manželka bezdětkyně o plodnost Boha prosila a na ten úmysl mši svatou sloužití dala, toť by byl ovšem úmysl dobrý a chvalitebný, proto že se s cílem stavu manželského předobře srovnává. Bude-li vám ale vhod, chci za vás mši svatou obětovati, by s vámi Bůh dle své svaté vůle naložil, vám síly a trpělivosti popřál, obtíže stavu vašeho stále snášeti a dítky své šťastně odchovati.“ Bylať s tímto návrhem úplně srozuměna a danému poučení velmi povděčna. —

c) Jiný dárce stipendia „na dobrý úmysl,“ jsa o svůj úmysl tázan odpověděl, že prosí o mši svatou *na odpuštění svých hříchů*. Tento úmysl není sice sám o sobě zlý, nébrž velmi chvalitebný, může však příliš snadno chybným býti, kdyby omyl podběhl v peněti, kteréž si kdo o mši svaté utvořil, aneb kdyby tuto drahocennou oběť z chybného hlediště posuzoval. Má-li kdo mši svatou za prostředek, kterýmž lze jest přímo odpuštění hříchů dojíti bez hodného přijímání svátosti pokání, tuť arci byla by chybná a bludná takováto intencí jeho. Považuje-li se však máe svatá za prostředek, kterýmž lze jest opravdu kajícím po vykonaných všech částkách k svátosti pokání předepsaných zásluhy smrti Kristovy přiosobiti a jimi se ubezpečiti, zajisté dobrou a spasitelnou věc koná, kdo na takový úmysl mši svatou sloužití dává. A proto v každé takové pří-

padnosti říci třeba, že tehdež toliko má dobrý úmysl, kdo na odpuštění svých hříchů má svatou sloužiti dává, když byl prvé svých hříchů srdečně ozelel, z nich se úplně a zcela vyznal, za ně dosti učinil a jich se na čas budoucí všemožně varovati snaží, slovem když byl prvé svátost pokání hodně přijal; kdyby se pak toho nestalo, tuž že docela nemožno jest, by mše svatá odpuštění hříchů vymohla, takový úmysl že by křesťana nehoden byl; kdoby se pak dokonce domníval, že mešní oběti lze jest i bez pravého pokání se sebe setřítí vinných zpáchaných krádeží, neb podvodu a klamu, neb utiskání bližního a jakýchkoli jiných nespravedlností, ten a takový že by měl úmysl nešlechtný, a šimonictví a svatozrady že by se dopustil. Když jsem byl dárci stipendia věc takto vysvětlil, doležil jsem, že se v něj důvěrují, že dávaje na odpuštění svých hříchů na máši svatou, z pravého a šlechtného úmyslu to činí a stipendium jsem přijal. Bádati pak v takové případnosti, má-li dárci stipendia úmysl pravý, není ani místno ani rádné; dosti na tom, když o tom předmětu poučen byl. Tak se mu příležitost podala svůj úmysl napravití, nebyl-li dosti ryzi a šlechtný, ba ta drahocenná oběť může i k tomu přispěti, že milostí Ducha svatého pohnut k činění pravého pokání nakloní se.

d) Jednou zase dostav na dobrý úmysl stipendium a otázav se na způsob nábožné intencí, za odpověď jsem dostal: „Můj drahý velebníčku, já mám četných nepřátel, ježto mi úklady strojí a škoditi usilují, chci tedy máši svatou Boha prositi, by mé nepřátely zkrotil a mne jich zbavil.“ Dárci tohoto stipendia byl ostatně muž správný, než poněkud pověřivý, jak to na venku při nejednom bývá, jenžto sice v obci nepřátely měl, jako je obyčejně každý méně více mívá, než všecku škodu, kterouž byl kdykolivěk utrpěl, jim přičítal, ano i domýšlel se, že neštěstí, co ho nedávno pádem do-

bytka bylo potkalo, jejich moci kouzelnou bylo jest způsobeno. A proti tomu mši svatou za nejvydatnější prostředek uznával.

Drahý příteli, odpověděl jsem mu, nejprvé na tom všechno záleží, v jakém asi smyslu chcete Boha prositi, aby vás nepřítel zbavil a je zkontroloval. Myslíte-li, aby Bůh vaše nepřátely zahladil a zkontroloval, jako to žádali učedníci Páně, když je obyvatelé Samaritanští do svého města přijmouti nechtěli (Luk. 9, 52—56), nevíte zajisté čího jste ducha, tak zlý duch mativosti lomcuje myslí vaši; na takový úmysl nebudu a nesmím mši svatou sloužiti, neb jest zlý a nešlechtný, odporuje příkladu Toho, kterýž se při mši svaté obětuje, jak sám dobře víte, i za své nepřátely. — Myslíte-li ale mši svatou Boha prositi, by hněv vašich nepřátel oblohl, lepší myšlenky jim vnukl a ku smíření naklonil, tak aby z nepřátel vám přáteli byli, ó! na takový úmysl mši svatou s radostí obětovati budu, neb jest křesťanský, jest šlechtný a dobrý. — Při tom vám také musím připomenouti, byste nehněd vše, co vás smutného potkává, svým nepřítelům přičítal. Neboť Bůh sám z velemoudrých příčin všelikerou pohromou navštívuje přibýtky lidské, a pak není všechno neštěstím, co člověka nepřijemného na světě potkává. Tim více byste však bloudil, kdybyste myslil, že vám nepřátelé vaši snad pomocí zlého ducha nějakou škodu způsobili aneb způsobiti mohou. Toť bylo by hrubým prohřeškem proti prvnímu přikázání desatera Božího, tak byste zřejmě ověděl, že zlému duchu větší moci přisuzujete než samému Bohu, ku kterémuž přece oběti mešní berete útočíte, tak by na vlas k vám směřovalo slovo Apoštola Páně sv. Pavla, říkajícího: „Nemůžete kalicha Páně píti, i kalicha ďáblů: nemůžete stolu Páně účastni býti, i stolu ďáblů. Zdáli k hněvu popouzíte Pána?“ (Kor. 10, 20—22). Přiznal se člověk ten,

že srdce jeho nebylo všeho zášti a vší mstivosti právdno, když na mši svatou dáti umínil, že ale nyní z pravého úmyslu o mši svatou prosí, a že se chce na čas budoucí vší podezřivosti a pověřivosti bedlivě vystříhati.

Z tohoto uvedeného tuším dosti průvodno jest, jak dobrou a spasitelnou věc pastýř duchovní koná, když se na úmysl pozeptati neopomijí, kolikrátkoli o mši svatou na dobrý úmysl bývá požádán. Ku závěrku budiz ještě jako mimochodem připomenuto, že dává-li kdo v čas dobytčích nemocí na mši svatou, na to ho upamatovati nikdy neškodí, že ta oběť nekoná se za nemocný dobytek, ale za něho samého, by ho Bůh před všelikou škodou na živnosti, jmění a statku chránil, a proto pád dobytčí od příbytků lidských odvrátiti ráčil. A pak v sprostnosti srdce svého tázajícího-se venkovana: „Co stojí mše svatá“ aneb „co za ni přijde,“ poučiti třeba, že mše svatá ani koupěna ani zaplacená býti nemůže, ježto cenu zlata a stříbra daleko převyšuje, že peníz, kterýž se knězi na mši svatou podává a i zákonem občanským ustanovuje, jest toliko odměnou za osobní vynasazení, kteréž kněz co člověk při sloužení mše svaté podstupuje, jelikož co služebník oltáře od oltáře výživu zaslukuje, a na počátku církve také odtud celou svou výživu bral, a pak že ten peníz jest spolu náhradou za světlo a víno, co věci při sloužení mše svaté potřebných.*) Rovněž neškodí venkovanu říci, že mše svatá stejnou má do sebe cenu a jednostejnou platnost, nechať se zdarma slouží; aneb při malém neb velkém stipendium obětuje. A posléze pastýř duchovní chybné otázky sprostého venkovana v ten smysl popraviti pili, aby místo: „Co stojí mše svatá?“ tázal se: „Zač pak sloužíte mši svatou“, aneb

*) Viz lepší a to psychologické odůvodnění této věci ve 3. svasku tohoto Časopisu 1850 na stránce 33.: „A — proč dáváte na mše svaté?“
Red.

„mogli béřete na mši svatou?“ a místo: „Co za mši svatou přijde?“ otázal se: „Co případne k vám od sloužení mše svaté“ aneb „co jsem vám dlužen za vaši službu?“

První řeč

prvního duchovního pastýře v Karlíně,
učiněná na den s. s. Cyrilla a Methoda spolu neděli
první v postě, dne 9. Března 1851.

Ustanovil ho Pán nad čeledí svou, aby jim díval pokrm v čas.

Mat. 24, 45.

Jsouť doby a události v živobytí lidském, které hluboký a dlouhotrvající dojem působí na mysl a srdce člověka. — Jedna z takových památných událostí bylo posvěcení zdejšího nově vystaveného prozatímního přibytku Božího, kteréž se dnes týden dále, a jehož jsme všickni očitými svědky byli. Mně aspoň přichází, jakoby až posud viděl ono četné shromáždění, které se k tomuto novému stánku Božímu ponejprv hrnulo, jakobych očima patřil na onoho velikého kněze Hospodínova, který posvátné obřady svěcení vykonával, a na četné duchovenstvo, kteréž jej obklopovalo, jakobych slyšel zvuky srdcejemných žalmův, zpěvův a modliteb, které se zde rozléhaly, v mých uších zaznívají posud hlaholy milované mateřské mluvy, kteréž se na ten den a na tomto místě ponejprv z úst nejdůstojnějšího arcipastýře našeho řinuly. — A hle sotva uplynulo sedm dní od této pro Karlín, pro Prahu, pro veškeru vlast naši pamětihodné události, již opět postá na se jiná ne méně důstojná slavnost pozornost naší.

Dnes totiž slavíme ponejprv zde svátek s. s. apoštolův Slovanských Cyrilla a Methoda, pod jejichž jménem budoucí farní chrám zdejší nejsvětějšímu Bohu vy-

staven a zasvěcen býti má. Podivění zajisté hodno, že jak dalece mě aspoň povědomo, v celých Čechách, vyjmeme-li Starou Boleslav, nižádný chrám památce těchto blahověstův našich zasvěcen posud nebyl. Teprv našemu času to ponecháno bylo tuto, bych tak řekl učiněnou jim křivdu napraviti. Několika totiž bohomyšlným mužům z prostřed Pražské jednoty katolíkův to napadlo, zvěčniti památku s. s. apoštolův našich zdejší chrámem Páně.

A v skutku nezasluhují-li toho s. s. Cyril a Method v úplné míře? Símě slova Božího, které téměř před tisícem let do srdcí našich pohanských praotcův zaseli, pučí, klíčí, roste, kvete a ovoce vydává až do dnešního dne. Náboženství kříže, kteréž hlásali, rozšiřuje a upevňuje se na vzdor všemu vztekání bran pekelných v naší milé vlasti ustavičně, ustavičně vstupují do církve sv. netoliko jednotlivé osoby křtem svatým ale tvořejí se též nové a nové osady křesťanské tu, kde druhdy nechci říci o chrámech ale ani o příbytcích lidských ani té nejmenší stopy nebylo.

Důkazem toho mluvícím jest nám místo, osada, chrám zdejší. Za časův s. s. Cyrilla a Methoda na tomto místě, kdež nyní ve jménu Páně shromáždění jsme, proháněla se snad v pralese divoká toliko zvěř. Ano ani tak daleko není nám zapotřebí se zabírat. Co byl, řekněte vy staří pamětníci, co býval Karlín před padesáti ba ještě méně lety? — A hle jaké to nyní lidnaté, kvetoucí město! — A však nastojte, v tomto den po dni více a dále rozšiřujícím městě pohřešovalo se až po tuto dobu to, načby se hned z počátku zakládání jeho bylo mysliti mělo — chrámu Božího. A jaká toho byla příčina? Beze vší pochybnosti ta, na kterouž poukazuje evangelická částka neděle dnešní. Jako tam na poušti druhdy pokušitel Božskému Pánu našemu v spasitelném díle jeho překážeti chtěl, tak i

zde po dlouhý čas šmejdy své tropil, odváděje časným ziskem, zveličováním obtížností u vyvedení věci tak nutně a těm podobnými nečistými vnađilly mnohé duše od získání sobě zásluh pro život věčný. — Než nechci nikoho ani vinití, aniž rány vaše m. N. zavíratí se a hojiti počínající z novu jítíiti — — a jen toliko dokládám: Jako po skončeném zkoušení Božského Spasitele „angelé přistoupili a jemu sloužili“ tak se konečně i vaše zkoušení, rozmili Karličané! šťastně ukončilo. Bůh, ku kterémuž jste, vy nábožné duše vroucí prosby o vlastní chrám, o zvláštní osadu, o duchovní pastýře vysílali, seslal i sám angela — v osobě Jeho Eminenci, nejdůstojnějšího knížete arcibiskupa Pražského Fridricha ze Švarcenberkův. Na něj zajisté mohou se právem obrátiti slova dnešního svátečního evangelium, které jsem v čelo dnešní první řeči své k vám postavil: *Ustanovil ho Pán nad čeledí svou, aby jim dával pokrm v čas.*

Jeho pastýřské péči máte co děkovati, že nejvřeější toužení vaše konečně aspoň z částky a jak dalece možno, vyplněno jest. Neboť hlavním jeho přičiněním máte nyní u prostřed sídel vašich zvláštní přibyték Boží, jehožto prvním ředitelem a duší vašich vůdcem býti, já za tu největší slávu sobě pokládám, a co takový, co vás první duchovní pastýř vás co drahé ovečky své pozdravuji a srdečně a laskavě v Kristu Pánu libám políbením svatým (1. Tes. 5, 26.)

Vidouce však mne dnešního dne na kazatelně prvnkrátě před sebou státi, budete bez pochyby žádostívi bližších známostí jak mé osobnosti tak též smýšlení mého dosáhnouti. Nuže chci s pomocí Boží zvědavost vaši ukojiti a v této první řeči své netoliko o své nepatrné osobě náležitě vysvětlení dáti, alebrž i

své nejsrdečnější přání, žádosti a tužby své L. V. projeviti.

Podporujtež mne přitom laskavou pozorností svou!

Zrozen jsa l. P. 1803 v zlatohorním městě Jilovém, bývalého kraje Kouřimského, jsem tedy váš dosti blízký krajan. Odbyv veškeré své učení v Praze a byv r. 1828 na knězství posvěcen dostal jsem se nejprv za kaplana do Vlnovsi blíže Mělníka, a po dvouletém skoro zde pobytí do Prahy za ceremoniáře tehdejšího světícího biskupa, v paměti vaší bez pochyby ještě žijícího, Františka Piščka. — S tím odebral jsem se r. 1832 do Tarnova v Haliči. A však vzdálen od své vlasti naučil jsem se teprv náležitě znáti cenu a přednosti naší krásné země České a roztožen po ní láskou nejvřelejší dal jsem výhost všem stkvělým vyhlídkám, které se mi v Haliči pro budoucnost otvíraly, voliv raději v otčině ten nejnižší stupeň zajmutí nežli v cizině slávou a hodnostmi se stkvíti. — Po navrácení svém do vlasti obdržel jsem v krátkém čase r. 1835 faru v Kolči, kdež jsem až do mého k vám příchodu tudy skoro šestnácte lét úřad duchovního pastýře zastával.

Z tohoto stručného nástinu mého posavadního života můžete již m. N. pověkud o mé vnitřní povaze, o mém jak politickém tak náboženském smýšlení souditi. Od českého otce zplozen, mlékem matky české odchován, jsem opravdový a upřímný Čech, miluje po Bohu vlast svou a české krajany své nejvíce. Přitom pak nejsem žádný nepřítel mých cizojazyčných vlastenců, nýbrž ctím a vážím sobě řeči a národnosti německé s toutéž šetrností, kteréž pro svou vlastní žádám. — Co do mého politického smýšlení jsem celou duší oddán nejjasnějšímu domu Rakouskému a slavně panujícímu, rekovnému císaři a králi našemu Františ-

kovi Josefovi, dobře věda, že pro mou a vaší drahou vlast nikde jinde spásy k nalezení není leč v nejužším spojení s mocnářstvím Rakouským. — Co se konečně týká mého náboženského vyznání, byloby zbytečno L. V. je líčiti. Vy se domníváte, že před sebou vidíte katolického kněze a — nemýlíte se. Jsemť, s chloubou to pravím, upřímný katolik ctě a miluje tuto svou duchovní máteř s toutéž něžností a horlivostí, jako svou tělesnou roditelku. Rozšíření církve katolické, její stálost, její sláva a zvelebení byly vždy, jsou a nepřestanou býti tou nejhlavnější úlohou života a pastýřského působení mého.

A k tomu, myslím, otevřelo mi se na tomto novém stanovisku dosti obšírné pole, tak sice, že bych přejav nesnadnou ulohu zpravování zdejší nové a velké osady, osady z tak rozličných živlů sestavené, osady vinou novějšího času kvasem církvi katolické nepřiznivým podryté — — zmalomyslněti musel, kdyby mne mimo důvěry v pomoc Boží ta naděje siliti neměla, že u vás m. N. v působení a uradování svém všemožné a laskavé podpory naleznu. Čehož od vás přede vším žádám, očež vás co nejsnažněji prosím, jest, byste mi co duchovnímu správci svému dětinnou důvěrností oddáni byli. Nemyslete, drazí osadníci, že jsem se sám o obdržení duchovní zprávy zdejší nové osady ucházel. Nikoliv, jen ze synovské poslušnosti k mému vrchnímu pastýři a na jeho vybidnutí odhodlal jsem se ku kroku tomuto a s těžkým srdcem opustil jsem svou milovanou osádku, v kteréž jsem šestnácte skoro roků žil a působil, oplakán byv hojnými slzami od mých sprostých sice ale upřímných ovčiček, když jsem je opouštěl. — Nuže tedy prosím a zapřisahám vás Bohem živým, nedopouštějte, bych svého k vám se přesídlení kdy želeti a litovati musel, a přijměte na vzájem ode mne ten svatosvatý slib, ježž vám v tomto posvátném okamžení či-

nim: že se ze vaší síly své vynasnažím, bych s pomocí Boží všem vám všim se stal. (1. Kor. 9, 22.) Druhé, očez vás prosím jest, byste mne v obtížném úřadu mém spolupůsobením svým také podporovali.

Z té příčiny obracím se nejprve k vám *statní lovaryši a pomocníci moji duchovní*, abyste společně a jednomyslně se mnou pracovali na spasení těch, kteréz nám prozřetelnost Boží k vedení po cestě cnosti do života věčného svěřila, pamětlivi jsouce, že jmena těch, kteří pracují v slovu i skutku, napsána jsou v knize života. (Fil. 4, 2. 3.) Dále obracím se k vám *ctihodní učitelové a pěstounové mládeže školní* a prosím, byste sobě na bedlivém cvičení jejím všemožně záležiti dali: Byfby se vám zde na zemi spravedlivé odměny za vaše krušné práce nedostalo, buďtež ubezpečeni a těšte se tím, že všickni ti, na jejichž ducha vzdělání, rozumu vybroušení a srdce ušlechtění jste věrně pracovali, vám neporušitelnou korunu věčné slávy na odměniteli všeho dobrého vyžádají. Obracím se k vám *otcové a matky* prose se sv. apoštolem Pavlem: Veďte dítky své ke všemu dobrému, vychovávajíce jich v kázni a trestání Páně (Efez. 6, 4.) a pečujíce o dobré a křesťanské zvedení jejich, chcete-li co věrní jejich nesmrtelných duší ochrancové dojíti slavné nad hvězdami mzdy a shledati se tam šťastně s těmi, kteréz jsou krev z vaší krve a kost z vašich kostí. (1. Mojž. 2, 23.) — Obracím se k vám *hospodářové a paní domácí* a prosím, blyste o spasení domácích svých pečovali nezapomínajíce, že i váš pán a hospodár v nehesích jest (Efez. 6, 9.) a že domy vaše nemají býti pelešemi lotrovskými (Mat. 21, 13.) nýbrž chrámy, v nichž se čest a sláva Boží, spasení duší vyhledává. — Obracím se k vám *paní představení slavné obce zdejší* a prosím slovy sv. apoštola Pavla: Buďte sebe pilni i všech podřízených, (Skutk. 20, 28.) by se do osady zdejší

nevedrali vlci hltavi, kteří neodpouštějí stádu. (tamt. 29.) — Obracím se i k tobě blahorodý *Pane podkraj-
ský* a prosím, by jsi neulevoval ve své pečlivosti o
zdejší obce a osady, o ozdobení tohoto stánku Božího,
nýbrž bys s toutéž chvalitebnou horlivostí pokračoval
u Bohu milém dítě, kteréž bez tvého usilného vynasna-
žení zajisté nebyloby ještě tak daleko pokročilo a do-
spělo. Jmeno tvé budiž za to zapsáno v knihách ži-
vota věčného! — Konečně obracím se i k vám, svatí
patronové naši Cyrilli a Methode a prosím, abyste
tam před trůnem Božím za naši milou vlast, za zdejší
osadu s toutéž horlivostí a láskou se přimlouvali, s kte-
rouž jste za čas svého na světě přebývání na věčném
spasení pohanických praotců našich neuváveně pracovali.

Tobě však, nejmocnější Pane nad hvězdami! a tvé
otcovské péči poroučím sebe, poroučím svou novou
osadu, poroučím všecky ty, kteréž jsi mi svěřil. Otče
svatý! zachovejž ve jmenu tvém ty, kteréž jsi mi dal,
aby všickní jedno byli, jedno u víře, jedno v naději,
jedno v té největší ze všech cností — v křesťanské
lásce. Ostríhejž i mne mocnou ochranou svou, aby
žádný z nich mou vinou nezahynul, nýbrž abych je-
dnou, až přijde kníže pastýřův souditi pastýře i ovce,
společně s nimi uzřel slávu tvou a slávu jednorozeného
tvého plného milosti a pravdy. (Jan 17. — 1. Kor. 13;
13. — 1. Petr. 5, 4. — Jan 1, 14.) Amen.

Literatura.

Homiletika čili navedení k duchovnímu řečnictví od Dominika Aloysia Špachty, Knížecí-Arcibiskupského příseshného Notáře, Kandidata Doktorství bohovědného, Faráře v Kolči. Díl druhý. V Praze. Nákladem Václava Hessa. 1851.

V časopise pro duchovenstvo katolické a sice v letošním ročním běhu, svazku prvním, jistý recensent knihy: „*Hodiny nábožného čtení a rozjímání*“, ku konci svého posudku prones povšimnutí hodná slova tato: „Náše posud na světlo vyšedší kázání mají do sebe onu velikou vadu, že z většího dílu se podobají lučebnímu rozbírání a ústa řečnickova že mohou platiti co pytevnický nožik, pro kterouž příčinu by se lépe hodily na katedru professorskou než na kazatelnu. Že ale takovýmto učeným blýskáním u posluchačů hrubě mnoho nepořídíme, leží na biledni. Jak ale máš hýbati srdcem, tomu se naučíš z těchto hodin nábožného čtení a snad zdařileji, než jakby ti v tom posloužití mohly všecky regule našich homiletiků.“

Ubezpečeni jsme, že p. skladatel řečené úvahy svými slovy nechtěl pravidla homiletická zavrhnouti, ale připomínaje skutečnou závadnost novějších kazatelů, svým vyrčením, pozitivnímu náboženství, církvi katolické, ano i samým kazatelům chtěl posloužit; čehož se tím více do něho nadějeme, ano v též recenzi deli-

čuje, že kdyby byl p. Novotný díla hlubokomyslného Augustina, výmluvného Jana Zlatoustého, díla Fenelonova a Bossuetova sobě byl oblíbil, náboženská práce jeho bylaby důkladnějšího nabyta rázu. Netřeba tu tedy dotčenému posuzovateli, ani čtenářům našeho časopisu dokazovati, že navedení k řečnictví nejen užitečné, ano nevyhnutelně potřebné jest; neboť podává kazatelům vidu dokonalého řečníka, vzor, dle něhož se řídití mají, dává na ruku prostředky k tomu příhodné; vystříhá od poklesků, chyb, od naduté samolibosti, ustanovujíc spolu zákon, jimžby se práce kazatelské skoušeti mohly. Za takovýmito příčinami dobyt si důstojný p. Špachta nemalé zásluhy nejen o literaturu českou, ale zvlášť o kazatelství české, sepsáním své homiletiky, vyplniv dílem svým mezeru dávno pocítěnou. Jakož jsme do prvního dílu práce jeho dříve nablédli, obsírně ji posoudivše, podívejme se i do *druhého* dílu okem skoumavým, bychom dokonale poznali, co nám p. autor dotčené homiletiky v tomto více praktickém dílu podává.

Máme tu před sebou *homiletiku zvláštní*, to jest navedení *k rozdílným druhům řeči duchovních*, v níž všeobecné pravidla svatořečnická ve *zvláštní*, jen k jistému druhu zřící, se proměňují, jelikož u vyvedení kazatelské práce máme všeobecných zásad i na *zvláštní* obyčej a užívání ohled vzíti sluší. Že pak řeči duchovní vzhledem *doby* neb *formy*, *látky*, *oučelu*, *času*, *osady* čili *posluchačstva*, a *příčiny* nebo *příležitosti*, zvláštního nabývají rázu; tudíž náš p. homileta své *dílo druhé* a řeči duchovní rozdělil na šest částek.

V *první části* jedná o kázáních vzhledem *doby* neb *formy*, a sice o kázáních: *biblických*, *katechetických* a *liturgických* čili *obřadních*, poněvadž pramen, z něhož se zjevení boží prýští, a z něhož i kazatel vážití může a má, hlavně trojí jest: *bibli*, *katechismus*,

a jiné posvátné, zvláště *obřadné* knihy, a dle toho i způsob, nimž se slovo Boží přednáší, může rozdílný býti. Že při biblických kázáních dovidáme se tu, což o *rozborných* řečech duchovních čili *homiliích* potřebného jest věděti, každému na mysl napadne; ano p. autor své navedení tak uspořádal a provedl, že tu zřejmé jest, jak i při nižších homiliích přístup, pojednání, závěrek, ano i proslovení a přednášení zřízeno býti má, by se homilie s žádoucím účinkem neminula. Mluvě o rozborných řečech těchto zřeni naše p. Špachta obrací na příklad svatých učitelů církevních a těch nejvýtečnějších řečníků křesťanských, kteříž toho volnějšího způsobu řečnění užili k tomu cíli, aby nesmyšl a záhubnost pohanství v úplné nahotě před očima věřícího lidu vystavili, a tudíž jej od navrácení se k modloslužebnosti uchovali. I pro uspořádání *sborné* čili *vyšší homilie*, která vlastně *biblické kázání* slove, tu pravidla řečnická nalezněš s tím důležitým poznamenáním, jak pro veliká zalíbení, jaké lid tomto druhu kázání, a to vším právem má, byloby k přání, aby kazatelovi nynější podle příkladu *starých předchůdců* svých hustěji kázání *biblických* užívali.

Katechetická kázání, kteráž se obyčejně při odpoledních službách Božích činívají, a při kterýchžto kazateli katechismus diécese za rukověť slouží, jako prostřední cestou mezi školní katechisací a kázáním krácejí, velký počet posluchačů přivabují, a nejen odrostlé mládeži, alebrž i dospělým lidem užitečná jsou, pakli jen dobře zřízena bývají. Proto nám zkušený p. Špachta, co se této zřízenosti katechetických kázání tkne, předpisuje pravidla jak vzhledem přístupu, tak vzhledem pojednání a závěrku, nezapomínaje ani na proslovení a jich přednášení. Pastva duchovní k vzdělání všech katolíků vydaná ve čtyrech dílech od Frant. Rokosa se tu výborně hodí, a mnoho dobrého již spůso-

bila tak vzhledem kazatelů a katechetů, tak lidu křesťanského. *)

Liturgická kázání, aneb řeči, kteréž se na jistém obřadu zakládají, a s jehož vykonáním jakýmkoli spůsobem spojena jsou, řídí se, jsouli delší, pravidly k řádnému kázání náležícími; jsouli kratší tyto promluvy, nazývají se *parenese*. Učený p. autor nejen nám vypisuje, co taková *parenese* jest, její výměr udáváje, ale poskytuje zase pravidla dílem obecná, dílem zvláštní jichž při skládání *parenese* šetřiti sluší. Příležitosti, při kterých se *parenese* činívají, rozděluje p. Špachta na tři třídy: udělování svatých svátostí, rozličná svěcení neb žehnání, a jiní posvátní, neb s náboženstvím v spojení stojící činové, jako n. p. nábožné průvody, skládání veřejné přísahy a jiné. K vypracování obradních kázání dobře poslouží *Hnojkův katechismus* o sv. obřadech, *Chmelovy ohlášky* pro jich užitečnost po dvakrátě již v mateřtině naši vydané. **)

Částka druhá obsahuje pojednání homiletické vzhledem látky řeči duchovní, a jelikož pravda buď skumná (dogmatická), neb výkonná (morální) jest, aneb na nějakém příběhu spočívá; tedyť vedlé rozdílnosti tohoto základu i kázání se tu rozdělují v *dogmatická, morální a historická*, a o každém druhu tomto potřebná navedení se tu poskytnují. Nelze tu opomenouti, přiložití slova, kteráž p. autor vzhledem na dogmatická kázání na stránce 71 spisu svého pronesl: „Čím více nynější na osvicenost svou hrdý svět a věk náš se

*) Vyšla v Praze 1843—7.

**) První vydání vyšlo v Praze r. 1780, opatřené od samého autora *Jana Chmely*, faráře na Sazavě pod jménem: Ohlášení svátkův a slavností na celý rok, též obyčejných, při nich ceremonií. P. Jos. Čeněk z Wartenberku, bývalý scholastik Královéhradecký, ten spis rozšířil, a podruhé vydal r. 1829 v Králové Hradci.

zpouzí rozum víře podrobiti, tím mocněji ukládá křesťanským kazatelům svatý úřad jejich, aby postavivše se na odpor proudu nevěry častěji dobře zřízená kázání dogmatická měli a takto příklad starších kazatelů následovali. A hned na to dále dobře praví, že dogmatická kázání k vypracování těžší jsou než mravoučná; jistí ale, že jako od té doby, co se dogmatika od morálky ve vědě odloučila, kázání dogmatická se zanedbávala, tak též nevěra, kteráž podnes, co ještě svatého jest, pohliti hrozí, valně rozšiřovati se počala. *)

Jak *morální kázání*, v nichž křesťanská nějaká cnost hlavním předmětem jest, uspořádána býti mají, a jak se kazatel vzhledem vynalezání, proslovení a přednášení jich zachovati má, by posluchače své opravdově ušlechtil, potřebně předpisy tu nalezneme. — By při *historických* kázáních posvátný řečník oučele svého dosáhl, potřebí jest, aby se pravda v příběhu zavinitá světleji a důrazněji nežli pouhými slovy před očima posluchačů vyvinula, a aby tito k následování daného příkladu pohnuti byli. K dosažení obou oučelů třebať při kázáních historických šetřiti jistých pravidel obecných tak i zvláštních, kterýchž nám učený p. spisovatel udílí. — Ze v této druhé částce i o tak nazvaných *chvalo- a truchlořečích* jedná, každý soudný čtenář přisvědčí; neméně tu předmětem jsou řeči o *Svatých a Světcích* Božích. Jak tu posluchačům prospěti, a osnova celého kázání vyvesti se má v rozčáslění řeči, v pojednání, i v závěrku pěkně nám líčí důstojný p. skladatel; žádaje by obraz Svatého v úplné kráse své očím posluchačů s povzbuzováním a napo-

*) Pokus *dogmatických* kázání ze našich dnů vydal Jan Aloys Drenč, kaplan v Sloupnici, Králohradecké diecése, pod názvem: *Dogmatická kázání o jediné pravé církvi katolické*. V Litomyšl, rychlotském Františka Bergera 1860.

menutím se představil, aby se mu podobnými státi snažili. Důležité a všeho povážení hodno, jest, což zkušený a obratný p. farář vzhledem kázání o *Rodiče Boží*, a o výtečných a znamenitých osobách *zákona starého* tu připojuje: „žeby totiž k přání bylo, aby se řeči biblicko-historické častěji než obyčejně konávaly.“ Zalíbení, jaké lid v poslouchání takových svatých řečí má a na jevo dává, ručí zajisté za dobré účinky, jakéby řeči tyto přinášely. Svatý Jan Damascenský, Ambrož a Bernard podávají k tomu krásné vzory. — Nalezneš tu i pravidla strany řeči při padesáti-, sto- i víceletých památkách, nechť se řeči tyto k počtě buď *osob* neb *událostí* konají; s tím však obezřetným napomenutím, že každá taková památka toliko v světle svatého náboženství pozorována býti má.

V *částce třetí* pohybuje se p. autor v odpovědi na otázku: Jakého účelu chceme svými řeči kazatelskými dosíci; a protož jedná o řečech vzhledem *účelu*, a sice následujících: *sysvětlovacích, přesvědčovacích, naklonovacích, vyvracovacích, mravokárných a potěšovacích*. Není tu místa, bychom obsírně vysvětlili, co nám p. Špachta z bohatého pokladu své nabyté mnoholeté zkušenosti v každém tuto položených druhů kázání vykládá: nejlépe každý učini, když do spisu samého nahlédne, z něho pravidla ta vyváží, a ještě lépe sobě i jiným posloužíme, když při skládání řeči duchovních daných pokynutí šetřiti budem. Dobře tu pronesl praktický p. spisovatel žádost svou v *mravokárných a potěšovacích* kázáních, by totiž hustěji než posud na světlo se vydávala.

Částka čtvrtá zahrnuje v sobě homiletické úvahy o kázáních *vshledem na čas*; a poněvadž v běhu roku církevního slaví se hody Boží, svátky Panny Marie, S. S. Angelů, neděle, čas postní, památka Dušiček, — jest v této *částce* řeč o kázáních: *slavnostních, ne-*

dělních, postních, a že o kázáních na svátky *Svatých* na jiném místě se jednalo, mluví tu toliko o kázání na den *Dušíček*. O kázáních na slavnosti na stránce 188 pěkně dí p. autor: „Přede vším obrácen budiž zřetel kazatele na modlitby a zpěvy církevní, kterýchžto prvních krátký sice ale mnohoznačný obsah nejlépe řečníku udá hledisko, z něhož předepsané na ten den perikopy nejlépe k poučení věřících použití může. Ano jako církev svatá při zřízení slavností ohled vzala na částku roční; tak též nemá kazatel ji z očí spouštět.“ — Předmět *postních* kázání jest útrpení a smrt Spasitele, účel pak povzbuzení ku kajicnosti; protož jednati v postě o člancích obecných a s útrpením Páně vzdáleně toliko spojených, byloby jak ohledu církve svaté, tak i spravedlivému očekávání posluchačů nepřiměřeno. Nalezáme tu pravidla pro *postní* kázání jak *rozborné* tak *sborné* a sluší jich šetřiti, nemají takové řeči býti povrchní, zběžné, suchopárné a mlle. — Co se *nedělních* kázání tkne, poukazuje tu p. skladatel, jak pěkně jsou perikopy vedlé běhu roku církevního uspořádány, chtěje dáti na srozuměnou kazatelům křesťanským, aby v běhu celého roku církevního dle možností veškeré spasitelné učení církve sv. katolické věřícímu lidu přednesli. Protož tu řeč jest a navedení, jak *soustavná* kázání nedělní uspořádána býti mají. Potřebné k tomu pokynutí dává p. autor, s poukázáním na přídavek k „Pastvě duchovní“ od Rokosa vydane. *) — I na den *Dušíček* nejen látku ponavrhuje, ale dí p. Špachta, jak se řídí spořádání, proslovení a přednášení, a poněvadž srdce posluchačů na tento den samo sebou pohnuto jest, a použitím po-

*) Nejnovější příklad *soustavných nedělních kázání* vydal r. 1850 veledůstojný p. dvorní farář, *Ignác Feigerle*, jednáje v dvacatera kázání od první neděle adventní až do neděle velikonoční v jednodom předměta, tak že všecky ty řeči činí toliko jeden celek.

hnutí tohoto kazatel i vůli jejich tím snadněji nakloniti může a má; tedy dle rady autorovy v těchto kázáních vesměs sloh libezný a mocný, touživý a tklivý po přednosti panovati má. — Nalezneš tu i slova o rozdílnosti kázání vzhledem na *čas dne*, a sice jak vůbec známo takováto kázání vzhledem *času denního* se rozděluje na *dopolední* a *odpolední*, a onano opět na *ranní* neb *pozdni*. Krátká tu ovšem ale moudrá slova o jednom i druhém druhu připojena jsou.

V *páté částce* obírá se p. náš praktický Bohoslovec s řeči duchovními *vzhledem na posluchačstvo*, poněvadž kazatel křesťanský okolnostem posluchačů svých přiměřeně mluvíti, a na jejich vnitřní i zevnější položení obled vzíti má a musí. Rozpraví tedy tu a vykládá své náhledy o kázáních ke *školní mládeži*; *k rekolntm pannám*; *k vojínům*, *ke kárančům*, a posledně k *vesničánům*. — Při řečech duchovních k školní mládeži zmínka se děje i o posluchačích *Lycealky a Bohovědy*, pro něž se zvlášť v seminářích kázání činívají. Vzhledem takovýchto řeči na stránce 198 důkladně píše p. Špachta takto: „aby se v řečech těchto větší pozornost na články a ustanovení náboženství pozitivního obrátila, a těch pravdivost, blahodéjnost a důležitost rozvínovala, tak aby se netoliko rozum posluchačů osvěcoval, ale raději mysl a srdce jejich vzhůru pozdvíhovány, aby s jedné strany vřelou uctivostí k zjevenému náboženství, k opovržené za dnů našich církvi, k spasitelným ustanovením a Božskému zakladateli jejich, z druhé pak ošktivostí k panujícím všeobecně zásadám náboženské lhostejnosti a moudrosti světské naplňovány byly. U posluchačův bohosloví k tomu prohlédati dlužno, aby cit náboženský každodenním rozebíráním a takořka pytvou pojmův, pojetí, důvodům poněkud ochablý, řeči těmito nikoliv ještě více snad otupen, alebrž oživen a postavením

pravd výkonných na základu skumných vědomostí ve škole obdržených tím výše pozdvižen a vzdělán byl.

Předmětem poslední čili *šesté částky* homiletického Špachtova díla jsou kázání, *náhodná* neb *příležitostná*, jelikož v okrese duchovního pastýřství zvláštní doby jsou, v nichž kazatel již zvláštního puzení, již na požádání, již i na rozkaz představených hlasu svého pozdvihnouti nucena býti se vidí. Taková kázání jsou rozmanitá jako příčiny podnět jim dávající. Protož vzhledem na příčinu čili *příležitost* jedná pilný a učený náš vlastenec o řečech při *proutínách kněžských*; při *příchodu nového duchovního pastýře*; při *odchodu duchovního pastýře*; při *generální kano-nické visitaci*; o řečech o *milostivém letě*; při *svěcení chrámů a jiných k spasitelným účelům určených domů*; při *odpravě zločince*; při *slavném dikůčinění*. Pravidla k řízení kázání při takovýchto příležitostech konávaných jsou dílem *obecná*, dílem *zvláštní*; a taková nám jak vzhledem vynalezání látky, tak uspořádání, proslovení a přednesení v učené své práci p. autor zevrubněji poskytuje.

Byl díl tento druhý svatořečnictví českého nabyt praktického rázu, ozdobil jej p. spisovatel asi *pět a třidceti řečmi duchovními* zcela vypracovanými, aby tak svá pravidla vyjasnil a potvrdil; mladí pak a nastávající řečníci měli *zrcadlo příkladů*, v němžby se zhlížeti, a kteréžto přednesené příklady by následovati mohli. Z řečených oněch řečí vyhotovených uvil k prospěchu mladého duchovenstva a k ozdobě naší posvátné literaturě ozdobný věnec, chtě bez pochyby, aby svou krásou a vůní po veškerých Čechách, ano po veškerém Slovanstvu vynikal, k následování a k většímu ještě vzrůstu homiletiky české ano slovanské vybízejí a podněcuje. Spisovatelů vlastenských, a nichžto prací kazatelských nám příklady podal, jest

asi *pacndct*, mimo ony, na kteréž krátce v své homiletice poukázal. Bychom vědomosti nabyli dříve než spis do ruky vezmeme, jaké ceny ten druhý díl praktický do sebe má, buďtež zde ti spisovatele novější, jichžto práce co příklady řečnické jsou tu položeny, jakož i předměty, o nichž jednají, jmenování Antonín Čermak, kázání při sekundici; Doležal, vysvětlovací kázání na den Božího narození; František Havránek dogmatické kázání: odpověď na otázku: Kdo jest Pán Ježíš. Jeřábek Petr, kázání při posvěcení nově vystavené školy; Jan Valerian Jirsík, kázání historické na slavnost Císaře Ferdinanda I.; Gruss Jan, mravokármí řeč při pohřbu zavražděného faráře; Medlín Jan, parnese na den Božího těla před průvodem; Pařízek, příklad homilie na neděli druhou adventní, a příklad řeči pro žáky tříd nejnižších; Rychlovský Jan, příklad biblického kázání sborného na neděle první adventní, a krátký výťah ze tří kázání na ostatní neděle adventní. Rokos František, příklad řeči k vesničánům; Seichert Jan, c. k. polní kaplan, příklad řeči k vojínům; Slaviček Antonín, kázání na den sv. Václava, řeč ku káráncům; Špachta Adolf, kaplan v Černoušku, příklad vyvracovacího kázání na slavnost narození P. Marie; Schönbeck, professor v Budějovicích, příklad řeči o Svatých, a sice ranní kázání na den sv. Jana Nepomuckého; Vacek František, děkan Kopidlenský, příklad truchlořeči při slavných exequiích za Jeho Svatost papežskou Řehoře XVI.; Waininger Kašpar, příklad řeči po odpravě zločince; *Václaviček*, probošt na hradě pražském, příklad nakloňovacího kázání, držaného z příčiny nařizené sbírky na shořelý klášter sv. Antonína ve Smyrně; Vambra, kázání při posvěcení nově vystaveného chrámu, a promluva nad tělem zemřelého mládence. — P. spisovatel Špachta má tu vlastních zcela vypracovaných kázání asi *dvadcet*, při rozličných

příležitostech konaných, n. p. při prvotinách kněžských, při požehnání padesátiletého manželství; při slavném dikůčinění; při instalaci nového duchovního pastýře-*atd.* Zvláště se nám líbila jeho řeč o odpustcích, co příklad katechetických kázání, byvši konána r. 1847 co příprava k nastávajícímu milostivému létu z příčiny dosednutí Jeho Svatosti papežské Pia IX. Dokázal nám p. autor, že smysl učení církve sv. o odpustcích nejen sám postihl, ale i uměl je svým milým osadníkům náležitě vysvětliti a předložiti.

Udavše obsah dílu druhého čili homiletiky zvláštní, dříve než se rozloučíme s touto prací vlasteneckou, vyzýváme p. autora k následujícím věcem. Předně že nyní povolán jsa z venku do hlavního města našeho, bohovědné prameny dějepisné bližší má než dříve, aby nám, pakli mu Bůh zdraví potřebného a dalšího věku popřeje, a dojde-li homiletika jeho vydání druhého, záplnil a zdokonalil historii homiletiky české a její literatury, abychom se my Čechové dílem ze vši strany úplným a dokonalým honositi mohli. — Za druhé směřuje žádost naše k tomu, by se p. spisovateli líbilo, časem svým nám nejen vzory a příklady *novějších* kazatelů českých, ale i *starších* vlasteneckých duchovních řečníků předložiti, bychom dřevnější práce s novějšími porovnali a posouditi mohli. P. Špachta na mnohých místech své homiletiky na přednosti *starších* kázání poukázal, n. p. vzhledem biblických a Marian-*ských* kázání; budeme mu-za to velmi vděčni, pakli nám několik povedenějších *starších* kázání poznovu vydá — dle rady písma sv. kteréž dí, že dobrý učitel staré i nové věci vynáší. Že pak kazatelé na způsob včely, kteráž nejen z jedné štěpnice, neb z jedné louky med ssaje, ale všude, kdež ho nalezne, ze všech pramenů čerpati mají, kterýchž nám i cizí národové poskytují, ze srdce si přejeme, aby p. autor, a jiní badatelé

vlastenečti, milovní jsouce bohovědy, do cizojazyčných řečníků nahlédli, a výbornějšími příklady a vzory z nich nás obdařili. Tak mají Němci podané dílo z mnohých svazků sestavující vydané od Dra. *Rästa* a *Weise* pod jmenem: *Bibliothek der katholischen Kanzelberedsamkeit aus älteren und neueren Zeiten.*“ Zvláště by nám českým kazatelům prospělo, kdybychom měli překlady několika řečí duchovních vydaných SS. Otců n. p. Jana Zlatoustého, Řehoře a Leona Welikého, Sv. Jana Damascen., Sv. Bernarda. Takovými příklady vedeni jsouce, více ještě než theoretickými pravidly, přišli bychom k poznání, jak pravá katolická řeč se dá zříditi, by s účelem svým se neminula. Věk náš to s sebou přinášel, že jsme i my duchovní ve školách vyšších i bohovědných, více neb méně vychování rationalistického nabyli, tím samým se od náboženství stanového neb pozitivního odvrátivše; protož i tento ráz nového věku nesou na sobě i novější česká kázání. Větší díl z nich k mravoučným přičísti lze; však morální kázání dle vzoru věhlasných nekatolických kazatelů složená — bez dogmatických jsou co dům na písku stavený, kterýž dle vyřčení písma každý silnější vítr a přival roztrskotá. Jediný *Rychloovský* uměl co zrozený a výborný svatořečník dogma s mravoučkou řečnický spojiti; však blíže jsa staršího věku než novější kazatelé, vyznal a nezapřel, že ze starších kazatelů a zvláště svatých Otců vážil. Často bylo slyšeti z úst jeho tato slova: „*Dříví a kamení odjinud jsem vzal, stavění však celé mé jest.*“ Proto také kráče cestou starších řečníků tak rozhlášeným a pověstným kazatelem se stal. Všecka města Pražská s vřelou touhou a srdečnou radostí ho poslouchávala, tak že při jeho kázáních chrám Páně Arcibiskupský každokráte přeplněn býval. Ano nejen Praha, ale celé Čechy, i sousední Slezko nad jeho svatou výmluvností

plěsalo, toužíc pro věčnou památku po opisích jeho řečí. A takovéto znamenité zásluhy jeho kazatelské výřecnosti uznalo nejen neučené obecenstvo, ale i muži vysoce učení, jako n. p. Jiljí Chládek, professor pastorkálky na vysokých školách pražských. Tak i my navrátivše se k zásadám stanovného náboženství, prostředkem a pomocí *starších kazatelů* lepší dráhu nastoupíme, budeme více dogmaticky kázati, než se to za posledních padesáte let stalo, církevní duch bude naše řeči provívati, víra v Boha, a v toho, Jehož nám poslal, opět obživne, lid se opět v lůno církve matky naší přivine; a mravnost jednotlivců i obecenstva a nova se pozdvihne. Ano my sami kazatelé slova Božího v brzce poznáme, že takovými právě *katolickými řečmi* Bohu i lidem se zavděčíme.

Nemysliž však žádný o nás, že bychom nynější osvětou pohrdajíce vědomostí světských n. p. z klasiků rozličných národů a z jiných pramenů nabytých, jichžto nám nynější stupeň vzdělanosti podává, co řečníci katoličtí v svých kázáních použiti neměli: naopak učí nás starší kazatelé tomu, jak všestranného svého umění i v chrámu na kazatelnicích k vzdělání království Božího upotřebiti uměli — a jak jeden z věhlasných novějších kazatelů p. *Veith*, jich následovati zná. Vezmeme jeho kazatelské tištěné práce do rukou; poslechnem živé slovo z úst jeho plynoucí: a s podivením seznáme, jak umí staré i nové věci z pokladu svého vynášeti, výpovědi svých nejen texty písma svatého, svatých Otců, ale i výroky vzdělanců všech národů osvícenějších, starých i nových, potvrzovati, přitom rozličnými příběhy v své řeči vmíšenými mysl posluchačtva poutati. To vše jest, co pozornost více méně vzdělaných na se vábí, a spolu působí, že slova v *srostlosti* (in concreto) pronesená hlouběji v srdcích lidských se utkví, než naše řeči duchovní, jsouce od-

tašitě (in abstracto) přednešené na způsob školního čili soustavního našeho vyučování, a protož suchopárností, naldutostí a hledaností zapacháji, malého užitku při posluchačích přinášejíce. — Dobře někdo před několika lety, podáváje nám zprávu ve všeobecných německých novinách Augspurských z Paříže, co tamní novější kazatelé katoličtí působí, přiložil paměťhodná slova: „že nebudeme-li dle vzoru sv. Bernarda slovo Boží hlásati, dle německého přísloví, bude to tolik, jako hrách na stěnu házeti.“ — Budiž nám popřáno, k objasnění a potvrzení slov našich, příběh z kazatelského života a pastýřské zkušenosti naší zde připomenouti. Asi před třidceti léty byli na jedné osadě pražské diocese tři kaplani pospolu, símě Boží rozsivajíce. Dva z nich každého týhodne náležitě k svým kázáním se připravivše, lidu je přednášeli; třetí však buď času nemaje neb nedbaje — obyčejně poslední dobu ku přípravě určenou — vzal útočiště své k některé postille neb k starým kazatelům, — mluvil však tak názorně a důtklivě, podpiraje se o rozličné staré i nové příběhy, že lid ze všech stran za ním co kazatelem se hrnul, rád ho posloucháje a daleko, široko o jeho řečech si vypravuje. V podobenstvích otvíral ústa svá, a vypravoval skryté věci od ustanovení světa. A pravdu v ozdobném rouše podobenství a příběhu podanou, milují nejen východní, ale i západní národové. — Užijeme i my v svých řečech kazatelských takového způsobu, z dobrých účinků brzy o jeho prospěšnosti se přesvědčíme, práce kazatelské si ulehčíme, paměti své vlastní i posluchačstva svého posloužíme. Postilla od Jana Medlína r. 1828 v Hradci Králové vydaná bude velevítanou k tomu pomůckou, — jakož i p. Řeháka litoměřického patristická encyklopedie kazatelům i lidu k roznačení srdce a k rozmnožení vzdělání křesťanského velmi prospěje. Kdo se chce o tom, co tu pra-

veno a raděno, sám přesvědčiti, přelož několik homilií SS. Otců v Breviáři našem obsažených, do materčiny, přednes je lidu, zeptej se pak příležitostně, jak se líbily, a lid nezkažený upřímně poví pravdu. *Probatum est!* —

Ku konci této poněkud obšírné recenzi z celého srdce přejeme, by navedení k duchovnímu řečnictví výborného našeho vlastence — k vzkříšení, obnově a k zvelebení českého kazatelství přispělo, a tisícové užítky nejen řečníkům ale i všem věrným katolickým Čechům a Slovanům s pomocí Boží přineslo! —

—i—

Dědictvím Svato-Janským vyšly následující knihy:

Svatojanský věnec,
Svěcení dne svátečního a
O zpovědi.

Což se *svatojanského věnce týká*, jest to velmi užitečna rukovět všechněm nábožným ctitelům našeho svatého vlastence, buďže doma chtějí konati devíti denní pobožnost, anebo se ubírají na pouť buď do Prahy k jeho svatému hrobu, buď do Nepomuku, buď jinam, kdež se obzvláště cti. Užitečnost této knížky záleží nejvíce v tom, že ke každému dni není toliko položena částka z života téhož mučedníka Božího, něbrž i zvláštní naučení a rozjímání, jak by každý křesťan dle stavu a povolání svého svatého Jana Nep. následovati mohl i měl. Poučné tyto částky sestavil p. spisovatel dílem svou vlastní prací, dílem z rozličných kázání a jiných na světlo vydaných spisů, k čemuž se v předmluvě výslovně přiznává. Dobře učinil, že sestavil v jedno, což kde jinde k věci své příhodného a dokonalého shledal: byl by ale učinil ještě lépe, kdyby byl aspoň ty částky, kteréž vyňal z *Blahověstu*, zvlášť vytknul, aby obrátil pozornost čtenářovu na tento časopis, a P.

vydavatelé k rozprodání skladu, jakož i k novým odběratelům poněkud aspoň napomohl. Každá částka se končí písněmi, kteréž sice také nejsou nové, avšak do-
brě volené, a přinášejí tu výhodu, že jsou zde v jedné sbírce sestavené.

Vyšla sice tato knížka před slavností svat. Jana Nepomuckého, myslím ale přec, že ctitelům Svato-Jan-
ským pro tento běžící rok nebyla dosti známa; protož prokáží velební duchovní pastýřové velikou službu, když své osadníky budoucího roku v čas na tuto knížku po-
zorny učiní.

Druhá od téhož sice, ale nejmenovaného p. autora
vydaná knížka jest o *svěcení dne svátečního*, kdež se
obšírně pojednává, jak nevyhnutelná toho potřeba, aby
den sváteční náležitě byl zasvěcen, k čemuž se váží
důvody jak ze svatého Písma a z jiných křesťanských
zdrojů, nébrž i z dějepisu obecného; mimo to se do-
ličuje jasně a živě, že příčina nynější bídý na světě
hlavně leží v tom, že den Páně jest zlehčen, a že nám
jinak není a nebude pomoci, jediné leč dle vůle a při-
kázání Božího a jeho svaté Církve den Bohu zasvě-
cený vesměs náležitě světiti budeme. Poněvadž ale
hlavní příčina zlehčení dne svátečního, zvlášť u nižší
třídy lidu jest náklonnost k nestřídmosti: protož jest
tomuto neduhu zvláštní částka věnována, v kteréž se
udávají všechny její příčiny, strašné následy, spolu pak
se vyvracují všechny liché výmluvy. Posléze pak udává
se několik příkladů na výstrahu všem, jenž by na
cestě byli k tomu hříchu, v nichž jasně viděti, že se
člověk stává politování hodným otrokem převrácených
žádostí tělesných, z kteréhož otroctví buď velmi těžko,
anebo nikdá vykoupěn býti nemůže, protože se svou
vlastní vinou svobodné vůle zbavil.

Třetí, v svém způsobu taktěž dokonalá jeho dvě
prvnější, jedná o *zpovědi*, a jest práce velmi pilného

veleb. p. Pantal. Neumanna, nyní duchovního zpravce ve Veltrusích v arcidiécesi Pražské. Cokoliv dobrého a dokonalého o svátostní zpovědi buď v časopisech, buď v jiných dogmatických knihách, shledáváme zde v jednom dokonalém traktátu, kterémuž, poněvadž stojí o sobě sám, potřebného času i místa popřáno jest, což jinde, jakožto podřízenému článku nelze bylo. Uváživ p. spisovatel všech důvodů, a to sice netoliko se strany katolické, nébrž i mnohých učených a svědomitých mužův se strany protestantské pro soukromní, čili doušni zpověd, a vyvrátiv námítky, jež se činí proti ní, zvláště pak dolíživ ničemnost a záhubnost obecné toliko zpovědi protestantské, vykládá způsob, kterýmž se svátostní zpověd konati má, aby se neminula s pravým duchovním užítkem. Zvláštní pak zajímavosti dodávají této knížce mnohé příklady jimiž i pravost i nevyhnutelná potřeba svátostní zpovědi pochopitelně a příjemně se vykládá.

Redakcí Dědictví Svatojanského zvláštní má letos v tom zásluhu, že vydala pro letošní rok nejenom sebou samy knihy prospěšné, nébrž zároveň přítomnému věku našemu přiměřené.

Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné, kteréš činil a vydal Jan Valerian Jirsik, doktor v bohosloví, kanovník vždy věrné kapituly a metropolitního chrámu u sv. Víta na hradě Pražském a t. d. Díl třetí. V Praze 1851. Cena 1 zlat.

Díl tento, devatenáct a půl archu silný, obsahuje kázání na všechny svátky celého roku a nad to výše sedmero kázání postních. Poněvadž první dva díly v tak krátkém čase rozebrány byly, vytisklo se tohoto třetího dílu ještě jednou tolik, co dvou předešlých, a obsah jeho jest následující: Jak Marii ctíti máme;

vtělením svým oslavil Bůh i sebe i nás; i z nepřátel svých můžeme mítí nějaký užitek; ohlédnutí na starý rok jest velmi spasitelné; oběť máe svaté nestihlou má do sebe cenu; jmeno Ježíš jest jmeno nejmocnější; ouvod křesfanských matek po porodu jest spasitelný obyčej; jak a kde milost Boží v člověku oučinkuje; poslední slova našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista; proč se té víry, že těla naše jednou z mrtvých vstanou, mile a rádi držeti máme; jak má naše duchovní z mrtvých vstání sporádáno býti; víra a církev katolická zasluhuje, by se jí všickni šlechetní vyznavači a oudové její vši silou zastali, a jí proti zjeveným i tajným útokům nynějších nevěrců hájili; svatý Jan Nep. byl věrný kněz a sluha Páně; Čeho chce církev svatá touto slavností při nás docíliti; O sedmi darech Ducha svatého; Koho miloval Bůh? Jak velice miloval Bůh? A proč tak velice miloval Bůh; křest jest velikou a svatou věcí; O té oslavě, kterouž oslavil Pán Ježíš církev svou, a kterouž církev oslavuje Pána Ježíše; jedenkaždý křesfan má a může podle míry obdarování Kristova býti apoštolem; obsah celé té modlitby, jižto říkáme pozdravení angelské; člověk i po smrti může zde na zemi mnoho působiti; svatí angelé ustavičně k našemu dobrému jsou zaměstnáni; den narození panny Marie jest v skutku den veliké radosti; proč církev k uctění jmena Marie zvláštní slavnost ustanovila; co činíti máme chceme-li za Pánem Ježíšem přijíti; povinni jsme chrám Páně mítí u veliké uctivosti; všecka zaslíbení Boží jsou jista a bezpečna; jest očistec. V kázáních postních jsem si obral utrpení Páně v zahradě Getsemanské, před Kaifášem, před Pitátem a Herodesem, v radním domě židovském a na hoře Kalvarii, spolu pak jsem z každé této částky vyplývající naučení vyvinul a k srdci posluchačů svých položil. Kýž by i tento třetí díl od velebných p. p. bratří tak laskavě byl při-

jat, jako první dva díly byly přijaty! Co se dotýče čtvrtého dílu, o němž jsem oznámení učinil, že jej ještě v běhu tohoto roku vydám, ovšem není mi teď možno, k slovu svému dostáti. Avšak snad jednou přece tolik času nabudu, bych i tento přislíbený čtvrtý díl mohl na světlo vydati.

O z n a m o v a t e l.

Erklärungen der Episteln und Evangelien der heiligen Fastenzeit nach den heiligen Kirchenvätern und andern guten katholischen Schriftauslegern. Von W. Reithmeier. Schaffhausen 1851. V Praze u Václava Hessa za 1 zlat. 24. 8. Str. 282. Kniha tato přináší na každý den svatopostního času: liturgické naučení, epístolu či lekci s výkladem, Evangelium též s výkladem, a konečně církevní modlitbu téhož dne. Pastýřové, ježto v postním čase den co den nábožnému lidu svému po mši sv. epístolu a evangelium čítají, a jenž by též několik slov rádi k věrným svým promluvili, kniha tato na vysost vítána bude.

Die zeitlichen Segnungen des Christenthums für die menschliche Gesellschaft, dargestellt in einer Reihe von Kanzelvorträgen, gehalten in der Paulspfarre zu Aachen in der Fasten 1850, von Thomas Theodor Laurent, Bischof von Chersones, apostol. Vikar von Luxenburg, Hausprälat und Thron-Assistent Sr. Heiligkeit des Papstes. Köln und Reuss 1851. Vel. 8. Str. 172. V Praze u Crednera a Kleinbuba za 45 kr. V šesti řečech jedná se tu: o obecném poměru křesťanství k pozemskému blahobytu; o důstojnosti, kteréž ženské pohlaví křesťanstvím zase nabylo; o ochraně života dětí; o osvobození otroků; o zlepšení stavu chudých; o lepším postavení poddaných, konečně o trojím apoštolátu svat.

Vincencia z Pauly. Těm nevěrcům, ježto jenom pořád hanu kydají na křesťanství, se zde oči protírají.

Kurze Homilien über die sonntäglichen Perikopen des katholischen Kirchenjahres in Form von Predigten. Von Richard Knabl, Pfarrer an der Vorstadtpfarre h. h. Dreifalligkeit zu Gratz. Gratz 1851. Vel. 8. Str. 278. V Praze u Kroubergra za 2 zl. Celý to ročník nedělních a to vyšších homilií, z nichžto se každá vždy toliko jednou hlavní myšlénkou obírá, ku kteréž pak vše ostatní zří a připadá. Již několikrát jsme se o tom vyjádřili, že dobré homilie lid náš nejen s větším potěšením nýbrž i s větším prospěchem poslouchá, než synthetická kázání, když se mu ustavičně bez vši poměry předkládají. Kdo nedělel co nedělel kázati musí, ten by měl řeči své tak uspořádati, aby jednoho i druhého způsobu užíval, a činitv dvě neb na nejvýše tři řeči synthetické, jednu neb dvě zase způsobem analitickým konal. Ovšem dobrých homilií nemá ani německá literatura nazbyt, tím méně pak naše československá. Tou příčinou vděční jsme tohoto přítomného díla, a jelikož je i za dosti podařené pokládáme, s radostí je velebným pp. bratřím v známost uvozujeme.

Fastenpredigten von P. Thomas von Arezzo, ehemal. Hofprediger zu S. Cajetan in München. Herausgegeben zum Besten des Missions-Vereins in der Erzdiöcese München-Freising. München 1851. Vel. 8. Str. 315. V Praze u Crednera a Kleinbuba za 1 zl. 30 kr. Patero ročníků postních kázání nalezá se v tomto prvním dílu, ježž následovati bude ještě tři jiných, nedělní a sváteční v sobě obsahujících. Základem patera ročníků postních kázání v tomto přítomném prvním dílu obsažených, jsou: vášně, pokání, povinnosti, hříšník a prostředky, jak by člověk časného blaha dosáhl. Zdárné provedení a látky vyvážení, jednoduché a logické pomyslu rozvrhnutí, stručnost, srozumitelnost a uslechtilá řeč jsou ty vlastnosti, kterýmiž se toto homiletické dílo stkví.

Zprávy.

Nos FRIDERICUS,

miseratione Divina et Sedis Apostolicae gratia S. R. E.
Presbyter Cardinalis et Princeps Archiepiscopus
Pragensis,

*universa Venerabili archidioeceseos Nostrae Clero,
tam saeculari, quam regulari, salutem et benedictio-
nem a Domino!*

Justitia elevat gentem; miseros autem facit populos peccatum. ¹⁾ Qui fodit foveam, incidit in eam, et qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. ²⁾ Vidimus, Venerabiles Fratres, nuperrimo temporum decursu, et sepes dissipatas, et sepiam dissipatores; vidimus sicut fidei et morum, ita et ecclesiasticae disciplinae unitatisque infensissimos eversores; verumtamen nec latuit nos, plurimos eorum illas, quae hisce gnomis designantur, jamjam poenas dedisse. Revelatur enim ira Dei de coelo super omnem impietatem ac Injustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in Injustitia detinent; ³⁾ ut cum fecerit judicia sua in terra, justitiam discant habitatores orbis. ⁴⁾ Quinimo, si tristitia revolvamus discrimina rerum, quibus regna concussa, naviculam Beati Petri in ipso portu procellis agitatam, bella intestina perniciosissimo aestu et odio excitata, civiumque prosperitatem vehementer labefactam cernimus: facile convictos nos fatebimur; ipsius Omnipotentis in eventibus hisce dexteram agnoscendam; qui calix in manu

1) Prov. 14, 34. 2) Eccl. 10, 8. 3) Rom. 1, 18. 4) Isai. 26, 9.

Domini, inclinavit ex hoc in hoc; bibent omnes peccatores terrae. ⁵⁾

Sane non abbreviata est manus Domini, ut salvare nequeat, nec aggravata auris ejus, ut non exaudiat; ⁶⁾ sed iniquitates nostrae dividerunt inter nos et Deum nostrum, et peccata nostra absconderunt faciem ejus a nobis, ne exaudiret. ⁷⁾ Licet quidem zelator fortis, coram quo gentes quasi stilla situlae reputantur, compescuerit fluctus turbulentos, ne transeant fines suos, ⁸⁾ jamque nobis aliquantulum respirare concesserit et meditari, quibus mediis damna nobis inflicta reparare, atque Ecclesiae libertati firmum construere munimentum fas sit; attamen identidem mysterium operatur iniquitatis, neque quod ambulat in tenebris negotium defatigatur. ⁹⁾ Cum enim machinationes eorum, quorum sermo ut cancer serpit, ¹⁰⁾ valide jam, ne civilem ordinem infringant, prohibeantur, omnia tela nunc eo intentius in hunc scopum dirigunt, ut fidem ac timorem Dei, ceu Judicis et Remuneratoris, una cum spe et charitate e medio tollant, simulque sanctae Ecclesiae auctoritatem extinguant.

Cum autem jam eo perducta res videatur, ut servorum Dei numerus comperatur racemis finita vindemia, ¹¹⁾ omnino plorandum nobis est: Quare errare nos fecisti, Domine, a viis tuis? Facti sumus quasi in principio, cum non dominareris nostri, neque invocaretur nomen tuum super nos. ¹²⁾ Convertite nos Deus salutaris noster, et averte iram tuam a nobis. ¹³⁾ Respice de coelo, et vide et visita vineam istam. Deus virtutum convertite nos, et ostende faciem tuam, et salvi erimus! ¹⁴⁾ — Sed et divini recordemur effati: Revertimini ad me, et revertar ad vos. ¹⁵⁾ Novate vobis novale, et nolite serere super spinas. ¹⁶⁾ Nisi enim poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. ¹⁷⁾ Cum nostri muneris sit,

5) Palm. 74, 9. 6) Isai. 59, 1. 7) Isai. 40, 15. 8) Provb. 8, 29.
9) II. Thess. 2, 7. 10) II. Tim. 2, 17. 11) Isai. 24, 13. 12)
Isai. 63, 17. 13) Palm. 84, 5. 14) Palm. 79, 15. 20. 15)
Malch. 3, 7. 16) Jerem. 4, 3. 17) Luc. 24, 47.

praedicare in nomine Christi poenitentiam [et remissionem peccatorum in omnes gentes, ¹⁸⁾ ut declinantes a peccato, quatenus Dei offensa est, Deum tamquam omnis iustitiae fontem diligere incipiant; ¹⁹⁾ cumque eo fine acceperimus Spiritum sanctum, ut „licet terram incolamus, ea, quae in coelis sunt, dispensemus.“ ²⁰⁾ quomodo non prae ceteris omnibus deceat nos habere mysterium fidei in conscientia pura, ²¹⁾ ut idonei efficiamur Novi Testamenti ministri? ²²⁾ „Sit (monente Ambrosio) nostra via angustior, virtus exuberantior, fides sublimior, vigor mentis exundans, semitae rectae, sit egressus ad superiora.“ ²³⁾

Ut ergo operi reconciliationis peccatorum feliciter insudemus, inchoandum est a nobis ipsis. Vosmet ipsos tentate, si estis in fide; ipsi vos probate. ²⁴⁾ Omnes enim peccavimus, et egemus gloria Dei; ²⁵⁾ omnes servi inutiles reperti sumus, atque impares resistendo in die mala callido hosti; imo ex nobis ipsis non pauci exiere pseudoprophetae in mundum, qui turbaverunt fideles, ²⁶⁾ evertentes animas eorum. ²⁷⁾ Quomodo vero alios excitemus, ut surgentes ex somno et umbra mortis, apprehendant vitam aeternam, nisi resuscitemus gratiam Dei, quae in nobis est per impositionem manuum? ²⁸⁾ Quo pacto disponere valebimus animas, ut praevenienti obediant gratiae Dei, nisi compunctionis et poenitentiae sacra remedia, quibus ceteris medemur, propriae quoque saluti impendamus, ut fideles inveniamur dispensatores mysteriorum Dei? „Vere necesse est, ut concionatores Evangelii prius punire propria curent, et tunc, quae aliorum punienda sunt, denuncient.“ ²⁹⁾

Haec omnia nobis, veluti operariis paucis, ferventiori diligentia sunt meditanda, cum messis plurimae exspectatio

18) Luc. 24, 47. 19) Con. Trident. sess. VI. 20) Joan. Christ. de sacrd. lib. 3. 21) I. Timoth. 3, 9. 22) II. Cor. 3, 6. 23) S. Ambros. epis. 6. ad Iren. 24) II. Cor. 13, 5. 25) Rom. 3, 23. 26) I. Joan. 4, 1. 27) Act. 15, 24. 28) II. Tim. 1, 6. 29) S. Gregor. Cur. past. 1. 3. c. 6.

oculis nostris se offerat, ut gratia Dei recreati arduum opus fortiter aggrediamur. Et qui metit, mercedem accipit, et congregat fructum in vitam aeternam; ut qui seminat, simul gaudeat et qui metit. Jam vero albas esse regiones ad messem, ³⁰⁾ per encyclicam epistolam sacrae Congregationis, negotiis Episcoporum et Regularium praepositae, edocemur, qua nobis nuntiatur, *Sanctissimum Patrem nostrum Pium IX. de supplendo, quod indicare ob temporis iniquitatem non potuit, Jubilaeo universali pio, ut assolet, zelo sollicitum, Indulgentiam in forma Jubilaei pro Italia et Insulis adjacentibus primum, tunc etiam pro diocesisibus ultra montes existentibus clementissime denuntiasse.* Cum autem vera poenitentia peccatorumque per bona opera expiatio unica ad lucrandas Indulgentias sit via, Indulgentiae vero consummatio sint poenitentiae: omnino laetum hoc nuntium grato a nobis et alacri animo excipiendum, quandoquidem in Domino confidimus: fore, ut nunc, ceu tempore acceptabili atque diebus salutis, ³¹⁾ per reseratos coelestes Indulgentiarum thesauros, affecti quamplurimi fidelium seriae poenitentiae disciplinam apprehendant, et cum Deo reconciliati efficaces apud Eum preces interponant, ne forte abundante iniquitate deus exardescat in brevi ira ejus, et pereamus de via justa. ³²⁾

Hac spe fratri Epistolam a praefata s. Congregatione ad Nos reliquosque orbis catholici Episcopos datam lubenti animo jam hisce publicamus:

Eminentissime et Reverendissime Domine!

„Universale Jubilaeum, quod juxta morem hoc recurrente anno in hac alma Urbe habendum erat, ob acerbissima, et deploranda tempora indici haud potuit. Ne igitur populus christianus eo omnino privatus remaneat, SSmus D. N. Pius PP. IX. aliquo modo supplendum existimavit; ac propterea coelestes Indulgentiarum thesauros apostolica libe-

30) Joan. 4, 36. 31) II. Cor. 6, 2. 32) Psalm. 2, 12.

ralitate Christi fidelibus roserare constituit, ut inde ad veram pietatem vehementius incensi, et per Poenitentiae Sacramentum a peccatorum maculis expiati ad Thronum Dei fidentius accedant, m̄ximas gratias agentes pro collatis in tribulatione praesidiis, et enixis precibus misericordiarum Patrem exorantes, ut totius Ecclesiae vota propitio ac sereno vultu respiciens, luctuosissimam tempestatem omnino sedet, a domino grege latentes etiam insidias arceat, errores depellat, fidem augeat, et pacem tranquillitatemque Ecclesiae restituat.

Hoc igitur consilio *Sanctitas Sua* postquam Indulgentiam ad instar Jubilaei pro Italia et Insulis adjacentibus per encyclicam epistolam hujus S. Congregationis, negotiis et consolationibus Episcoporum et Regularium praepositae, diei 2. Julii currentis anni denunciaverit, eam ad omnes alias Dioeceses ultra montes existentes prout sequitur extendit.

Omnibus, et singulis Ordinariis facultatem tribuit denunciandi pro diebus triginta intra currentem annum 1850, vel proximum futurum 1851 in respectivis dioecesibus pleurissimam omnium peccatorum Indulgentiam sicut in anno Jubilaei lucranda a Christi fidelibus utriusque sexus, qui infra praefatum terminum dierum triginta pia opera ab Ordinariis praescribenda adimpleverint, et peccata sua confessi Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum reverenter susceperint. Indulget pariter iisdem Ordinariis, ut etiam successive in singulis oppidis, et locis suae Dioecesis Jubilaeum per dies triginta duraturum publicare possint; utque eas publicas perces aliaque pia exercitia praescribant, quae in Domino expedire judicaverint, ac definiant vices, quibus praescripta opera ad plenariam indulgentiam lucranda adimplenda sint; et insuper ut declarent, *Sanctitatem Suam* pro singulis vicibus concedere indulgentiam centum annorum: personas, quae in comunitate vivunt, nec publicam Ecclesiam habent hujusmodi indulgentias lucrari posse, si simul unitae quotidie in loco, in quo orare solent, ea adimpleant, quae Ordinarius praescribet: Parochos, et Confessarios ex actu approbatos

ab Ordinariis locorum posse infirmis, vel in carcere seu captivitate existentibus, aliquas preces prudenti arbitrio injungere ad Indulgentias lucrandas.

Praeterea omnibus, et singulis Christi fidelibus Saecularibus, et Regularibus cujusvis Ordinis et Instituti etiam specialiter nominandi licentiam concedit et facultatem, ut sibi ad hunc effectum eligere possint quemcumque Presbyterum Confessarium tam Saecularem, quam Regularem ex actu approbati a locorum Ordinariis (qua facultate uti possint etiam Moniales, Novitiae aliaeque mulieres intra claustra degentes, dummodo Confessarius approbatus sit pro Monialibus), qui eos ab excommunicationis, suspensionis, aliisque ecclesiasticis sententiis et censuris, a jure vel ab homine quavis de causa latis vel inflictis, nec non ab omnibus peccatis, excessibus, criminibus et delictis quantumvis gravibus et enormibus et locorum Ordinariis, vel Superioribus Ordinum, sive Saucitati Suae et Sedi Apostolicae speciali licet forma reservatis et quorum absolutio in quacumque alia quantumvis ampla concessione non intelligeretur comprehensa, exceptis tantum casibus, in quibus agitur de personis, quae ab Apostolica Sede, vel aliquo Praelato seu iudice ecclesiastico nominatim excommunicatae, suspensae, interdictae, seu alias in sententias et censuras incidisse declaratae, vel publice denuntiatae fuerint, hac vice absolvere valeant: et insuper vota quaecumque private emissa etiam jurata, et Sedi Apostolicae reservata (castitatis, religionis, et obligationis, quae a tertio acceptata fuerit, seu in quibus agatur de praejudicio tertii, semper exceptis, quatenus ea vota sint perfecta et absoluta, nec non poenalibus, quae praeservativa a peccatis nuncupantur) in alia pia, et salutaria opera dispensando commutare; injuncta tamen eis et eorum cuilibet in supradictis omnibus absolutionis et commutationis casibus poenitentia salutari aliisque de jure injungendis. Concedit quoque eisdem Confessariis facultatem dispensandi super irregularitate ex violatione censurarum contracta, quatenus ad forum exter-

num non sit deducta, vel de facili deducenda; nec non eximendi ab obligatione denuntiationis, exceptis tamen casibus, in quibus agitur de denunciandis dogmatizantibus, vel de aliis in Constitutione *Benedicti XIV.* incipiente: Sacramentum comprehensa, quae etiam quoad inhabilitatem absolvendi complice firma remaneat. Declarat autem *Sanctitas Sua*, hujusmodi absolutiones, commutationes, et dispensationes pro foro conscientiae tantum suffragari posse; nec intendere per praesentes super alia quavis irregularitate praeter superius enunciata sive ex delicto, sive ex defectu, vel publica, vel occulta, aut nota, atque incapacitate, aut inhabilitate quomodo contracta dispensare, vel aliquas facultates tribuere super praemissis dispensandi, seu habilitandi, et in pristinum statum restituendi. Et ut praesentes plenum effectum habeant, omnibus in contrarium facientibus licet speciali, et individua mentione dignis prorsus derogat.

Haec dum Eminentiae Tuae significo, manus humillime deosculor Eminentiae Tuae

Humillimus et addictissimus Servus.

Romae die 25. Julii 1850.

J. A. F. Card. Orioli Praefectus.

D. Archiepiscopus Damascenus,
Secretarius.

Gratia itaque per Beatissimum Salvatoris nostri in terris Vicarium concessa lubenter usuri in nomine Domini Nostri Jesu Christi, e cujus infinitis meritis habet, quod largitur Ecclesia, Nos pro Metropoli totaque archidioecesi Pragensi *Indulgentiam ad instar Jubilaei* saecularis hisce indicimus, et ad hoc Jubilaeum fructuose celebrandum sequentia Clero Nobis dilecto observanda commendamus:

1. Solemnitas jubilaris per triginta dies duratura in archidioecesi Pragensi 21ma Junii incipit, et 20ma Julii finitur. In vigilia Jubilaei i. e. 20ma Junii hora vespertina,

qua pulsu campanae fideles ad salutationem angelicam devote recitandam invitari solent, huic pulsui jungendus est sollemnis omnium campanarum in singulis ecclesiis concertus per semihoram duraturus, qui dierum salutis auspiciam fidelibus annuntiet, simulque cohortando illos incitet, ut inopinatae rapiant occasiōnem felicitatis.³³⁾ Die 21ma Junii in omnibus ecclesiis, sive parochialibus sive monasteriorum, mane hora 6ta aut in prima missa, ubi plures adsunt sacerdotes, inter devotos fidelium cantus Sanctissimum publicae fidelium adorationi exponatur. Sacerdos missam principalem hac die cantatam celebrans intonet ante itroitum hymnum: Veni creator Spiritus! a choro continuandum. Hora vero sexta vespertina, persolutis pro cultu pomeridiano hujus diei precibus, Sanctissimum iterum recondetur. Rectores ecclesiarum svavi fidelium invitatione et dispositione providebunt, ut singulis horis Venerabilis Sacramenti adoratores in ecclesiis adsint.

2. Die dominica Jubilaeum antecedente litterae pastorales, hac in causa a Nobis ad populum dirigendae, tum post exhortationem matutinam tum post concionem solennem e suggestu fidelibus publicandae sunt. Post hanc praelectionem fideles simul invitentur, ut solemnitatibus intersint, quibus prima Jubilaei dies insignitur. In lectione earum conditionum, quibus lucratio indulgentiarum juncta est, fidelibus illae stationes distincte designentur, in quibus praescriptas preces illos persolvere oportet.

3. Ad lucrandas Jubilaei Indulgentias plenarias auctoritate Nobis a Sede Apostolica benigne delegata sequentes statuimus conditiones:

a) Quisque fidelium intra tempus jubilare conscientiam suam sacramentali poenitentia emundet, et sacra Synaxi animum suum reficiat.

b) Quilibet tres assignatas stationes intra hoc tempus trina vice visitabit, ibidem seriam de peccatis suis contri-

33) Tertul. de opent c. 4.

tionem sincerumque vitae emendandae propositum excitabit, et orationem dominicam cum salutatione angelica quinque devote recitabit, adjuncto semel symbolo fidei apostolico, idque pro sanctae matris Ecclesiae exaltatione, haeresum extirpatione, peccatorum conversione et christianorum Principum concordia.

c) Quilibet per tria sabbata hujus Jubilaei jejunium ita observabit, ut concessio quidem escarum carnalium usu unica tamen refectio ad saturitatem contentus sit.

Ceterum vix monendum esse ducimus, quantum exoptandum sit, ut quemlibet poenitentiae fervor ad alia quoque pia opera sponte praestanda, praesertim vero ad liberalem elemosynae elargitionem incitet; quippe quum Ecclesia Indulgentiarum ope non ignaviae, sed insufficientiae tantum nostrae succurrere intendat.

4. Incolis ipsius Metropolis novem ad persolutionem harum precum assignamus ecclesias, scilicet: Metropolitanam ad S. Vitum, parochiales ad S. Nicolaum, S. Thomam, B. V. Mariam in Teyn, S. Aegidium, S. Henricum, S. Stephanum, B. V. Mariam ad Nives et ecclesiam S. Salvatoris, simul concedentes, ut sibi quilibet praeter propriam parochialem adhuc duos ex his assignatis ecclesiis ceu devotionis suae stationes seligat. In suburbiis Pragae et ruri quilibet animarum curae praepositus praeter ecclesiam, in qua parochialia exercentur, alias duas intra fines parochiae ecclesias, capellas vel his deficientibus cruces seu altaria suis parochianis tribus distinctis diebus visitandas assignabit.

5. Hac ex causa ecclesiarum rectores providebunt, ut durante Jubilaeo singulis diebus ecclesiae pateant, et quidem diebus Ferialibus saltem per tres ante- et pomeridianas diebus vero dominicis ab hora sexta matutina usque ad sextam vespertinam. Haec vero dispositio jam in ipsa Jubilaei annuntiatione fidelibus insinuanda erit, ut sciant, ad preces praescriptas in ecclesiis persolvendas, nec non ad sacramentales confessiones peragendas, quotidie sibi occasionem suppeditari.

6. Diebus dominicis et festivis Jubilaeum antecedentibus in omnibus ecclesiis parochialibus intra cultum divinum ante- vel pomeridianum (prout loci et temporum circumstantiis consultius videbitur) fidelium mentes ad tantam gratiam suscipiendam praeparantur, atque circa Ecclesiae doctrinam de Indulgentiis erudiantur; quo in negotio, ut exoptata servetur unitas, animarum pastores a doctrina, quam in litteris pastoralibus ad populum directis explanatam invenient, ad diversa non deflectent; ceterum vero etiam durante Jubilaeo omni data utantur occasione ad spiritum poenitentiae in fidelibus curae ipsorum concreditis excitandum.

7. Ad solennitatem Jubilaei augendam in omnibus parochiis *processio* ad designatas tres stationes ducenda locum habebit. Pragae pro hac processione dominica quarta post Pentecosten, in quam festum Visitationis B. V. Mariae incidit, designatur; ordo vero tunc observandus serius publicabitur. Ruri judicio cujuscumque rectoris ecclesiae committitur, quamnam ex dominicis intra hoc tempus recurrentibus pro circumstantiis loci et temporis processioni celebrandae magis congruam censeat; dummodo dominica praecedente populo fideli processionem annuntiaverint. Etsi ad lucrandas Indulgentias non urgemus, ut quis modo necessario processioni intersit; concedimus tamen, ut quicumque praeceptae et ad tres designatas stationes ducendae processioni, interfuerit, et ad has stationes praescriptas preces devote, persolverit, id ipsi ceu una ex praestandis tribus stationum assignatarum frequentionibus imputetur. Ut processio haec congruentibus et hymnis communibus condigne celebretur, sacerdos eam ducens providebit.

8. Quod licentiam adinet Saecularibus et Regularibus concessam, sibi tempore Jubilaei confessarium eligendi, et quoad facultatem Confessariis competentem, a reservatis quoquo casibus absolvendi, quisque necessariam instructionem ex supra adductis sacrae Congregationis litteris abunde haurire potest.

9. Ut etiam hominibus, qui aut infirmitate aut carcere detendi publice praescriptas stationes visitare nequeunt, facultas suppeditetur Indulgentias Jubilaei lucrandi: parochias eorum et confessariis adprobatis indulgetur, ut talibus perfecta sacramentali confessione et communione sacra opera pro lucracione Indulgentiarum praescripta in alia opera pia commutent, quae pro circumstantiis, in quibus versantur, praestare non impediuntur; quam facultatem etiam respectu aliorum fidelium, cujuscunque sint conditionis, valere volumus, si demonstraverint, se uni alterive operi praescripto impares esse praestando.

10. Ex praecedentibus sponte liquet, confessoribus *Monialium* facultatem competere, religiosae communitati tres stationes pro persolvendis precibus praescriptis in ecclesia vel ambitu monasterii ipsius communitatis assignandi.

11. Quotiescunque durante Jubilaeo litani e ad omnes Sanctos persolvuntur, versiculus ille: „*Ut nos ad veram poenitentiam perducere digneris,*“ ter repetendus; in Missae sacrificio vero praescriptis orationibus collecta „*pro remissione peccatorum*“ a quolibet sacerdote adjungenda est.

12. Ultima Jubilaei die i. e. 20ma Julii eodem modo, pro prima die, Sanctissimum hora sexta matutina publicae adorationi exponendum est. Hora sexta vespertina coram exposito Sanctissimo preces pro cultu divino pomeridiano praescriptae persolvendae et hymno: *Te Deum laudamus*, solemniisque omnium campanarum compulsa finiendae sunt.

Restant adhuc nonnulla quae hisce dispositionibus jungeri ardenti cupimus voto. Monitos scilicet Vos, dilecti Filii, prae ceteris esse volumus, ut Vosmet, si semper, tum praeciduae his diebus salutis fideles exhibeatis in vinea Domini operarios, nulli parcentes labori, in patientia portantes pondus diei et aestus,³⁴⁾ vosmet ipsos etiam in spiritu poenitentiae exhibentes formam gregis ex animo,³⁵⁾ omnia om-

34) Math. 20, 12. 35) I. Petr. 5, 3.

nibus facti, ut omnes Christo iacrisfaciatis! ³⁶⁾ Etenim (ut Ignitis Seraphici Doctoris sermonibus utar) „quemodo potest dicere quisnam, se Deum diligere, qui ejus imaginem videt jacere in sterquilinio, et non curat? Et cum videt Christi sanguinem pedibus conculcari, quemodo se totum non fundit in oratione et labore, ut hunc sui Domini sanguinem recolligere possit, animas recolligendo et convertendo? Credisne, te esse habitaculum Spiritus sancti, qui vides ejus templum latrinam fieri et non clamas, sed dissimulas, quia solam quietem tuam requiris? ... Ista, Charissimi, scilicet Dei contemptus et animarum interitus, sunt, quae deberent nos inflammare ad praedicationes, confessiones, orationes et ad bonorum exemplorum exhibitiones et ad bonorum exemplorum exhibitionem, non vana gloria, non cordis jactantia, non aliqua utilitate mandana. Solum ab animabus Jesum Christum crucifixum quaeramus, ut aut pretium, quo emptae sunt, reddant; aut in emptione permanent! ³⁷⁾

Renovamini ergo, Venerabiles Fratres, in gratia, quae est in Christo Jesu, ³⁸⁾ in omni patientia et longanimitate cum gaudio, in omni opere bono fructificantes, ³⁹⁾ ut detur vobis luculenter cumque uberrimo fructu praedicare captivis indulgentiam, clausis apertionem, ⁴⁰⁾ et mederi contritis corde. De cetero, Fratres, confortamini in Domino, et in potentia virtutis ejus. ⁴¹⁾ Videte ministerium, quod accepistis in Domino, ut illud impleatis, ⁴²⁾ utque clarificetur nomen Domini nostri in vobis, et vos illo. ⁴³⁾ Gratia Domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro. ⁴⁴⁾ Amen.

Datum in Residentia Nostra Archiepiscopali.

Pragae die 3tia Maji 1851.

Fridericus.

36) I. Cor. 9, 22. 37) S. Bonav. stim. div. amor. II. c. 11. 38) II. Tim. 2, 1. 39) Col. 1, 11. 40) Isai. 61, 1. 41) Ephes. 6, 10. 42) Col. 4. 17. 43) II. Thes. 1, 12. 44) Phil. 4, 23.

Řeč při činění řeholních slibů.

Dne 27. září m. r. činili v řeholi Želivské dva nádejší klerikové před obličejem Božím a velebné kapitoly svaté sliby dobrovolné chudoby, ustavičné čistoty a dokonalého poslušství do rukou důstojného p. Administratora, P. Aloysia Růžičky, kterýž použiv tohoto, pro čas i věčnost rozhodného okamžení, takto se jal mluvit:

Annunte Vener. Capitulo donandi estis hodie in perpetuum sacra veste Religionis, fundatae a S. P. Norberto. Hodie genus originis vestrae mutabitur, et inseremini prosapiae illustri, sanctae; nempe S. Norbertum patrem nominabitur, et per eum, si pie et serio volueritis, solemnitum votorum professione, Deo altissimo arctius jungemini. Jam vero Pater coelestis hanc vobis ponit legem foederis sancti, vobiscum inuendi:

„Si“ — ita loquitur vobis hodie, — „si mei esse vultis, jure singulari, egredimini de terra et cognatione vestra; obliviscimini populum vestrum et domum patrum vestrorum; deserite mundam cum omnibus concupiscentiis ejus. Si enim me totum habere vultis vestrum, ego pariter vos totos volo esse meos; adeoque omnem possessionem vestram, integrum corpus vestrum, totam voluntatem, totam mentem vestram, mihi tradite; evacuate corda vestra ab omni desiderio terrenorum!“

„Hoc si vere hodie professi fueritis, et deinceps sincere servare studueritis: Ego Ipse, Ego Totus vester ero; Ego ero merces vestramagna nimis; Ego cum omni sapientia mea vester ero, ita ut sapientia vestra altior futura sit omnibus sapientibus mundi hujus, si voluntatem vestram propter me Superiori vestro tradideritis; Ego vester ero cum omnibus divitiis meis coelestibus, si propter me terrenas contempseritis; Ego vester ero cum omni potestate mea, si

propter me corpus vestrum a carnis deliciis subtraxeritis. Ego totus vester ero, ita ut in paupertate sancta plus valituri, plus effecturi sitis, quam divites et fortes hujus saeculi!" Ita vobis hodie loquitur Deus.

Vae! autem vobis, Fratres dilecti, si in sacra professione aliud quid corda vestra sentiant, quam ora preferant. Deus namque non patitur irrideri, teste Apostolo, et cor duplex ac os bilingue summopere detestatur. Vae vobis! vae et mihi, si per me hodie ad perjuriosam professionem evocemini! O, utinam habeam donum discretionis spirituum, ut noverim discernere, num verum sinceramque sit propositum vestrum, servandi pactum, cum Domino Deo hodie ineundum; ut valeam dignoscere, num status religiosus conveniat vobis, et num vos conveniatis ei? — ut valeam arceere ab hoc actu solemnī sacrae Religionis illos, quibus nec vires, vel quod pejus est, nec voluntas inest, stare promissis, Domino Deo factis!

Actus sacrae professionis, quam hodie facere intenditis, talis est, ut, juxta Rituale nostrum, ipse Praepositus, qui professionem vestram suscipit, ministerium hoc sibi ducere honori, imo eodem, velat gratia prosum singulari, se indignum censere debeat. Sic enim post sacram professionem jubetur orare: „Quaesumus, Domine, clementiam Tuam, ut his famulis Tuis non obsistat — non noceat — quod habitum Religionis per nos, tanta ac tali re indignos, accipiant!

Charissimi! si dignum esse oportet, qui habitum sacrae Religionis vobis porigit: nonne dignos esse oportebit, qui habitu hoc induantur? Quem autem, quaeso, censebit Dominus dignum? si non humilem, certe alium neminem. Ex eo itaque, quod ad societatem nostram vos admittamus, — nolite superba concludere, vos esse penitus dignos, perfectos, nihilque vobis deesse, quod juste a vobis desiderare possimus; vidimus etenim imperfectiones vestras, observavimus defectus, sed dissimulavimus; more patris benigni excusavimus, affectu pie matris patienter talibus, dulci spe

freti, fore ut successu temporis emendetur a vobis, quod in initio defectuosum fuit.

Honorificum quidem mihi est ministerium meum, vobis hodie exhibendum; nihilo tamen secius non valeo excutere horrorem, qui cor meum occupat impletque, ne videlicet, adjungendo vos sacro Ordini, augeam numerum hominum inquietorum, vota, Deo data, proterve conculcantium, a quorum corde longe est remotam, quod mendaci ore summo Deo spoponderunt; qui hoc publico actu sacrae professionis existimari possunt nihil aliud intendisse, quam ut coram majori multitudine hominum quasi e professo Deus sauctissimus contemnatur ab iis. Horreo, inquam, hoc ministerium vobis hodie exhibendum, quamvis honorificum mihi; — horreo illud, qui timeo mihi, et vobis, et huic venerabili Communitati, ne sequamini vos etiam aliquando, et forte mox post sacram professionem — ne, inquam, sequamini — turbam illorum, qui nostris temporibus nihili faciunt vota Deo dicata, juramento solemniter firmata.

O, vae nobis! — tantus est nunc jam numerus impiorum, iniquorum, irreligiosorum — in religiosis Ordinibus, vota contemnentium, ut jam nunc existimari queat completa propheta, a Malachia, Archiepiscopo, praedicta, post Pium IX. tertio Summo Pontifici adaptata, his paucis verbis prolata: „Religio depopulata,“ i. e. status religiosorum ordinum prostratus — et eversus, qui perversus.

Quoad authenticam dubia quidem est illa propheta Malachiae Archiepiscopi; ast, si spectentur, quae nunc fiunt: veritas hujus prophetae, veluti effectus causae, juste timenda est nobis. Si enim votorum observantiam spectamus in sacris Ordinibus, videmus jam nunc Religionem depopulatam. Quot sunt enim vere obedientes? quot vere pauperes spiritu? Cupido liberatis, sitis pecuniae, desiderium rerum voluptabilium, orationis taedium, aversio mentis ab omni re sacra et religiosa — probant manifeste defectum voti obedientiae et paupertatis. Videmus autem et alia longe tristiora.

Si cui nostrum non videatur per haec jam nunc depopulata Religio: tunc certe nescio, quae et qualis futura sit illa praedicta ordinum religiosorum depopulatio; nisi forte per illam intelligere velimus et timere debeamus totalem domorum religiosarum eversionem, et corporalem quoque ipsorum hominum religiosorum interuersionem.

Depopulata jam nunc satis est Religio! depopulata — non ab hostibus extraneis, non a latronibus (pepercit hucusque Dominus domibus religiosis a furore latronum; si pepercit!) sed, quod magis dolendum est, depopulata est Religio ab ipsis Religiosis, ab ipsis domesticis.

Fratres dilectissimi! praeveniamus horrenda divinae Majestatis judicia, et revertamur ad piam votorum custodiam, ut avertamus a nobis praedictam depopulationem. Nam, etiamsi vere a Deo inspirata fuerit illa propheta depopulationis: pronus est tamen Dominus eam avertere, si emendemur. Equidem Ninivitis ipse Deus — verax — per os Jonae prophetae certum indixit excidium, nulla addita spe misericordiae; et ecce! poenitentiam agentibus — tamen pepercit. Dominus forte nobis quoque minatur depopulationem, ideo ut, si emendari velimus, ostendat in nobis misericordiae suae magnitudinem.

Agite itaque, Ninivitarum spe recreati, revertamur ad piam votorum custodiam, monente nos S. Patre nostro Norberto, qui ait in sermone suo: „Ambuletis in via Dei *caute*, *promptam* observantes obedientiam, voluntarium paupertatem, et *famosam* castitatem, quia sine his omnis substantialis virtus cujuslibet Ordinis penitus desolatur.“ — Si vota non servantur, depopulata est Religio!

Quid sit votum, ac imprimis votum solemne? quod et quantum sit momentum voti? quis sit sensus votorum? — haud dubio, quin a Magistro vestro rite et fuse vobis fuerit expositum explicitumque, ita ut superfluum videatur verba facere de rebus notis; tamen vera, hoc non obstante, vole

vobis in memoriam revocare — media quaedam, quorum usus delicens et continuus votorum custodiam reddit facillimam.

Obedientia nunquam difficilis est homini, credenti firma fide, nihil omnino fieri citra expressam voluntatem Dei, qui est omnia in omnibus, qui Seperiores ordinat, instituit; qui etiam per os indignissimi loquitur Praepositi, et voluntatem suam sanctum semper manifestat subditis; qui vel perditissimos regit Superiores, ita quidem, ut etiam nolentes et inviti mandatis; suis prodesse debeant subditis, dummodo mandata eorum non sint contra voluntatem Dei. Haec credite firma fide, et mandatum Superioris magis proderit vobis, quam vestra voluntas. Novit Dominus aestimare obedientiam, de qua ait: „Melior est obedientia, quam victimae;“ — et quis tanti facit obedientiam, ideo etiam tuetur, defendit, roborat et deligit obedientiam ut pupillam oculi sui.

Castitatis munimen imprimis est fuga mundi et munda-
norum hominum. „Mundus totus in maligno positus est,“ teste Apostolo Joanne; unde et Spiritus S. monet singulos nostrum, dicens: „Quantumque vales, retrahe te a mundo et ejus commercio.“ Mundus nec vult, nec potest vos beatos facere. Cibum coeli, Angelorum escam, parat Deus illis tantum, qui solitudinem amant.

Fratres dilectissimi! dum ad religiosum Ordinem admittimini, propius Deo acceditis, et vobis dicitur ab Apostolo: „Jam non estis hospites et advenae; sed estis cives sanctorum et domestici Dei.“ Eph. II. Amate ergo domum istam, amate cellas vestras, amate templum istud, ut sitis vere domestici, — non corvi fugitivi, — non vagabundi, qui forum plus amant, quam domum istam. Quid, quaeso, invenit curvus ex arca dimissus post diluvium? nonne cadavera? Cadaver putidum est totus mundus, et, quae offert, omnia — cadavera sunt; et, qui pascitur illis, ipse totus fit cadaver. Qui humana amat consortia, cadavera infert claustris religiosis.

Columba a Noë dimissa, — non sponte evolans — quia cadaveribus non vescitur, mox ad arcam rediit, et rannam

sanctae pacis. O, qui mundam et mundanae amant consortia: rixas, turbationes, taedia et odia inferunt domibus sacris, sequè ipsos dissipant et velut aqua diffluunt.

Amore solitudinis servatur castitas; sed servatur etiam fama domus religiosae. Hujus bonae famae causa vitandum est frequens consortium hominum mundanorum, ac imprimis cum feminis omne commercium. Haec est illa castitas, quam S. Pater noster *famosam* vocat, quae famosa castitas bonas ac pias feminas fugit, ne illis noceat, provocando suspicionem contra illas; malas fugit, ne infamiae maculam inurat sibi. Solerter itaque feminas omnes cavete, delere studentem omnem vel earum memoriam; unam inter omnes semper praeculis habentes, Virginem virginum, Matrem Dei et vestram, B. Mariam, quae devote cogitata, cogitationes malas fugat, desideria carnalia eliminat, pulchritudine et majestate sua speciosissima.

Paupertatis jugum leve nimis reddit memoria promissionis divinae, pauperibus spiritu factae: „Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est — regnum coelorum.“ Cum Dominus beatitudinem aliarum virtutum in tempus futurum differt, paupertatis religiosae et voluntariae beatitudinem jam nunc in sinu vere pauperum collocat, accelerat proemium paupertatis et patientiae, ita ut jam in praesenti vita pauperes gustent solatia, quae divitibus et divitias concupiscentibus penitus sunt ignota.

His attractus atque repletus S. Pater noster Norbertus, summum paupertatis gradum attingere studuit, suisque discipulis commendare non destitit: „Vita austera,“ inquit, „voluptatum ferax est; nemo autem credit, nisi qui experitur.“

O, Fratres dilectissimi! qui hodie votis solemnibus Deo vos consecrare intenditis, stantes jam in limine viae arduae paupertatis, firmate corda vestra spe securo, facta vobis per Dominum Jesum Christum. Verax est Dominus, fidelis in promissionibus suis, ut nemo alius. Cum ergo Veritas dicit: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est — jam nunc

est — regnum coelorum: profecto magnam ac ineffabilem infundit beatitudinem amatoribus paupertatis jam in praesenti vita, alias semper aerumnosa etiam divitibus hujus seculi. Nolite dubitare, Fratres, de veritate Domini; stabit promissis suis, et providabit pauperibus, qui ipse pauperrimus mundo apparuit.

Česká bible a český kancional.

Česká bible vyšla v Praze z arcibiskupské tiskárny vedením Synů Bohumila Haase roku běžícího před Velkonocí v počtu 5000 exemplářů, ve velké 8cc. Pražský arcibiskupský ordinariát již o tom po své diecesi, i také všem biskupům v Čechách a na Moravě přímo a slovenským biskupům prostředkem Ostřihomského arcibiskupa vědomost dal. Každý duchovní správce může na předložený jemu list poznamenati, mnoho-li exemplářů pro svou osadu žádá. Požádaný počet obstará i zašle konsistorní cestou pražský ordinariát na místo, a sice nevázaný exemplár za 1 zl. 40 kr. a v kůži v jednom svazku za 2 zl. 10 kr. stří. Ostatní zásoba bude se prodávati a již se prodává za tutéž cenu ve skladu Synů Bohumila Haase, v Praze, na Starém městě, v klášteře sv. Anny. Může se tedy každý o tu novou bibli buď u svého duchovního pastýře a ten zase u svého biskupa ucházeti, aneb si ji z krátká obyčejnou cestou knihkupeckou z Haasovského skladu opatřiti. Knihář p. *Pavlík* v Praze na Malé straně u *mostecké věže* (na začátku kameného mostu) váže jeden výtisk v kůži s mramorovou obrízkou za 26 kr. stří. —

Rozdělená jest ta bible na čtyry díly; každý díl má svůj titul: ale stránky běží přes celou bibli nepřetrženě, tak že se počítá 1433 stran kromě předmluv a rejstříku. Může si tedy každý tu bibli dle libosti buď v jeden neb ve

4 svazky dáti zavázati. Celá zajímá 91 arch, a každý díl zvlášť 21—24 archů.

Tištěna jest obyčejnou německou literou (frakturou), neb se musel ohled bráti na obecný lid na vyšší stáří, kteréž obyčejně rádo v bibli čítá a na německou literu navyklé jest: ale pravopisu užíváno nejnovějšího, jímž se teď i říšský zákonník tiskue, poněvadž se zdálo užitečné v té částce k budoucnosti prohlédati, i že také již jednou čas jest v té věci k většině se přiznati a jednoty hleděti.

Činíme posléze odbíratele naší bible na to pozorny, že každý *spravedlivý* výtisk té bible na prvním titulu zvláštní malou pečetní známkou, na bílo vtištěnou, označen jest, kteráž má v prostřed arcibiskupský erb, kolem nápis: „*Pražská konsistor,*“ a to se děje k zamezení všelikého podvodu.

Mimo celou bibli vytištěno ještě 2000 exemplářů nového Zákona zvláštně. Ten se později od arcibiskupského pražského ordinariátu k prodeji oznámí a prodávati bude. Cena není ještě určena, ale myslíme, že bude státi as 30 kr. stř. bez vazby. Po učiněném oznámení bude se moci cestou, v tom oznámení vykázanou i Nový zákon pro sebe kupovati; teď zatím se jen celá bible prodává *).

Nyní po vydání české bible obmyslí její redaktor a vytknul sobě za úkol i z částky za povinnost opatřiti nové vydání *českého kancionalu* či *zpěvníku*. Zpěvník jest zajisté, krom bible, k domácí pobožnosti nejpotřebnější. Toť jest tak patrná věc, že netřeba o ní slova šířiti. Poslední, šesté vydání (novějšího neznáme) „Českého kancionalu“ — do tisíc písní jest od roku 1764 nákladem dědictví sv. Václava. To vydání jest již dávno rozprodané a

*) Dokončujíce tuto zprávu, právě se dovidáme, že bible jde valně na prodej a pravý shon po ní jest, tak že oněch 5000 exemplářů ani pro přítomnou potřebu nestačí. Patrně, jak lačen a žádostiv jest lid náš svatého čtení, třeba tedy i dále a více o jeho nasyćení pečovati.

protož se jen zřídka mezi lidem nalezá, ano i v kostelích se ho na kůrech nedostává. —

Tento český kancional či zpěvník obmyslí nížeapsaný opět znovu vydati. Strany nákladu lze se dojistá na pomoc pražského ordinariátu i ostatních českoslovanských p. biskupů a jejich konsistoří zpoléhnutí, jakož i na podporu všech českoslovanských duchovních pastýřův a jejich správě svěřeného lidu. Ale důležitá jest nám pomoc a podpora literární. Třebat nejprvé přítomné písně *opravit* a snad poněkud i *vyčistit*; potom jinými *novějšími* nahraditi a rozmnožit; mimo to i *nápěvy* lépe uspořádati.

Nalezá se i zpívá se od lidu v Čechách, a zvláště na Moravě i na Slovensku — jmenovitě ke mši, před kázáním a po něm, k pozdvíhování a požehnání i k jiným pobožnostem a příležitostem — mnohá, dle obsahu i zpěvu, rázná píseň, které nenacházíme v obecném zpěvníku; ty by se měly sebrati. Jsou také některé písně z *novějších* kancionalů u lidu obecně užíváné a velmi oblíbené; ty by se měly poznamenati, a při tom hleděti spolu na ducha pobožnosti i na cenu poetickou a hudební, k čemuž zvláště ty pány bratry kněze a učitele vybízíme, kteříž mají dar a umění církevní posvátné poesie a církevního zpěvnickví. Avšak i svěští poetové mohou prospěšni býti. Naši bratři Poláci, Rusínové, Srbové, Charvatí a Slovenci mohli by nám též z pokladů svých církevních písní přispěti. Nuže tedy, bratři vlastenci! koho Bůh tím darem nadělil, aneb kdo jinak přispěti může k našemu předsevzetí — vyzýváme Vás ve jmenu Církve a Vlasti, podporujte nás každý dle své možnosti!

Všelikou dobrou radu aneb příhodný příspěvek literární v té záležitosti přijímá *franco porto*

Jan Krbec,

rektor u sv. Jiří na hradě pražském.

V Praze dne 16. května 1851.

Následující otázky

byly letošního roku dány kandidátům pro katechetní místa na gymnasiích.

Pro vyšší gymnasium:

1. Co jest zázrak, a které jsou známky zázraku?
2. Stává povinnosti volení stavu, a kterak se jí dosti činí?
3. Kterak povstal Husitismus, a čím se jeho rozšíření usnadnilo?

Pro nižší gymnasium:

1. Nástin katechesí pro žáky první třídy o potřebě zvláštního vyznání hříchů ve svátosti pokání.
 2. Proč užívá katolická církev při své liturgii zvláště jazyka latinského?
 3. Sestavení nejznamenitějších messiášských předpovědění a předobrazení v starém zákoně.
-

Dopisovatel.

1. Velebnému p. J. B. v známost uvozujeme, že jsme pojednání jeho „Ěchoř veliký“ obdrželi, že však toužebně ostatek očekáváme.

2. Tento svazek vyšel 20. června: příští čtvrtý vyjde již 15. srpna.

O b s a h.

Pojednání.

	Str.
Naučení o odpustcích	3
Noc Bartolomějská	24
Obraz dobrého zpovědníka	41
Něco o illuminatismu	111
Drobnůstky z úřadu a života pastýřského	120
První řeč prvního duchovního pastýře v Karlíně	130

Literatura.

Homiletika čili navedení k duchovnímu řečnictví	137
Nové knihy Dědictvím Svato-Janským vydané	151
Kázání na všechny neděle a svátky celého roku	153
Oznamovatel	155

Zprávy.

Litterae pastorales occasione jubilaei Anno 1851. celebrati	157
Řeč při činění řeholních slibů	169
Česká bible a český kancional	175
Následující otázky byly letošn. roku dány kandidátům atd.	178
Dopisovatel	179

O b s a h.

Pojednání.

	Str.
Naučení o odpustcích	3
Noc Bartolomějská	24
Obraz dobrého zpovědníka	41
Něco o illuminatismu	111
Drobnůstky z úřadu a života pastýřského	120
První řeč prvního duchovního pastýře v Karlíně	130

Literatura.

Homiletika čili navedení k duchovnímu řečnictví	137
Nové knihy Dědictvím Svato-Janským vydané	151
Kázání na všechny neděle a svátky celého roku	153
Oznamovatel	155

Zprávy.

Litterae pastorales occasione jubilaei Anno 1851. celebrati	157
Řeč při činění řeholních slibů	169
Česká bible a český kancional	175
Následující otázky byly letošn. roku dány kandidátům atd.	178
Dopisovatel	179
